

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

อิทธิพล สุขศรี

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก .....

(อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ นาระทะ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขยัน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร .....

(อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อเรื่อง	การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายอิทธิพล สุขศรี
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ นาระทะ

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ตัวแทนจากแต่ละครัวเรือนของบ้านแพะเจดีย์ จำนวน 179 คน โดยใช้เครื่องมือการสุ่มตามสูตร Yamane จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

บ้านแพะเจดีย์เป็นชุมชนที่แยกตัวมาจากบ้านเจดีย์แม่ครัวในปี พ.ศ.2527 มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาอยู่ในชั้นความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 330 - 950 เมตร ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปจากในพื้นที่และนอกพื้นที่ และมีความรู้ในการประดิษฐ์โคมบี้เป็ง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาล้านนาที่สืบทอดต่อกันมา โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 139,862.05 บาทต่อคนต่อปี ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์ พบว่ามีปัจจัยภายในที่เป็นจุดเด่น คือ มีผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็งและมีความคิดก้าวหน้า อยากที่จะพัฒนาหมู่บ้านไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีจุดอ่อน คือ ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค และบริโภค ส่วนปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส คือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน คือ โรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่บริเวณรอบหมู่บ้าน และหน่วยงานราชการที่เข้าส่งเสริมการพัฒนาความเป็นอยู่และส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และมีอุปสรรค คือ การขาดแคลนการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงไม่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาต่อยอดความรู้จากหน่วยงานได้ต่อ และผลการศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านแพะเจดีย์ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน สามารถกำหนดกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเก็บและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน 2) การมี

ส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามร่วมกันของคณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้าน 3) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน (SWOT Analysis) 4) มีการทำประชาพิจารณาแผนงาน โครงการและจัดทำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน 5) การมีส่วนร่วมในการออกแบบแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันของคณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้าน 6) คณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านแพะเจดีย์ โดยเลือกกิจกรรมโครงการธนาคารขยะ โดยจำแนกเป็นขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 จัดประชุมหมู่บ้านเพื่อให้ข้อมูลด้านการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน ขั้นตอนที่ 2 การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อสามารถคัดแยกขยะได้อย่างสะดวก ขั้นตอนที่ 3 การจัดการกับขยะที่ถูกคัดแยกแล้ว มีการนำขยะต่าง ๆ ไปจัดการอย่างถูกวิธี จากการดำเนินโครงการดังกล่าว ทำให้คนในชุมชนมีการออมและยังช่วยในการลดขยะในพื้นที่หมู่บ้านเพื่อสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของในหมู่บ้านที่ดีขึ้น

เมื่อประเมินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ความพอประมาณ มีการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิมเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ มีการจัดทำรายการรายรับรายจ่าย มีการฝากออมจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มีการสร้างตลาดในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีแหล่งหารายได้เสริมภายในชุมชน และสามารถหาซื้อสินค้าราคาถูก 2) ความมีเหตุผล ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดในชุมชนโดยการสร้างกิจกรรมให้สมาชิกในหมู่บ้านสามารถเข้าร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีกันชุมชน มีการจัดการป่าที่เป็นของชุมชนและมีการจัดการป่าที่เป็นป่าอนุรักษ์ข้างเคียงของชุมชน มีกองทุนที่เกิดจากหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกองทุนของหมู่บ้านเอง 3) การมีภูมิคุ้มกัน การมีส่วนร่วมช่วยลดการเกิดปัญหาที่เกิดขึ้น พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ลูกหลานในหมู่บ้านได้ร่วมกันอนุรักษ์ไว้เพื่อสืบสาน การอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน มีการสร้างอาชีพเพื่อรองรับความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน 4) เงื่อนไขด้านความรู้ มีการจัดทำรายการรายรับ-รายจ่าย และการจัดทำบัญชี มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาและจัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการสุมกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ 5) เงื่อนไขด้านคุณธรรม มีการจัดการบนพื้นฐานของคุณธรรม การยอมรับความเห็นของผู้อื่นในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และมีการร่วมกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชน

คำสำคัญ : แผนพัฒนาชุมชน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, กระบวนการจัดทำแผน

Title	THE MAKING OF COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN ACCORDING TO SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF PAE CHADI VILLAGE, MAE FAEK MAI SUB DISTRICT, SAN SAI DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE
Author	Mr. Ittipon Suksri
Degree	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Porramin Narata

ABSTRACT

The sample group in this qualitative study consisted of 179 household representatives of Phae Jedi community obtained by Yamane's formula. Interview schedule and focus group discussion were used for data collection and analyzed by using descriptive statistics and content analysis.

It was found that Pae Chadi community had separated from Chadi Maekhrua community since 1987. Its topographic condition was hillside plains at an altitude of 330-950 meters above mean sea level. Most people there were hired workers inside and outside the area and they had 139,862.05 baht of an average annual income per head. Regarding problems encountered and needs of the community, it was found that the prominent internal factor was strong community leaders but the weak point was lack of community participation and water sources. However, external factors which were opportunities were private agency support for industrial plant around the community and villager career/livelihood promotion by government agencies. For obstacles, it included lack of budget support for continual development. The village committee and villagers participated in the preparation of a village development plan comprising 6 steps. It included the following: 1) village basic data collection; 2) participation in an analysis of data gained from questionnaires; 3) participation in an analysis of village environment (SWOT

analysis); 4) public hearing of the plan, projects and draft project development plans; 5) participation in designing of a village development plan under the philosophy of sufficiency economy; and 6) participation in an assessment of the project implementation.

The garbage bank project was selected to be assessed and it consisted of 3 steps: 1) a village meeting to gain data on garbage sorting at the household level; 2) preparation of garbage sorting equipment for convenient sorting; and 3) correct methods of garbage disposal. According to the assessment under the philosophy of sufficiency economy the following were found: 1) Moderation – including a better life planning, household accounting, reduction of natural resource using, and community market building. 2) Reasonableness – reduction of conflicts arising in the community, unity promotion and conservative forest management. 3) Good immunity and participation in problem reduction related to natural resource rehabilitation and conservation as well as career creation. 4) Knowledge on incomes/expenses Management, systematic planning and learning. 5) Morality Ethics - acceptance other's opinions about the village development, participation in community activities and group forming for opinion/knowledge exchange.

Keywords : community development plan, philosophy of sufficiency economy, planning process

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลุล่วงไปได้ดีจากความกรุณาอย่างยิ่ง ของ อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ นาระทะ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขันธ์ และอาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ซึ่งให้ความรู้ คำแนะนำ พัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ ร่วมวางแผนการดำเนินงาน และตรวจสอบแก้ไขตรวจแก้ไขรูปเล่มวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งสำเร็จอย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณท่าน ดร.สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม ที่ได้มอบทุนการศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนากฎมสังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จึงนำมาสู่การวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายพิทักษ์ นันตี ผู้ใหญ่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 นางปรีญา วงศ์ปิ่น ประสทธิแม่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 นายสว่าง จอมศักดิ์ ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกในหมู่บ้านแพะเจดีย์หมู่ที่ 6 ที่คอยให้การช่วยเหลือ ในการให้ข้อมูลที่จำเป็น และให้การตอบรับในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการศึกษาหาข้อมูลในการทำวิจัย

ขอกราบพระคุณอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรการพัฒนากฎมสังคมอย่างยั่งยืนทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ ขอขอบพระคุณครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณเพื่อร่วมรุ่นหลักสูตรการพัฒนากฎมสังคมอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 17 ทุก ๆ คน ที่คอยให้การช่วยเหลือ และให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้ลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้อนุเคราะห์และเอื้อเฟื้อในการจัดทำข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ของข้าพเจ้าให้ประสบความสำเร็จ ลุล่วงอย่างดียิ่ง คุณค่า และประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ของข้าพเจ้าให้ประสบผลสำเร็จลุล่วงอย่างดียิ่ง คุณค่า และประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

อิทธิพล สุขศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....ช	ช
สารบัญ.....ช	ช
สารบัญตาราง.....ฉ	ฉ
สารบัญภาพ.....ณ	ณ
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
ที่มาและความสำคัญ..... 1	1
โจทย์การวิจัย..... 4	4
วัตถุประสงค์..... 4	4
ประโยชน์ที่ความว่าจะได้รับ..... 4	4
ขอบเขตการทำวิจัย..... 4	4
นิยามศัพท์..... 6	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง..... 7	7
หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร..... 7	7
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง..... 9	9
หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน..... 13	13
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม..... 25	25
ทฤษฎีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน..... 26	26
แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง..... 30	30

แนวคิดข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค)	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
กรอบแนวคิดการวิจัย	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
พื้นที่ดำเนินการวิจัย.....	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือในการวิจัย.....	38
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	40
การรวบรวมข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	43
ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของ หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่อำเภอสัน ทราย จังหวัดเชียงใหม่.....	44
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งชุมชนของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสัน ทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการพัฒนา และส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน.....	86
ปัจจัยภายใน จุดแข็งของชุมชน	88
ปัจจัยภายใน จุดอ่อนของชุมชน	98
ปัจจัยภายนอก โอกาสของชุมชน	100
ปัจจัยนอก อุปสรรคของชุมชน	103
ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามตัวชี้วัด ของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	107
ตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	121
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	134
สรุปผลการวิจัย	135
อภิปรายผล	144

ข้อเสนอแนะ	149
บรรณานุกรม	151
ภาคผนวก	154
ประวัติผู้วิจัย	166

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศ	49
ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล: อายุ บุคคลในครัวเรือนที่มีอายุสูงสุด ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ หนี้สิน เงินออม สมาชิกในครัวเรือน แร่งงานในครัวเรือน.....	50
ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการอยู่อาศัย	50
ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา	51
ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอาชีพ.....	52
ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามหนี้สินของครัวเรือน	52
ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามแหล่งเงินกู้	53
ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการออมเงิน	53
ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน.....	54
ตารางที่ 10 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตามหลักศาสนา.....	54
ตารางที่ 11 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	55
ตารางที่ 12 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจไม่ย่อท้อต่องานที่ยากลำบาก มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ.....	55
ตารางที่ 13 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในชุมชน.....	56
ตารางที่ 14 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจการปฏิบัติในสิ่งที่ตนถนัดในชุมชน	57
ตารางที่ 15 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจการปฏิบัติของคนในชุมชน	57

ตารางที่ 16 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง	58
ตารางที่ 17 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจมีการตรวจสอบสุขภาพประจำปี.....	58
ตารางที่ 18 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจผลการตรวจสุขภาพ.....	59
ตารางที่ 19 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมการเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน.....	59
ตารางที่ 20 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมการเป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน.....	60
ตารางที่ 21 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน	60
ตารางที่ 22 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน.....	61
ตารางที่ 23 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด	61
ตารางที่ 24 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร.....	62
ตารางที่ 25 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ	62
ตารางที่ 26 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ	63
ตารางที่ 27 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่างๆ.....	63
ตารางที่ 28 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย.....	64

ตารางที่ 29 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน	64
ตารางที่ 30 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เทคโนโลยีมีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน	65
ตารางที่ 31 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เทคโนโลยีมีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	66
ตารางที่ 32 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เทคโนโลยีการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา	66
ตารางที่ 33 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจครัวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว	67
ตารางที่ 34 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว	67
ตารางที่ 35 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจภาษาขณะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน.....	68
ตารางที่ 36 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง	68
ตารางที่ 37 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจเลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสม	69
ตารางที่ 38 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช.....	69
ตารางที่ 39 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจใช้วัสดุดิบท้องถิ่นในการผลิตสินค้า	70
ตารางที่ 40 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจการใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ	70
ตารางที่ 41 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้าน เศรษฐกิจผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง	71

ตารางที่ 42 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจนำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่.....	71
ตารางที่ 43 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจเลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์.....	72
ตารางที่ 44 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจรักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน.....	72
ตารางที่ 45 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น	73
ตารางที่ 46 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน	74
ตารางที่ 47 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ.....	74
ตารางที่ 48 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง	75
ตารางที่ 49 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับรู้.....	76
ตารางที่ 50 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการวางแผนพัฒนา.....	77
ตารางที่ 51 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินการ	78
ตารางที่ 52 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับผลประโยชน์ร่วม.....	79
ตารางที่ 53 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประเมินผล	79
ตารางที่ 54 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านการลดรายจ่าย	80
ตารางที่ 55 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเพิ่มรายได้.....	80
ตารางที่ 56 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการประหยัด	81

ตารางที่ 57	ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเรียนรู้.....	81
ตารางที่ 58	ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.....	82
ตารางที่ 59	ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเอื้ออารีต่อกัน.....	82
ตารางที่ 60	ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	83
ตารางที่ 61	ปัญหาด้านสังคม	84
ตารางที่ 62	ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	85
ตารางที่ 63	แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT analysis จากปัจจัยภายใน และภายนอก ชุมชน.....	86
ตารางที่ 64	รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	89
ตารางที่ 65	แสดงการจำแนกช่วงอายุของคนในหมู่บ้านแพะเจดีย์.....	108
ตารางที่ 66	ข้อมูลคนที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นคนในชุมชนดั้งเดิม และคนที่เข้ามาอยู่ใหม่จากนอกชุมชน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ.....	108
ตารางที่ 67	แผนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	115
ตารางที่ 68	แผนระยะเวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมโครงการ ธนาคารขยะรีไซเคิล บ้าน แพะเจดีย์ หมู่ที่ 6	120

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 รูปแบบของชุมชนเข้มแข็งโดย ดร.สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม.....	31
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	36
ภาพที่ 3 ที่ตั้งบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.....	44
ภาพที่ 4 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	48
ภาพที่ 5 ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	90
ภาพที่ 6 ถนนลูกรัง.....	90
ภาพที่ 7 แหล่งเก็บน้ำประปาชุมชนภายในหมู่บ้านแพะเจดีย์.....	91
ภาพที่ 8 โครงการบริการฟรีอินเทอร์เน็ตไร้สาย.....	91
ภาพที่ 9 ป่าสงวนสันทรายใกล้ชุมชนบ้านแพะเจดีย์.....	94
ภาพที่ 10 ชาวบ้านมีการปลูกผักสวนครัวในพื้นที่ว่างของที่พักอาศัย	96
ภาพที่ 11 กิจกรรมการบวชป่าในวันที่ 12 สิงหาคม ของทุกปี	97
ภาพที่ 12 หอจุดบั้งไฟ (ซ้าย) และเสี้ยวบ้าน (ขวา)	97
ภาพที่ 13 แผนที่แสดงแหล่งน้ำบ้านแพะเจดีย์	103
ภาพที่ 14 ภาพแสดงโรงงานอุตสาหกรรมใกล้ชุมชน	104
ภาพที่ 15 ขั้นตอนการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน	122
ภาพที่ 16 จุดบริการแยกขยะอันตรายหรือขยะสารอันตราย	123
ภาพที่ 17 ป้ายให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ.....	123
ภาพที่ 18 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6.....	125
ภาพที่ 19 สมุดนำฝากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6	126
ภาพที่ 20 ชาวบ้านบ้านแพะเจดีย์นำขยะที่คัดแยกในครัวเรือนมาเพื่อ เข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6	127

ภาพที่ 21 สมุดจดบันทึกยอดเงินฝากที่ได้จากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 127

ภาพที่ 22 ผู้รับซื้อเข้ามาเพื่อรับขยะที่ได้ในโครงการ 128

ภาพที่ 23 การเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านแพะเจดีย์..... 129

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะคำนึงความเหมาะสมของแต่ละยุคแต่ละสมัย ในการพัฒนาประเทศให้ไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) จากยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรไทยที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ซึ่งส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศหลัก จนถึงปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศมาโดยต่อเนื่องภายใต้เงื่อนไข สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จุดเปลี่ยนที่สำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ กล่าวคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมทุกภาคส่วน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นกระบวนทัศน์ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มีการพัฒนาที่สมดุลประกอบด้วย คน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงแนวนโยบายของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ฉบับที่ 9-12 ที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพชุมชน และยังสามารถพัฒนาคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้มีความอยู่ดีมีสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกัน และสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นทุกมิติ และเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาประเทศให้เกิดการอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนในระดับบุคคล

ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนของตนเองอีกด้วย

การพัฒนาจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาท้องถิ่น โดยการอาศัยผู้นำ และคนในท้องถิ่นที่เป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหาร ที่นำไปสู่การดำเนินการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งการที่ท้องถิ่นนั้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้นำของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เป็นผู้มีความสามารถ มีคุณธรรม ยุติธรรม มีประสบการณ์ในการบริหารและการแก้ไขปัญหา รู้ปัญหา และเข้าใจภูมิปัญญาที่แท้จริงของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชน ผู้นำจึงมีบทบาทในการบริหารงานท้องถิ่น และเพื่อให้สามารถดำเนินงานตามความต้องการประชาชนในท้องถิ่นได้ (สมเกียรติ ยมจินดา, 2551) ความเข้มแข็งของชุมชนนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน อันเนื่องมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การจัดการทรัพยากร สุขภาพอนามัย ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี การพัฒนาคนในชุมชน การบริหารจัดการชุมชน และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นคงและรองรับการพัฒนาให้มีความยั่งยืนต่อไป (ครรชิต พุทธโกษา, 2554) หากไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของคนในสังคมไทยให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมแล้ว จะมีผลต่อการเสื่อมถอยทางศีลธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ประเด็นปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา ประกอบกับสถานการณ์ในชุมชนยุคปัจจุบันได้เปิดรับ ค่านิยม ความรู้ ความคิด และกระบวนการจากภายนอก ทำให้ชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไปสู่ความร่วมมือบ้าง ความขัดแย้งของคน กลุ่ม องค์กรในชุมชนบ้าง ดังนั้น การพัฒนาภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลานั้น จึงขึ้นอยู่กับผู้นำท้องถิ่นนั้น ๆ ในการพัฒนาและส่งเสริมคนในชุมชน

บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์เกิดขึ้นและได้รับผลกระทบ จากการปรับตัวจากชุมชนขนาดเล็กเปลี่ยนแปลงไปเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งเกิดจากการขยายตัวของสังคมเมือง จึงให้ทำภายในชุมชนเกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ซึ่งชุมชนมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก จากการที่ชุมชนไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลให้คนรุ่นใหม่ที่เป็นแรงงานสำคัญของชุมชนย้ายถิ่นฐานเข้ามาหากินนอกชุมชน จึงส่งผลให้จำนวนประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นผู้สูงอายุ และเด็ก เป็นส่วนมาก ผู้นำชุมชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวคิดในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านด้านการท่องเที่ยว และ

ส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชนเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของบ้านแพะเจดีย์เป็นพื้นที่ที่ไม่แหล่งน้ำเป็นของตนเอง จึงทำให้ผู้นำมีความต้องการจะพัฒนาศักยภาพเพื่อส่งเสริมอาชีพด้านอื่นให้กับคนในชุมชนได้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ในทิศทางของกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบสนองกับความท้าทายต่าง ๆ ในท้องถิ่นและระดับชุมชนยังมีปัญหา การออกแบบให้มโนนโยบายการรับมือทรัพยากรที่ยังไม่เพียงพอแก่การให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและมั่นคง ซึ่งปัญหาดังกล่าวต้องจัดเป็นระบบเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องใช้สิทธิอำนาจและทรัพยากรที่ได้มอบหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนตอรับนโยบายของรัฐบาล (คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการพัฒนา, 2554: 40)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท้องถิ่นก็ถือเป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ซึ่งเกิดจาก ความรู้เท่าทัน กล่าวคือ ความรู้เท่าทันที่จะใช้จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ชุมชน และชุมชนส่วนรวม เป็นการพัฒนาที่ต้องยึดคนเป็นตัวตั้ง และเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา คนที่รู้เท่าทันและมีความรู้จึงเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดสำหรับการพัฒนา (พนัส สิมะเสถียร, 2548:28)

ในปัจจุบันบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ขาดแคลนแหล่งน้ำ ที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค จึงทำให้ชาวบ้านไม่มีพื้นที่สำหรับการเกษตร และบริเวณรอบข้างหมู่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลากหลายจึงทำให้คนในชุมชนเลิกการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและหันไปทำงานรับจ้างโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผู้นำมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในหมู่บ้าน ในการสร้างเสริมอาชีพ เพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีความสำคัญที่ต้องมีการศึกษาขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาของชาวบ้านในชุมชน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้

โจทย์การวิจัย

ชุมชนบ้านแพะเจดีย์ มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐาน ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาการประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ความว่าจะได้รับ

ชุมชนมีการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขอบเขตการทำวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเวลาครอบคลุมทั้งในอดีต วิเคราะห์สถานภาพบทบาทของผู้นำในปัจจุบัน รวมทั้งสังเคราะห์เชิงพัฒนาแนวคิดในการพัฒนาบทบาทของผู้นำต่อไปในอนาคตโดยกำหนดขอบเขตการวิจัย 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตเชิงพื้นที่

บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) บริบทพื้นฐาน ประวัติความเป็นมาตั้งแต่ก่อตั้งหมู่บ้านถึงปัจจุบัน จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากรในชุมชน รายได้ และอาชีพ ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2) โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน สภาพพื้นฐาน สุขภาวะอนามัย ความรู้ด้านการศึกษา การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในชุมชน วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งชุมชนของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน

3) การประชุมกลุ่มเพื่อจัดทำแผนโครงสร้างการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน หมวดหมู่แผนงานโครงการ กิจกรรม 5 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ด้านการบริหารจัดการลำดับความสำคัญของกิจกรรมภายใต้แผนการพัฒนาหมู่บ้าน การให้ความสำคัญและรับรองแผนการพัฒนาหมู่บ้าน การประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านกับนโยบายเกี่ยวกับ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามลำดับความสำคัญที่กำหนด

4) การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปฏิบัติตามแผน การให้ความสำคัญ การบูรณาการพัฒนาจากหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชน การทบทวนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในครั้งต่อไป

3. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ผู้นำท้องถิ่น ผู้สตรี ผู้นำทางภูมิปัญญา ผู้นำกลุ่ม และประชากรในหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนมกราคม พ.ศ. 2565 - เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566

นิยามศัพท์

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้นำ ผู้วิจัย ชาวบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตามความต้องการของตนเอง

การสร้างเสริม หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านให้สามารถพัฒนาตนเองและสามารถเลี้ยงตนเองได้

กระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน หมายถึง การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในการพัฒนาคนในหมู่บ้านให้สามารถพัฒนาตนเองและสามารถเลี้ยงตนเองได้และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การจัดทำแผนในการพัฒนา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำขั้นตอนต่าง ๆ ร่วมกันกับผู้นำชุมชนในการจัดวางขั้นตอนการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

การจัดทำแผนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ของชาวบ้านบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการนำไปสู่การทำความเข้าใจในเรื่องที่ทำการศึกษา ดังนี้

1. หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
4. ทฤษฎีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
5. แนวคิด กชช. 2ค.
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่นอกจากจะทรงด้วยทศพิธราชธรรมแล้ว ยังทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และการทำงานแก่พสกนิกรของพระองค์และนานาประเทศอีกด้วย จึงทำให้ผู้คนประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพและมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอันที่ที่สุดมิได้ ซึ่งแนวคิดหรือหลักการทรงงานของพระองค์ทรงยึดการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว และสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบและทรงคิดค้นแนวทางการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด มีคุณค่าและควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทนำมาปฏิบัติให้เกิดผลต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติตลอดไป สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) (2562) โดยหลักการทรงงานที่สอดคล้องกับการดำเนินงาน การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

หลักการทรงงานที่สอดคล้องในการวิจัย

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง การที่จะเริ่มการวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านแพะเจดีย์ จะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชน ทั้งจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์ และเอกสาร จากผู้มีประสบการณ์ ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของชุมชน

ระเบิดจากข้างใน การจะทำการศึกษาคควรมีการให้ความรู้ พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา เพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชน การคิดกระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตามกระบวนการต่อไปนี้ได้จัดทำขึ้น

องค์รวม หมายถึง การมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นแบบบูรณาการ และกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง โดยพิจารณาครบทุกด้านของปัญหา พร้อมแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เพื่อยกระดับชุมชนเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง ในการศึกษาครั้งนี้ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สมเด็จพระบรมชนกนาถิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เข้าใจ คือ ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับ เสียก่อนให้เข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าถึง คือ เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคี ร่วมจิต ร่วมใจของผู้ปฏิบัติร่วมมือร่วมไม้กันทำงานพัฒนา คือ เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกรอบแนวคิด ที่มุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปจนถึงเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และสองเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม ดังนี้

1. ความพอประมาณ

คือ การดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหารายได้ด้วยช่องทางสุจริต ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และผิดเคืองจนเกินไป

2. ความมีเหตุผล

ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ หรือการดำรงชีวิตประจำวัน เราจำเป็นต้องมีการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งการตัดสินใจที่ดี ควรตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุ รวมทั้งคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ตัดสินใจตามอารมณ์ หรือจากสิ่งที่คนอื่นบอกมาโดยปราศจากการวิเคราะห์

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง ในโลกที่ไม่มีอะไรแน่นอน ทั้งสภาพลมฟ้า อากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือแม้แต่ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุน เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง และตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ เช่น เตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยงในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน

โดยเงื่อนไขในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้อยู่ในระดับความพอเพียงต้อง อยู่ 2 ประการ ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้

เงื่อนไขของความรู้ ที่จะต้องประกอบไปด้วย ความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบ ด้านที่นำไปสู่การพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกัน ในการประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมต้องประกอบด้วย การมีความตระหนักในคุณธรรมมี ความซื่อสัตย์สุจริตและต้องมีความอดทน มีความเพียร สามารถใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตได้

โดยการดำรงชีวิตตามหลักการทั้งสามข้อนั้น จำเป็นต้องมีความรู้และคุณธรรมประกอบด้วยความรู้ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม เช่น ความรู้ในการประกอบวิชาชีพช่วยให้ธุรกิจและการงาน เจริญก้าวหน้า หรือความรู้ในการลงทุนช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้นักลงทุน ทั้งนี้ ความรู้และประสบการณ์ จะช่วยทำให้เราตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงแม้ว่า พื้นฐานความคิดและประสบการณ์ที่ แตกต่างกันอาจทำให้เหตุผลของแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน แต่หากทุกคนยึดมั่นอยู่ในหลักคุณธรรม ก็จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด นานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการ แก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2562) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจ พอเพียงเป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะพอดี มีเหตุมีผลและความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดำรงชีวิตเป็น แบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์อีกทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่คนไทยเพื่อนำไปปฏิบัติตั้งแต่ ปี 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ พลหส์บสที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น

ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมือพอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการ และใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเท สร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะ ของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจ กลายเป็นความยุ่งยาก ล้มเหลวได้ในที่สุดดังเห็นได้ที่ อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหา ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...” และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเดินตามรอยเท้าพ่อสู่วิถีชีวิต เศรษฐกิจ พอเพียงด้วยหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้ดำเนินการ พัฒนาเพื่อ ตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน และสอดคล้องตามแนวคิด ประชาชนเป็น ศูนย์กลางผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง โดยมีรูปธรรมของความพอเพียงตาม เกณฑ์ 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) การลดรายจ่าย

1.1) ครัวเรือนทำสวนครัว อธิบายได้ดังนี้ ครัวเรือนใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านหรือใช้ กระจ่าง/ภาชนะ ที่ทิ้งแล้วในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว รวมทั้ง การปลูกผักแบบแขวน ในกรณี พื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกผักได้ อาจมีกิจกรรมอื่นที่ทดแทนกันได้ เช่นพื้นที่ชาวเล มีการหา ปลากินเอง เป็นต้น

1.2) ครัวเรือนปลอดอบายมุข อธิบายได้ดังนี้ สมาชิกทุกคนในครัวเรือน ไม่เสพ สิ่งเสพติด ไม่เล่นการพนันประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี

2) การเพิ่มรายได้

2.1) ครัวเรือนมีอาชีพเสริม อธิบายได้ดังนี้ ครัวเรือนมีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำ ประจำ ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2) ครัวเรือนใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม อธิบายได้ดังนี้ ครัวเรือนมีการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือในการประกอบ อาชีพ หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทำให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัด เช่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพใน การเพาะปลูกและได้ผลผลิตคุ้มค่าการ ปลูกผักปลอดสารพิษ การใช้พลังงาน ทดแทน ฯลฯ

3) การออม

3.1) ครัวเรือนมีการออมทรัพย์ อธิบายได้ดังนี้ สมาชิกในครัวเรือนมีการฝากเงินไว้กับ ธนาคาร/สถาบันการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์ฯ/หรือกลุ่มอื่น ๆที่มีการรับฝากเงิน กับสมาชิก

3.2) ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ฯ อธิบายได้ดังนี้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มออมทรัพย์อื่นที่มี ลักษณะคล้ายกัน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์/กลุ่มออมทรัพย์สตรี/กลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

4) การเรียนรู้

4.1) ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อธิบายได้ดังนี้ ชุมชนมีการบันทึกภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ มีการถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

4.2) คริวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อธิบายได้ดังนี้ คนในครัวเรือนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจัดเวทีกการเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้นำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5.1) ชุมชนใช้วิถีปฏิบัติอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ อธิบายได้ดังนี้ ชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่า และประหยัดในการประกอบอาชีพ โดยมีการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ เช่น การปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ทดแทนการดูแลรักษาแหล่งน้ำป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5.2) ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น เป็นหมู่บ้านนาอยู่ อธิบายได้ดังนี้ ชุมชนส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้บริเวณที่สาธารณะ ถนนในหมู่บ้าน บริเวณบ้าน หรือที่ว่างในหมู่บ้าน ฯลฯ และมีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

6.1) ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจนคนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา อธิบายได้ดังนี้ ชุมชนมีการจัดสวัสดิการสำหรับคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา เช่น การจัดให้มีกองทุนประกอบอาชีพ กองทุนสงเคราะห์ต่างๆ การจัดสรรเงินกำไรจากกองทุนชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตลอดจนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น

6.2) ชุมชน "รู้รักสามัคคี" อธิบายได้ดังนี้ ชุมชนมีการมีการจัดทำแผนชุมชนและนำไปปฏิบัติ การปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกัน

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอกและภายใน ทั้งนี้

จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความ อดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คริส เบเกอร์ และ ฌีรุงค์ ทองภักดี, 2550)

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน

1. หมู่บ้านหรือชุมชน ประชาชนมีความสามัคคีและความร่วมมืออันดีระหว่างกัน

หมายถึง การที่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ด้วยการร่วมกัน แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา แสดงออกถึงพฤติกรรมความร่วมมือ แบ่งเบาภาระการทำงานเพื่อส่วนรวม ประองตองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สมเด็จพระวันรัต (2561) ได้กล่าวว่า ในสังคมของประเทศนั้นมีความร่มเย็นเป็นสุขมาตั้งแต่อดีต มีความอบอุ่น เอื้อเพื่อเกื้อหนุนกันมาตลอด ซึ่งมีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นส่วนช่วยในการเชื่อมโยงคนไทยเข้าด้วยกัน จึงทำให้เป็นสังคมไทยแบบวิถีพุทธ มีวัฒนธรรมหล่อหลอมจากคำสอนของพระพุทธศาสนา

ซึ่งประชาชนมีความสามัคคีและความร่วมมืออันดีระหว่างกันนั้นสามารถพิจารณาได้จาก

1. การเข้าร่วมการประชุม การประชุมของหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยประชาชนผู้ร่วมแสดงความรู้ความสามารถของตนเอง รับฟังข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อชุมชน แสดงความคิดเห็นในกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานการพัฒนาของหมู่บ้านหรือชุมชน ร่วมกับสมาชิกชุมชนอื่น ๆ อย่างเต็มใจและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้คณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน จะจัดประชุมหรือการประชุม ขึ้นเพื่อการปรึกษาหารือ และเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน และตามวาระสำคัญ เร่งด่วนตามความต้องการ

2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หมู่บ้านหรือชุมชน จัดขึ้นเพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้กับส่วนรวม ด้วยความสมัครใจ พร้อมเพรียงกัน โดยการออกแรงงาน เงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

2. หมู่บ้านชุมชนมีข้อตกลงกำหนดเป็นข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน

หมายถึง การที่หมู่บ้านหรือชุมชน ได้มีการร่วมกันพิจารณา สภาพปัญหา ค่านิยม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบทอดต่อกันมาของหมู่บ้านชุมชน จนได้ข้อตกลงกำหนดข้อปฏิบัติ เป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับ จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีระบบและช่องทางการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนรับทราบ เช่น ป้ายประกาศ เอกสารเผยแพร่ ประกาศในที่ประชุม หอกระจายข่าว เสียงตามสาย และประชาชนยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างเต็มใจ ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ในชุมชนก่อให้เกิดความสงบสุข นิล พันธุ์คงชื่น (2561) ได้กล่าวว่า หมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองขนาดเล็กที่สุดส่งผลให้ระเบียบหรือกฎหมายที่กำหนดขึ้นไม่มีสถานะตามกฎหมายเป็นเพียงการยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้น เมื่อมีผู้ไม่ปฏิบัติตามหรือละเมิดระเบียบหรือกฎหมายผู้นั้นก็ไม่ได้มีความรับผิดชอบตามกฎหมายแต่อย่างใดทั้งที่หมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีแนวทางปฏิบัติ วัฒนธรรม จารีตประเพณีสืบทอดต่อกันมา แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้แนวปฏิบัติ วัฒนธรรม จารีตประเพณีเหล่านั้นต้องม้วนเหลือนหายไป จะเป็นการดีกว่าหรือไม่หากหมู่บ้านสามารถนำแนวปฏิบัติ วัฒนธรรม จารีตประเพณีที่สืบทอดต่อกันมานี้ นำมากำหนดเป็นระเบียบหรือกฎหมายที่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างจิตสำนึกการรับผิดชอบต่อชุมชนร่วมกัน ทำให้การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. หมู่บ้านหรือชุมชน มีกองทุนเพื่อสวัสดิการของชุมชนเพื่อให้บริการแก่สมาชิก

กลุ่มสวัสดิการ หมายถึง กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบการจัดบริการ ทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และการมีส่วนร่วม

บริการสมาชิก หมายถึง กลุ่มสวัสดิการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตของสมาชิก ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้นเป็นสิ่งตอบแทนต่าง ๆ รวมถึงบริการและประโยชน์พิเศษที่กลุ่มจัดให้มีขึ้น เพื่อความพอใจและคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิก หรือรวมทั้งจัดขึ้นเพื่อให้บริการกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากหรือที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เช่น เด็ก เยาวชน คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส หรือกลุ่มบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด แบ่งสวัสดิการเป็น

1. สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สวัสดิการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกและครอบครัวดีขึ้น ได้แก่ บริการที่พักอาศัย บริการอาหารกลางวัน บริการการรักษาพยาบาล บริการค่าเล่าเรียนบุตร บริการเงินช่วยเหลือบุตร บริการการกู้ยืม และบริการเงินสะสม

2. สวัสดิการด้านสังคม หมายถึง สวัสดิการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางจิตใจ ความนึกคิด การเพิ่มพูนความรู้ตลอดจนความสนุกสนานรื่นเริงของสมาชิก เช่น บริการห้องสมุด บริการการศึกษา ต่อ และบริการการกีฬาและด้านนันทนาการต่าง ๆ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2552) ได้กล่าวว่า สวัสดิการของชุมชนจะขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย จะต้องมีความมั่นคงของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ชุมชนต้องเป็นแกนหลักสร้างการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ต้องผนึกพลังกับท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยง สวัสดิการชุมชนกับการสร้างทุนใหม่ของชุมชนซึ่งเป็นทุนเศรษฐกิจและทุนสังคม การเชื่อมโยงกับการพัฒนาอื่น ๆ ของชุมชนอย่างกลมกลืน สร้างกระบวนการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแต่มีความซื่อสัตย์ และมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดเวลา

4. หมู่บ้านหรือชุมชนยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย

หมายถึง ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีความตื่นตัว รู้จักการรักษาหน้าที่ปฏิบัติตามสิทธิ ในฐานะการเป็นพลเมืองของประเทศ ใช้เสรีภาพทางการแสดงออกทางการเมือง มีส่วนร่วมในการ บริหารงานของหมู่บ้านหรือชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูล รับฟังเหตุผล ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและหลักการความรู้ ในการร่วมตัดสินใจเพื่อส่วนรวม และ ยอมรับในความเห็นเหตุผลของส่วนใหญ่ แสดงออกต่อกันของคนในครอบครัวอย่างเคารพและเสมอภาค

ดาวน้อย สุทธินิภาพันธ์ (2560) ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองโดยประชาชน ซึ่งถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลกเป็นระบอบการปกครองที่มีวิวัฒนาการมา อย่างยาวนาน และได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ในด้านหลักประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองโดยการดำเนินการต่าง ๆ ที่ ต้องการการมีส่วนร่วมและการ ตัดสินใจของประชาชน ตามการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย

5. หมู่บ้านหรือชุมชน มีหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจของ ประชาชนที่มีอยู่และสามารถนำมาประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่า การปฏิบัติตนต่อกันและกันของประชาชน อาจนำหลักคำสอนทางศาสนามาใช้หรือนำหลักปฏิบัติที่มาจากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี มาใช้แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท เช่น เมตตา กรุณา เสียสละ ซื่อสัตย์ อุดหนุน ฯลฯ เช่น ความเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จโดยหวังประโยชน์ส่วนตน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ให้พระบรมราโชวาท

“...การทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา อันเป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้นจะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัย ความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้ นั้นเป็นเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าว เป็นเหมือนหนึ่งพวงมาลัย หรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วย ความสวัสดิ คือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์ ดังนั้นใน การที่จะประกอบการทำงานเพื่อตนเพื่อส่วนรวมต่อไป ขอให้ทุกคน สำนึกไว้เป็นนิตย์ โดยตระหนักว่า การงาน สังคม และบ้านเมืองนั้น ถ้าขาดผู้มีความรู้เป็นผู้บริหาร ดำเนินการ ย่อมเจริญก้าวหน้าไปได้ โดยยาก แต่ถ้านานใด สังคมใด และบ้านเมืองใดก็ตามขาดบุคคลผู้มี คุณธรรมความสุจริตแล้ว จะดำรงอยู่ไม่ได้เลย...”

ความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันที่ 8 กรกฎาคม 2520

6. คนในครอบครัวมีความอบอุ่น ชุมชนมีความปลอดภัย

ชุมชนมีความปลอดภัย หมายถึง หมู่บ้านหรือชุมชนมีภูมิคุ้มกันในการป้องกันภัย ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ชุมชนเห็นสมควร เพื่อให้หมู่บ้านหรือชุมชนปลอดภัย เสพติด ไม่มีผู้ค้า ผู้เสพได้รับการรักษา ผู้ได้รับการรักษาแล้วไม่กลับไปใช้สารเสพติดอีก รวมทั้ง หมู่บ้านหรือชุมชน มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อให้คนในชุมชน ไม่ติดสุรา(ต้องดื่มทุกวัน ขาดไม่ได้ และต้องการในปริมาณเพิ่มขึ้นหรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังปรากฏ เช่น อาการมือสั่น จปฐ.ข้อ 32) ไม่สูบบุหรี่ (จปฐ.ข้อ 33) ไม่ติดการพนัน คือ คนในชุมชน รู้และเข้าใจ ตระหนักในโทษที่เกิดจากการเล่นการพนันและไม่มีพฤติกรรมเล่นการพนันจนเป็นนิสัยทำให้เสียทรัพย์ เป็นหนี้สินเกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว

7. คนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็มแต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร

มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2544

หมายถึง คนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้รับการเรียนรู้ มีความเข้าใจ ยอมรับและนำหลักการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

หมู่บ้านหรือชุมชน จัดให้มีกิจกรรมในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การถ่ายทอดความรู้โดยนำวิทยากรหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน การจัดการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการสละและการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสาธิตกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ เพื่อการพึ่งตนเอง

ในระดับครัวเรือน นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในครัวเรือน ด้วยการทำกิจกรรมต่อไปนี้ครบทุกกิจกรรม

1. กิจกรรมลดรายจ่าย เช่น การทำของใช้เพื่อใช้เอง ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน กิจกรรมตรวจสอบการใช้จ่ายประจำวัน และลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะกับอบายมุข
2. กิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น การแปรรูป พัฒนาผลิตภัณฑ์ กิจกรรมเสริมรายได้ลดต้นทุนการผลิตในกิจกรรมของครัวเรือน เลือกลงใช้วิชาการ เครื่องมือที่สามารถเรียนรู้ ใช้งานได้เหมาะสมกับกิจกรรมและไม่กระทบกับฐานะทางเศรษฐกิจ สำหรับช่วยในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างผลผลิตและผ่อนแรง
3. กิจกรรมการประหยัด มีการแบ่งรายได้เพื่อการสะสมทุนของครัวเรือน ในรูปแบบต่าง ๆ หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนต่าง ๆ ของชุมชน
4. กิจกรรมการเรียนรู้ การทบทวนและเพิ่มพูนความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพที่ทำประจำวัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครัวเรือนที่มีกิจกรรม อาชีพคล้ายกัน เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาและเพิ่มประสิทธิภาพ รวมถึงการเรียนรู้ปรัชญา ความเป็นมา ค่านิยม ธรรมเนียมของชุมชน

5. กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในบริเวณบ้านให้สะอาด ระบายป้องกันโรคระบาด ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับหรือ พืชพันธุ์ไม้ที่ครัวเรือนต้องการ อย่างร่มรื่นสวยงามได้รับประโยชน์ การตัดแปลงวัสดุ วัสดุคิบททางธรรมชาติ เพื่อใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ รวมทั้งเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เป็นกิจกรรมของส่วนรวมอยู่เสมอ

6. การแบ่งปัน เอื้ออาทร ทั้งกับคนในครัวเรือนและเพื่อนบ้าน สละสิ่งของแบ่งปันของเหลือกินเหลือใช้ สละแรงงาน ความรู้ ความสามารถช่วยเหลืองานของกันและกัน โดยไม่มุ่งหวังสิ่งตอบแทน

8. ครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ภัทธา เรื่องสิทธิสัญญา (2555) “บัญชีครัวเรือน” เป็นการประยุกต์ทางการบัญชีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นทำให้เกิดการประหยัดและการออม และในที่สุด จะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน จากรายงานการวิจัยหลายฉบับได้สนับสนุนถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่พบว่าบุคคลส่วนใหญ่ยังคงไม่มีการจัดทำบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน อันจะเป็นผลให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หมายถึง การบันทึกรายการและจำนวนเงินส่วนที่เป็นรายรับ และรายการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครัวเรือน หรือเป็นของบุคคลเป็นประจำไม่ว่าจะเป็นการจดบันทึกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน พร้อมทั้งสรุปผลเพื่อเป็นสถิติเปรียบเทียบ เพื่อใช้ในการพิจารณาถึงสมดุลของครัวเรือน พฤติกรรมการใช้จ่ายที่เป็นภัยต่อการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดแนวทางการใช้จ่ายของครอบครัวอย่างพอประมาณ และสามารถนำข้อมูลจากทุกครัวเรือนมาสรุปผลเป็นภาพรวมของชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำ และปรับปรุงแผนชุมชนเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนได้ด้วย

9. หมู่บ้านหรือชุมชนมีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้

หมายถึง ครัวเรือนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีกิจกรรมเพื่อการลดรายจ่าย ในชีวิตประจำวัน เช่น การตัดแปลงการผลิตของกิน ของใช้ หรือเลือกใช้สิ่งของที่มีอยู่ในครัวเรือนมาใช้ทดแทน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นการทำให้รายจ่ายลดลง รวมถึงการนำของเหลือกิน เหลือใช้ มาแปรรูป ตัดแปลง แต่งเติม เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างราคา สามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมของครอบครัวได้

10. หมู่บ้านหรือชุมชน มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน

กรมการพัฒนาชุมชน (2560) ได้ให้ความหมาย กลุ่มอาชีพ ตามแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน หมายถึง กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่จากการรวมกลุ่มของผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ตั้งแต่ 5 ครัวเรือนขึ้นไป ซึ่งผ่านการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน จำนวน 5 วัน ที่มีการประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทอาชีพเดียวกันในชุมชนเดียวกัน

อาชีพหลัก หมายถึง หมู่บ้านหรือชุมชนประกอบอาชีพใดใด ที่ทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนของประชาชนสูงสุดหรือเป็นอาชีพที่ประชาชนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานในรอบปีที่ผ่านมาว่าอาชีพอื่น เช่น การปลูกไม้ผลเพื่อการค้า หมายถึง การทำสวนไม้ผลเป็นอาชีพหลัก และปลูกปริมาณมากเพื่อจำหน่ายผลผลิตเป็นรายได้หลัก เช่น การทำสวนส้ม ลิ้นจี่ ลำไยและมะขาม เป็นต้น

ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน จะได้ประโยชน์ก็ต่อเมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และกลุ่มได้จัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาทักษะ ฝีมือ ความรู้หรือส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก เช่นการฝึกสอนทักษะอาชีพ การแข่งขันการดัดแปลงผลผลิต ฯลฯ

11. หมู่บ้านหรือชุมชน มีการออมที่มีหลายรูปแบบ

การออม หมายถึง การประหยัด การเก็บหอมรอมริบ การถนอม และการสงวน สิ่งที่จะประหยัดหรือเก็บหอมรอมริบ ได้แก่ ทรัพย์สินเงินทอง การใช้สิ่งที่มีค่ามีคุณทั้งหลายอย่างระมัดระวังอย่างไม่ประมาท อย่างมีเหตุมีผล ทั้งในตนและนอกตน การออมมิได้มุ่งที่ออมเงินอย่างเดียว แต่หมายถึง การออมชีวิตตนเอง และปัจจัยในการดำรงชีพทุกอย่าง การออมจะเกิดได้ก็เพราะคนได้รับการศึกษาเรียนรู้ ให้ความสำคัญ ความจำเป็น และได้รับผลหรือคุณประโยชน์ที่เกิดจากการออม เมื่อเวลาผ่านไป เกิดการคิดได้ ทำได้เอง และสอนผู้อื่นต่อไป การออมจึงเป็นเรื่องของการศึกษา การพัฒนาชีวิตของคนลักษณะหนึ่ง คือ การฝึกให้รู้ ให้คิด และให้ทำในสิ่งดีมีประโยชน์ นอกจากการออมเงินแล้วยังรวมถึง การออมทรัพยากรธรรมชาติมีป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งดิน เพื่อใช้เป็นแหล่งบำรุงรักษาชีวิตของคนในชุมชนด้วย พงษ์รินทร์ อัสวเศรษฐี (2560) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อช่วยเหลือตนเองและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกันที่ละเล็กละน้อยเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว

12. หมู่บ้านหรือชุมชนมีการดำเนินการสร้างรายได้ในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการด้วยหลักสามัคคีธรรมของชุมชน โดยชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการและอื่น ๆ เพื่อการเรียนรู้ การพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ด้วยการนำทุนของชุมชนมาดำเนินการเพื่อสร้างรายได้ โดยใช้รูปแบบการจัดการที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นกิจกรรมของชุมชนที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน

13. หมู่บ้านมีระบบฐานข้อมูลชุมชน

ระบบฐานข้อมูลชุมชน หมายถึง ชุมชนมีข้อมูลที่ดี และระบบการนำมาใช้โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงเพื่อใช้ประโยชน์ได้ ควรเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะดังนี้ ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (accuracy) ข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (relevancy) ข้อมูลมีความทันสมัย (timeliness) ทั้งนี้การจะได้ข้อมูลที่ดีมาใช้งานในชุมชนนั้นขึ้นกับวิธีการที่ใช้ในการควบคุมข้อมูลนำเข้าคือการสร้างแบบสำรวจ การจัดเก็บ การรวบรวมข้อมูล ทันเวลาเพื่อการใช้งานข้อมูลที่ทันสมัย และการควบคุมการประมวลผล คือ การคำนวณ ประมวลผล การวิเคราะห์ จำแนกแยกกลุ่ม การควบคุมข้อมูลนำเข้าและการควบคุมการประมวลผล เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลนำเข้ามีความถูกต้อง เป็นข้อมูลที่ทันสมัย ได้ซึ่งจะมีผลต่อการประมวลผลได้นำเชื่อถือด้วย เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำเอาผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา เป็นข้อมูลที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ ใช้โดยทั่ว ๆ ไป ทุกพื้นที่ ข้อมูลของหน่วยงาน เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช 2 ค) บัญชีรับ - จ่ายครัวเรือน ข้อมูลด้านการเกษตร ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การตลาด หรืออาจเป็นข้อมูลที่หมู่บ้านหรือชุมชนจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ประโยชน์ตามสถานการณ์

14. หมู่บ้านหรือชุมชน มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน

การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการของหมู่บ้านหรือชุมชนบนพื้นฐานความรู้และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ โดยการจัดการประชุมประชาคมในหมู่บ้านหรือชุมชน แล้วนำข้อมูลของจากระบบฐานข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คาดหมายเหตุการณ์เพื่อการตัดสินใจกำหนดเป็นเป้าหมายทิศทาง เลือกแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา ทั้งนี้ ข้อมูลสามารถใช้ในการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ใช้ทำแผนพัฒนากลุ่มและองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน หรือเครือข่ายของชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการกิจกรรมในแผนชุมชน ด้วยรับผิดชอบการบริหารจัดการกิจกรรมจากแผนให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อาจแบ่งงานกันรับผิดชอบในการประสานหาความสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ จนกิจกรรมดำเนินไปได้

15. หมู่บ้านหรือชุมชนมีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมู่บ้านชุมชนต้องจัดกระบวนการดังนี้ ทุกขั้นตอน ค้นหา สืบค้น จัดบันทึก รวบรวมความรู้ ภูมิปัญญา จัดเป็นหมวดหมู่ กิจกรรมการเพื่อการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดและสืบทอด การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชน ปรับปรุงให้เกิดความเข้าใจงาน สามารถนำไปปรับประยุกต์ให้ งานเพื่อเพิ่มคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่า เช่น การถ่ายทอดการจักสารไม้ไผ่ ให้กับเยาวชน แล้วสามารถ ปรับปรุงรูปแบบ เป็นเครื่องใช้ ชนิดอื่น ๆ เช่น โคมไฟ แจกัน หรือการเผยแพร่วิธีใช้พืชสมุนไพร นำไปสู่การปรับปรุง ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ รูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นของเหลว เป็นแคปซูล เพื่อใช้สะดวก มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือมีการบันทึกภูมิปัญญาเป็นชุดความรู้เก็บไว้ที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ฯลฯ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น รวมถึงงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ภูมิปัญญาประเภทองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลท้องถิ่น เช่น การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม การผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร การผลิตผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ และการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ หิน โลหะ แก้ว เซรามิก ดินเผา เครื่องหนัง เป็นต้น

2. ภูมิปัญญาประเภทงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น เรื่องเล่าพื้นบ้าน กวีนิพนธ์พื้นบ้าน ปริศนาพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำพื้นบ้าน ละครพื้นบ้าน จิตรกรรมพื้นบ้าน ประติมากรรมพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน และสิ่งทอพื้นบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ มนตรี โคตรค้นหา (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การเอาทรัพยากรความรู้ ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน หรือเป็นลักษณะสากลที่หลาย ๆ ท้องถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้าน

16. หมู่บ้านหรือชุมชนมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่ชุมชนใช้เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ของชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการสร้างนิสัยการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิต ดำเนินการโดยประชาชนเพื่อประชาชนหวังผล การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นความรู้ มีกิจกรรมแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ในชุมชนเป็นประจำ สามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ ตัวอย่าง ตัวแบบ ในด้านกระบวนการพัฒนา การบริหารจัดการ วิธีการทำงานที่ประสบผลสำเร็จเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย (2560) ได้ให้ความหมายของ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนไว้ว่าเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่ง เรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

17. หมู่บ้านหรือชุมชนมีการปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของคนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีความรู้ ที่จะคิดเป็น มีความสามารถที่ดำเนินชีวิตด้วยกิจกรรมที่ครัวเรือนกระทำได้ด้วยตัวเองอย่างสมดุล พอประมาณ พอดี ในชีวิต คือจัดชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมทั้งกับคน สังคม สิ่งแวดล้อม ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น เพื่อสร้างกิจกรรมสำหรับความมั่นคงในชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ไม่จำเป็นต้องอาศัยคนอื่นมากเกินไป สามารถที่จะคิด ตัดสินใจที่จะกระทำการใดใดเพื่อความสุขของตนเอง ครอบครัว และสังคม อย่างอิสระ หมู่บ้านหรือชุมชนจะส่งเสริมการคิดได้ ทำเป็น แก้ปัญหาร่วมกันของคนในชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง รู้สภาพของชุมชนจากข้อมูลของชุมชนที่คนในชุมชนช่วยกันค้นหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย เลือกกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหา ร่วมกันของคนทั้งชุมชน ที่ชุมชนคิดและดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งอาจขอรับความรู้ วิธีการจากภายนอกได้ เช่น กระบวนการแผนชุมชน หรือกิจกรรมอื่นที่จะทำให้รู้คิด เกิดการทำงานและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง

18. หมู่บ้านหรือชุมชนมีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายความว่ารวมทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือมีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ใช้แล้วหมดไปหรือใช้แล้วไม่หมดไปก็ตาม เช่น อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ ทะเล มหาสมุทร พืชพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ และอื่น ๆ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะมนุษย์

เป็นตัวการสำคัญยิ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเสริมสร้างและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านหรือชุมชนจะต้องชักชวนสร้างความรู้ สร้างจิตสำนึกรักเพื่อรักษา และความตระหนักในการมีอยู่และนำมาใช้งานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการอบรม การศึกษาดูงาน การนำผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาให้ความรู้ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชต่าง ๆ เช่น การสำรวจพันธุ์ไม้ สมุนไพร ตรวจสอบสภาพพื้นที่ ตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำ หรือการให้ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ชุมชนมีและใช้ เช่น หอกระจายข่าว เสียงตามสาย การประชุมประจำเดือน ฯลฯ

19. หมู่บ้านหรือชุมชนมีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านหรือชุมชน มีกลุ่มหรือองค์กรที่คนในหมู่บ้านร่วมกันทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยง เป็นเครือข่าย กับกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อการบริหารจัดการยึดหลักการมีส่วนร่วม เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ รักษาน้ำฯ ป่าชุมชนต้นน้ำ กลุ่มจัดการขยะ กลุ่มอนุรักษ์ดิน เป็นต้น

หมู่บ้าน/ชุมชน มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ของแต่ละกลุ่มทั้งในและนอกหมู่บ้านหรือชุมชน

20. หมู่บ้านหรือชุมชนมีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

พลังงานทดแทน โดยทั่วไปหมายถึงพลังงานที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติและสามารถมีทดแทนพลังงานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน อย่างเช่น พืชโตเร็ว หรือถ่านหิน ได้อย่างไม่จำกัด หรืออาจเป็นแหล่งพลังงานที่ใช้แล้วสามารถหมุนเวียนมาใช้ได้อีก เรียกว่า พลังงานหมุนเวียน ตัวอย่าง พลังงานทดแทนที่สำคัญเช่นแสงอาทิตย์ ลม คลื่นทะเล กระแสน้ำ ความร้อนจากใต้ผิวโลก พลังงานจากกระบวนการชีวภาพ เช่น บ่อก๊าซชีวภาพ เชื้อเพลิงจากพืช หรือไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้ว อัมพร แพทย์ศาสตร์ (2561) ได้กล่าวว่า ในฐานะที่อยู่ในหมู่บ้านรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงมีแนวคิดที่จะนำพลังงานชีวมวลหรือพลังงานทดแทนที่เหมาะสมเข้ามาใช้ เพราะสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวันนี้มาจากภาวะโลกร้อนจึงคิดว่า ทำอย่างไรที่จะให้เกิดมลภาวะน้อยที่สุด แต่เพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานทดแทน จึงเป็นที่มาของการพลังงานกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้สามารถพึ่งพิงพลังงานหมุนเวียนจากฐานทรัพยากรภายในชุมชน

หมู่บ้านหรือชุมชน จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ สร้างจิตสำนึกการใช้พลังงานอย่างพอประมาณ ในครัวเรือนสามารถดำเนินการได้เอง เช่น การลดการใช้พลังงานไฟฟ้า เช่น การเปลี่ยนหลอดเป็นหลอดไฟฟ้าแบบประหยัดพลังงาน การปิดไฟฟ้าที่ไม่จำเป็น ปรับซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้พลังงานมาก การลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิง เช่น สูบน้ำด้วยการใช้กังหันลม หรือพลังงานจากแรงคน การเดิน การใช้จักรยานแทนรถยนต์ในการเดินทางที่ระยะทางไม่ไกล หรือการประหยัดพลังงานในรูปแบบอื่นที่มีผลต่อสังคมอื่น ๆ เช่น ประหยัดการใช้น้ำประปา สามารถช่วยชาติลดการใช้ไฟฟ้าหรือน้ำมันในการผลิตน้ำประปาได้ เป็นต้น การผลิตและใช้พลังงานในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การผลิตพลังงานจากสัตว์จากพืช ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหมู่บ้านหรือชุมชนอาจจัดการรณรงค์การประหยัดพลังงานเป็นกิจกรรมประจำปี หรือกิจกรรมในวันสำคัญเพื่อส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน เช่น การปิดไฟฟ้าพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน ในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อให้เห็นคุณค่าของพลังงาน หรือกิจกรรมอื่นที่ร่วมกันทำทั้งหมู่บ้าน

21. หมู่บ้านหรือชุมชนมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านมีกระบวนการเรียนรู้ มีการพัฒนาและบริหารจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน เช่น หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงเกษตร อนุรักษ์ ด้วยการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาที่เป็นของชุมชน ตัวอย่างเช่น ชุมชนมีป่าของชุมชน และคนในชุมชนอาศัยผลิตภัณฑ์จากป่ามาใช้อุปโภค บริโภค หมู่บ้านหรือชุมชน จึงจัดการออกกฎ ระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่า มีการบำรุงรักษา เว้นช่วงการเข้าไปทำประโยชน์ นำผลผลิตจากป่ามาเปลี่ยนสภาพเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีมูลค่าเพิ่มรายได้ เป็นต้น หรือชุมชนที่มีสถานที่ ทักษะสภาพสวยงามเหมาะแก่การหย่อนใจ หรือเหมาะแก่การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย ชุมชนก็บริหารจัดการให้เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือชุมชนเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจอื่น ๆ ตามพื้นฐานภูมิสังคมในแต่ละชุมชน หรือการนำวัตถุดิบในธรรมชาติของชุมชนมาเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำส้มควันไม้ ฯลฯ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ถึงขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัย แต่งตำรา เกี่ยวกับเรื่องนี้มานาน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมดังรายละเอียด ดังนี้

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ (2561) ได้กล่าวว่ากระบวนการและผลลัพธ์จากการทำงานร่วมกันเพื่อให้แน่ใจว่าประชากรทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเองได้ การมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นการพัฒนา และทำให้ความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างองค์กรรัฐบาลกับกลุ่มชุมชนและพลเมืองมีความยั่งยืนเพื่อช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจและระบุความต้องการที่จำเป็นต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนได้

พูนรัตน์ ลียติกุล (2555) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ การที่ประชาชนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแก้ไขปัญหา แต่มิใช่ให้นักวิชาการเข้าไปเพื่อดำเนินงานวางแผนและแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนแต่จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกกลุ่มในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ เพื่อตัวของทุกคนเอง และเพื่อหมู่บ้านของตนเองด้วย เริ่มโดยการรวมกลุ่มประชาชน ตามกิจกรรมพัฒนาที่จัดขึ้นและค่อย ๆ เพิ่มความสามารถและความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการแผนงานพัฒนาที่ตั้งไว้ให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินงานด้วยตนเองได้

สมบัติ นามบุรี (2562) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างเสริมความสามัคคี ความรับผิดชอบกับกลุ่ม

ทฤษฎีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ถึงขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย (2560) ได้กล่าวว่า ชุมชน หมายความว่า กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะต้องอาศัย เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนาเดียวกันซึ่งจะทำให้บุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของในชุมชนนั้น ๆ หรือนำเอาหลักความผูกพันหรือผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมกันซึ่งจะอาศัยภูมิศาสตร์เดียวกัน ตลอดจนถึงการมีผลประโยชน์ในทางการบริหารสังคมด้วยกัน ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน คือ การให้ชาวบ้านในชุมชนจัดทำแผนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองตามแนวคิดและหลักความเชื่อในหลาย ๆ ด้าน เช่น

1. แนวคิดจากปรัชญาพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นสากลที่บอกว่าชาวบ้านนั้นมีศักยภาพ ที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้หากมีโอกาส และการพัฒนานั้นจะต้องเริ่มต้นจากชาวบ้าน
2. แนวคิดจากการหลักการของการพัฒนาชุมชน คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง
3. แนวคิดในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง คือ การที่จะทำให้ชุมชนได้มีกระบวนการในการจัดการชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการชุมชน
4. แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง คือ การสร้างพลังในชุมชน ใช้พลังของชุมชนที่จะสามารถพัฒนาชุมชน
5. แนวคิดที่ว่าไม่มีใครรู้ปัญหาของชุมชนได้เท่ากับคนในชุมชน คือ การแก้ปัญหาของชุมชนจะเริ่มต้นจากชุมชนเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นลักษณะ Bottom-up ไม่ใช่ Top Down

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548) ได้กล่าวว่า การทำแผนชุมชนนั้นมีขั้นตอนและรายละเอียดที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งชุมชนที่สนใจที่จะจัดทำแผนชุมชนนั้นสามารถศึกษาดูงานได้จากพื้นที่ที่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนมาก่อน และนำข้อมูลจากการศึกษานั้นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชนให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนสรุปขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมพื้นที่และเตรียมทีมงาน คือ จำนวนทีมงานในแผนแม่บทชุมชนระดับตำบลควรจะเป็นตัวแทนที่มาจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลโดยเฉลี่ย 3-5 คน โดยเฉลี่ยคณะทำงานแผน

แม่บทชุมชนระดับตำบลควรมีประมาณ 30-40 คน ขึ้นอยู่กับขนาดของตำบลนั้น ๆ ว่ามีจำนวนหมู่บ้านมากหรือน้อย การจำกัดจำนวนของคณะทำงานของตำบลเพื่อไม่ให้เป็นกลุ่มคนที่ใหญ่เกินไปสามารถพูดคุยหารือกันได้อย่างทั่วถึง

ขั้นตอนที่ 2 เวทีการสร้างความเข้าใจกับคณะทำงานแผนแม่บทชุมชนระดับตำบล คือ การจัดเวทีประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ในขั้นตอนนี้จะเป็นเวทีที่เชิญผู้นำจากหมู่บ้านต่าง ๆ หรือผู้ประสานงานในระดับตำบล เข้าร่วมการประชุม ซึ่งมีเวลา 1 หรือ 2 วัน ขึ้นอยู่กับวิธีการและงบประมาณที่จะใช้ในการจัดเวที และจะมีเนื้อหาในของการจัดเวทีกระตุ้นหรือจุดประกายความคิดมีเนื้อหาคือ

1. การชวนคิด ชวนคุยเพื่อวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของตำบล สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและภายนอกของชุมชนที่ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น
2. ทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาที่ให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ที่จะเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และท้องถิ่นในการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมีวิธีการอย่างไร
3. ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง การทำแผนแม่บทชุมชนกับการเชื่อมโยงกับนโยบายของภาครัฐ
4. ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง เช่น การกำหนดประเภทของข้อมูลที่ต้องการ การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล การแบ่งบทบาทของผู้นำในชุมชนกับการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล การยกร่างแผนงาน การนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ ส่วนหนึ่งใช้สื่อ VCD เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพของกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ได้อย่างชัดเจน
5. การเล่าให้เห็นภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรหลังจากที่มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง อาทิเช่น การทำให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาตนเอง การทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา การระดมทุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การใช้ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า การประสานแผนงานกับ อบต. เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือการทำกิจกรรมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจและการรวบรวมข้อมูลชุมชน คือ การสำรวจหรือรวบรวมข้อมูลเพื่อการทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ขั้นตอนแรกของการสำรวจข้อมูลคือ การร่วมกันมากำหนดประเด็นข้อมูลที่อยากรู้ และทำการให้เห็นภาพรวมของแต่ละหมู่บ้าน ภาพรวมของตำบล ตัวอย่างประเด็นการเก็บข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
2. ข้อมูลเศรษฐกิจชุมชน เช่น อาชีพ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน
3. ข้อมูลทางด้านสังคมและประเพณีวัฒนธรรมชุมชน
4. ข้อมูลกลุ่ม / องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

5. ข้อมูลทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน
6. ข้อมูลสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน

ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิหรือข้อมูลมือสองที่มีอยู่ เช่น ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ข้อมูลกลุ่ม / องค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านและตำบล แต่ละตำบลจะมีฐานข้อมูล จปฐ. / กชช.2ค. / ที่มีการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นอยู่ที่ อบต. และอำเภอ คณะทำงานแม่บทชุมชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและนำมาใช้ได้
2. การใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลที่จำเป็นประกอบด้วย ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ข้อมูลศักยภาพและข้อมูลภูมิปัญญาของชุมชน
3. การสนับสนุนให้แต่ละครอบครัวทำบัญชีครัวเรือน คือการบันทึกรายรับ รายจ่าย ของครอบครัว โดยอาจเริ่มจากการทำในระยะเวลา 1 เดือนและนำข้อมูลมารวมกัน
4. การสัมภาษณ์พูดคุยหรือการจัดเวทีประชาคม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลชุมชน คือ เมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะทำงานระดับตำบลจะเป็นผู้ที่รวบรวมข้อมูลและช่วยกันสรุปข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ควรจะมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการหรือผู้ที่มีความรู้ในชุมชน เช่น ครู เยาวชน สาธารณสุข เกษตร พัฒนาชุมชน เข้ามาช่วยในการสรุปข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อให้เห็นความเป็นไปของชุมชน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหา จุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพของชุมชน ปัญหาและสาเหตุ ได้

ขั้นตอนที่ 5 การยกร่างแผนแม่บทชุมชน คือ การศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ ซึ่งจะทำให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของตำบลที่ทำแผนแม่บทชุมชน ของการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือประเด็นอื่นตามความสนใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการกำหนดแผนงานอาจจะมีการแบ่งเป็นหมวด เช่น

1. แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและวิสาหกิจชุมชน
2. แผนพัฒนาทางการเกษตรกรรมยั่งยืน
3. แผนพัฒนาสังคม (การฟื้นฟูประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น)
4. แผนพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
5. แผนพัฒนาด้านการเมืองและการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น
6. แผนพัฒนาด้านกองทุนชุมชน / องค์กรการเงิน
7. แผนพัฒนาด้านการจัดการสวัสดิการชุมชน
8. แผนพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 6 การประชาพิจารณ์แผนแม่บทชุมชน คือ การประชาพิจารณ์แผนแม่บทชุมชนระดับตำบล เป็นขั้นตอนที่ความสำคัญมาก เพราะเป็นเวทีที่จัดขึ้นสำหรับการสะท้อนข้อมูล ภาพรวมของตำบล และนำเสนอร่างแผนงานให้ชาวบ้านได้รับรู้ และเปิดให้สมาชิก ได้ร่วมกันพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของแผน ซึ่งมีวิธีการจัดเวทีประชาพิจารณ์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายคือ

1. การเตรียมทีมเพื่อนำเสนอ คณะทำงานแผนแม่บทชุมชนจะต้องเตรียมนำเสนอสะท้อนข้อมูลภาพรวมของตำบล และร่างแผนแม่บทชุมชนตำบล มีการจัดเวทีการประชาพิจารณ์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและนำเสนอสิ่งที่สำคัญๆ ชาวบ้านได้เห็นภาพรวมและเกิดความเข้าใจ

2. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ปกครอง พัฒนาการ เกษตร สาธารณสุข ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน ปศุสัตว์ ประมง อนามัย อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู และชาวบ้าน เป็นตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อหาทิศทางกันจัดทำแผนชุมชนระดับตำบลและบูรณาการแผนงานร่วมกัน

3. การนำเสนอร่างแผนแม่บทชุมชน ในการนำเสนอในเวทีประชาพิจารณ์ มีเนื้อหาของการนำเสนอที่ทำให้เห็นภาพรวมของการทำแผนงานคือ ตั้งแต่เป้าหมายการทำแผนแม่บทชุมชน ขั้นตอนการทำแผน ข้อมูลที่ค้นพบ และยกร่างแผนงาน

4. การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนซักถาม หลังจากที่มีการนำเสนอแผนงานเสร็จจะต้องเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนซักถาม และให้ทุกส่วนที่เข้าร่วมเวทีได้แสดงความคิดเห็นทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชาวบ้านเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนงานให้เกิดความสมบูรณ์หลังจากที่มีการจัดเวทีประชาพิจารณ์

ขั้นตอนที่ 7 นำแผนไปสู่การปฏิบัติ คือ การปฏิบัติการแปรความคิดสู่ความเป็นจริง สำหรับการนำแผนแม่บทชุมชนไปสู่การปฏิบัตินั้นจากประสบการณ์ของการทำแผนแม่บทชุมชนของเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน มีแนวทางคือ

1. การจัดลำดับความสำคัญของแผนงานกิจกรรมว่าเรื่องใดมีความสำคัญและต้องลงมือทำก่อนและสามารถเชื่อมโยงไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ

2. การจัดประเภทของแผนงานซึ่งโดยส่วนใหญ่จะแบ่งประเภทของแผนออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ

- แผนชุมชนที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง
- แผนชุมชนที่ชุมชนและหน่วยงานภายนอก ร่วมกันดำเนินการ
- แผนชุมชนที่ต้องประสานงานหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้การสนับสนุน

3. การแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานระดับตำบลที่เป็นตัวแทนแต่ละหมู่บ้านร่วมกันผลักดันแผนงานให้เป็นจริงและนำแผนชุมชนไปปฏิบัติในแต่ละหมู่บ้าน

4. การนำโครงการและแผนชุมชนบูรณาการเข้ากับแผนงานของหน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงแผนงานจากชุมชนสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 8 การติดตามประเมินผลและการสรุปบทเรียน คือ การตั้งคณะกรรมการทำงานที่ ทำหน้าที่ในการติดตามความคืบหน้าการทำแผนแม่บทชุมชน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ติดตาม คือ

1. การประชุม ติดตามความคืบหน้าจากคณะประสานงานทำแผนงานแม่บทชุมชนระดับ ตำบลอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้ของชาวบ้านและเห็นสภาพความเป็นจริงของแต่ละ หมู่บ้าน

2. การลงพื้นที่เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การดำเนินกิจกรรมตามแผนงานในแต่ละ หมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำเพิ่มเติม

แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

แนวคิดชุมชนเข้มแข็งเป็นแนวคิดของ ดร.สรรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม เป็นแนวคิดของการพัฒนา ชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองโดยมีหลักการ 4 ประการ 1) ความน่าอยู่ 2) ระบบ บริหารจัดการที่ดี 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) เพิ่มรายได้และการมีงานทำ โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วม แผนชุมชน และแหล่งเงินทุนเป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมแผนชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาความน่าอยู่ของชุมชน ที่มี สภาพแวดล้อมดี มีความปลอดภัย มีระเบียบวินัย และคุณภาพชีวิตที่ดี ส่วนการวางระบบบริหาร จัดการของชุมชนเพื่อให้การบริหารชุมชนมีประสิทธิภาพ โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ชุมชนและ ประชาชน มีการการทำประชาสังคัมในการมีส่วนร่วมพัฒนาระบบข้อมูลสามารถติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานได้

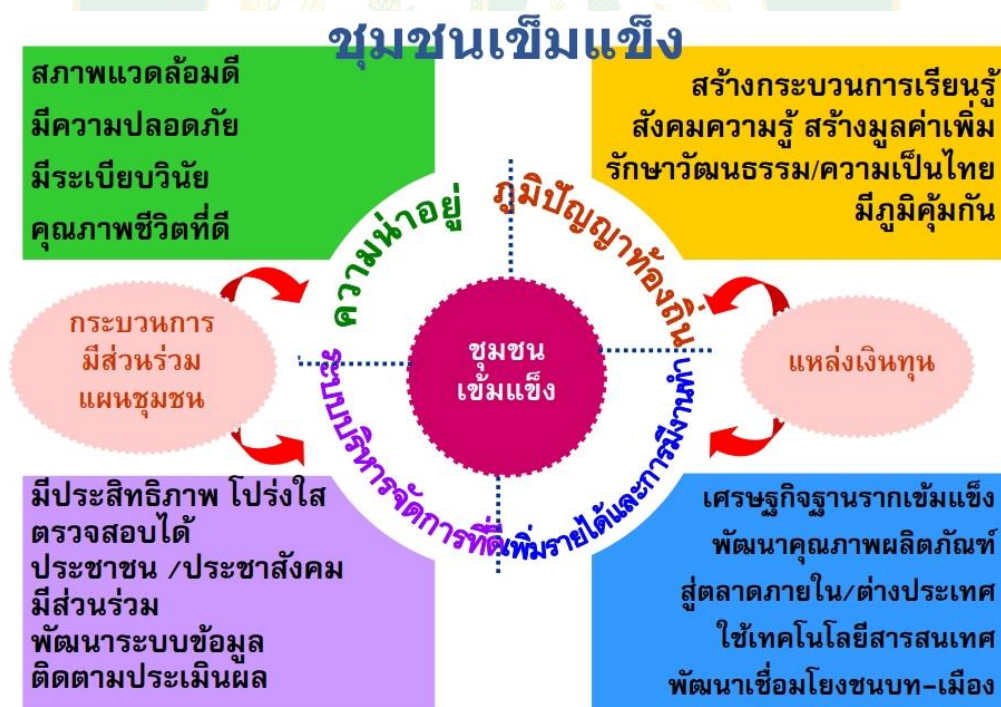
2. แหล่งเงินทุน ที่มาจากกองทุนหมู่บ้าน และเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เพื่อ เป็นการพัฒนาภูมิปัญญาในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สังคมเรียนรู้ สร้างมูลค่าเพิ่ม ในการรักษา วัฒนธรรมของความเป็นไทยที่มีภูมิคุ้มกัน และเพิ่มรายได้และการมีงานทำเสริมสร้างเศรษฐกิจ ฐานความเข้มแข็ง พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ตลาดภายใน และต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อพัฒนาความเชื่อมโยงของชนบทและเมือง

ปัจจัยความสำเร็จของชุมชนเข้มแข็ง

1. ความพร้อมของชาวชุมชนส่วนใหญ่ ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2. มีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับ ผู้นำเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเกิดการพัฒนาในชุมชนหากผู้นำไม่มีแนวคิดหรือขาดความรู้ในด้านการพัฒนาชุมชนก็จะไม่สามารถพัฒนาได้
3. มีประชาคม การจัดประชุมประชาคมอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำเพื่อการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดโดยการมีส่วนร่วมทั้ง คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม และชาวบ้านในชุมชน
4. พัฒนาระบบการเรียนรู้ พัฒนาข้อมูล เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชนเพื่อการพัฒนาให้ทันกับยุคสมัย ทั้งทางด้านเทคโนโลยี ด้านความเป็นอยู่ และด้านเศรษฐกิจ
5. จัดทำแผนชุมชน การจัดทำแผนร่วมกันของ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม และชาวบ้านในชุมชนเพื่อการได้แผนพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน
6. มีระบบติดตามผล ตรวจสอบ มีการจัดการการตรวจสอบการดำเนินงานของการจัดทำโครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาชุมชน และทุกคนในชุมชนสามารถตรวจสอบผลของความสำเร็จได้
7. สร้างเครือข่ายเชื่อมโยง เพื่อการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทั้งตนเอง และเครือข่ายที่เชื่อมโยง (สรรรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม, 2564)

ภาพที่ 1 รูปแบบของชุมชนเข้มแข็งโดย ดร.สรรรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม

แนวคิดข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค)

กรมการพัฒนาชุมชน (2559: 1-3) กชช. 2ค คือ ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านที่แสดงข้อมูลหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นสภาพทั่วไป และปัญหาของหมู่บ้านชนบทในด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สภาพแรงงาน สุขภาวะ และอนามัย รวมไปถึงความรู้และการศึกษา ของการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยจากภัยพิบัติและความเสี่ยงในชุมชน เป็นข้อมูลที่จัดเก็บทุกหมู่บ้านในชนบทเป็นประจำทุก 2 ปี

1. หลักการของข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค)

1. ข้อมูล กชช. 2ค เป็นข้อมูลในระดับพื้นฐานของหมู่บ้านหรือชุมชน ที่ชี้ให้เห็นสภาพปัญหาของหมู่บ้านที่จะนำไปสู่ขั้นตอนการวางแผนในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ตำบล ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง หรือกลุ่ม/องค์กร ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

2. ข้อมูล กชช. 2ค เป็นข้อมูลที่ต้องดำเนินการจัดเก็บทุก 2 ปี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2530 โดยการจัดเก็บข้อมูลที่ได้มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมาจากการสัมภาษณ์จากผู้นำท้องถิ่นในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด

2. แนวคิดและความเป็นมาของข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค)

ปี 2525 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) ทำการจัดเก็บข้อมูล กชช. 2ค ในพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัด 12,586 หมู่บ้าน

ปี 2527 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มอบให้กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) จัดเก็บข้อมูล กชช. 2ค ในพื้นที่เป้าหมาย

ปี 2530 คณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบให้มีการจัดเก็บข้อมูล กชช. 2ค ผนวกกับข้อมูล จปฐ. เป็นประจำทุก 2ปี

ปี 2536 คณะรัฐมนตรี มีมติ ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท นำข้อมูล กชช. 2ค และข้อมูล จปฐ. ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาชนบททุกระดับ

ปี 2559 ได้มีการศึกษาปรับปรุงเครื่องชี้วัดข้อมูล กชช. 2ค เพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่จะนำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

3. ความสำคัญของข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค)

1. ข้อมูล กชช. 2ค เป็นข้อมูลกลางของประเทศที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารการพัฒนาชนบทและยังเป็นข้อมูลชุดเดียวที่จัดเก็บทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในระดับนโยบาย และการแปลงสู่การปฏิบัติของส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น
2. ข้อมูล กชช. 2ค เป็นข้อมูลที่หน่วยงานปฏิบัติในส่วนภูมิภาค สามารถค้นหาปัญหาเบื้องต้นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการ

ประโยชน์ของข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค)

1. ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านทั่วประเทศ สามารถทราบถึง คุณภาพชีวิต สภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาของหมู่บ้านตนเอง
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูล กชช. 2ค ในการวางแผนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชนบท การจัดการพัฒนาของหมู่บ้าน การจัดทำแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ
3. ภาคเอกชน สามารถนำข้อมูลจาก กชช. 2ค มาใช้ในการตัดสินใจและวางแผนในการบริหารจัดการเพื่อลงทุนทางธุรกิจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการพัฒนาชุมชน โดยมีพื้นฐานจากแนวคิด ที่มุ่งเน้นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานคิดในการศึกษา ดังนี้

นฤมล ญาณสมบัติ (2564) ได้ศึกษา กิจกรรมอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อที่จะได้สามารถรู้ถึงรายรับและรายจ่ายทำให้สามารถวางแผนการเงินของครัวเรือนได้ นอกจากนี้ยังอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีต้นทุนอาชีพเพื่อให้สามารถวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงเพื่อให้ทราบผลประกอบการที่แท้จริงว่าได้กำไรหรือขาดทุน ศึกษากิจกรรมส่งเสริมอาชีพ สมาชิกในชุมชนมีความต้องการให้ส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และศึกษา กิจกรรมปลูกพืชสวนครัวสมาชิกในชุมชนที่มีความต้องการในการดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีควรปลูกพืชสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายในหมวดอาหารและส่วนที่เหลือสามารถแจกจ่ายให้เพื่อนงาน

หรือชายได้ในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง วนิดา เสรีจกิจ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมมาสู่ประเทศและชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความสมดุล อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งมีดุลยภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลกัน โดยมรณการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างเหมาะสม โดยมีการวางแผนการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 คือ 5 ปีแรก ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาว ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาประเทศจึงเกิดความเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง และนำไปให้ชุมชนนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างเหมาะสมในอนาคต เครือวัลย์ มาลาศรี (2564) ได้ศึกษาว่า ผู้นำชุมชน กลุ่มสตรี มีความรู้ที่สามารถในการดำเนินงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งในและนอกชุมชนที่มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ สื่อสาร ซึ่งกันและกัน ที่จะได้รับการพัฒนาจากการที่ชุมชนทราบในสิ่งที่ตัวเองต้องการที่จะพัฒนา ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยชุมชนที่มาจากพื้นฐานอาชีพ การจัดการและพึ่งตนเองภายใต้ทรัพยากรที่มีการใช้ศักยภาพของคนในชุมชนเป็นส่วนในการขับเคลื่อนซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานความรู้ของชุมชน กীরติวรรณ กัลยาณมิตร และวิจิตรา ศรีสอน (2563) ได้ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่าประชาชนในชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในภาพรวมเป็นอย่างสูง ซึ่งจากการศึกษาทำให้พบว่า รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่อยู่ในชุมชน และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน แต่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน ซึ่งปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนเวลาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม การขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ไม่ทราวยรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ Phang Kosal และคณะ (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสะอาง จังหวัดกันตล ราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ จะมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมต่างกันซึ่งส่งผลให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นอย่างมาก ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม เสนอความคิดเห็น พิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ร่วมตัดสินใจในการกำหนดแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนร่วมกัน เพราะมีการเปิดโอกาสชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบบริหารงานของตำบล

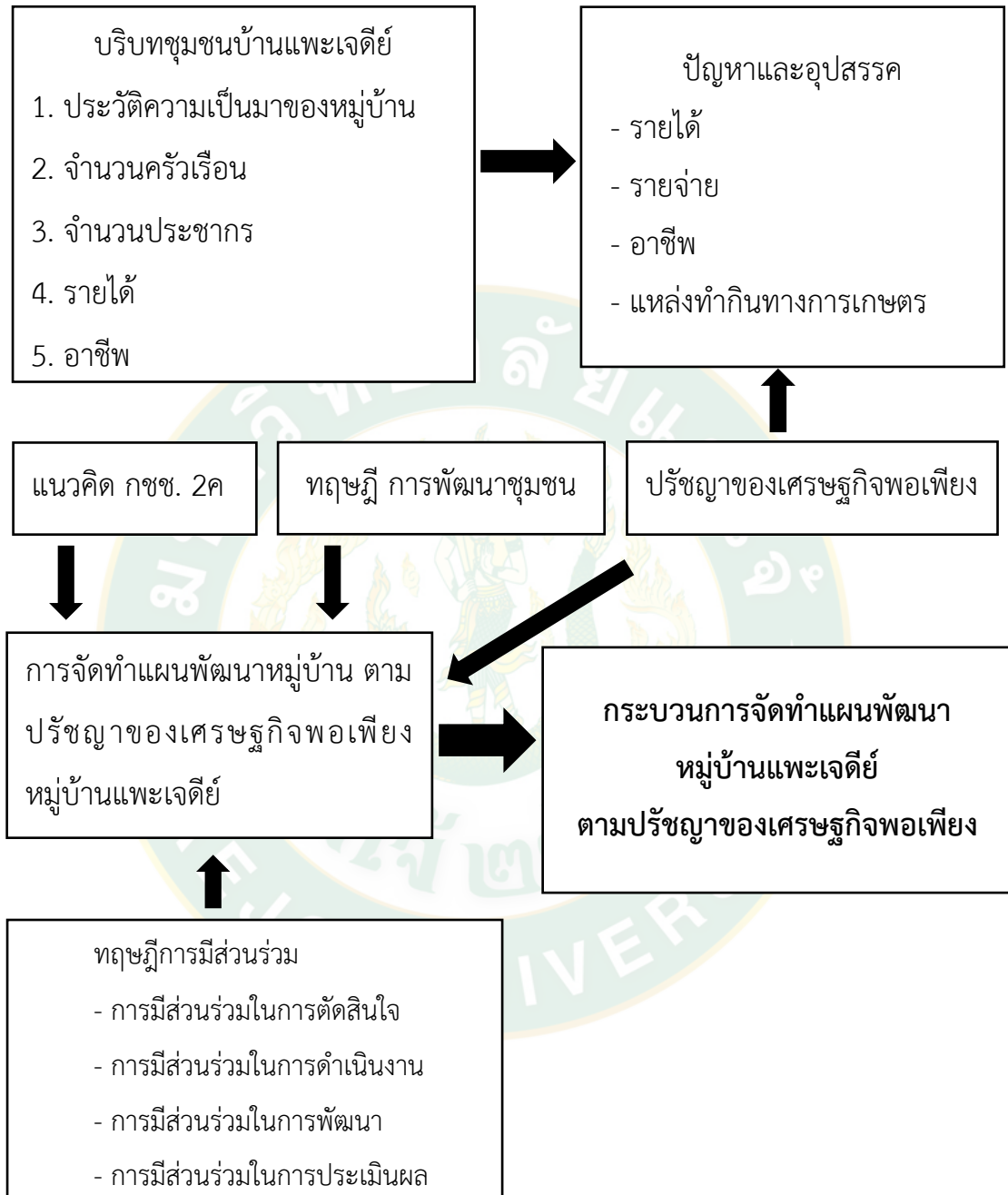

กล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนในชุมชนที่จะทำการศึกษาเองด้วย เพื่อให้การศึกษามีการพัฒนาและสามารถดำเนินการได้จะต้องมีความร่วมมือจากคนในชุมชนเพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้ โดยในชุมชน จะต้องประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ผู้นำทางความเชื่อ ผู้นำทางภูมิปัญญา ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ข้างต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านฯ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาสภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ของบ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

พื้นที่ดำเนินการวิจัยคือ หมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 323 ครัวเรือน เป็นประชากรชาย 339 คน เป็นประชากรหญิง 373 คน รวมเป็นจำนวน 712 คน (ข้อมูลสถิติประชากรเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว เดือนกุมภาพันธ์ 2566) โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มโดยคำนวณด้วยสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แทนค่าได้ดังนี้

$$\text{การใช้สูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า } n = \frac{323}{1+(323*0.05^2)}$$

$$n = 179 \text{ คน}$$

ดังนั้น ในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลบริบททั่วไปและสภาพปัญหาของหมู่บ้านแพะเจดีย์ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 179 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นกรรมการประจำฝ่ายต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมประชุมกลุ่มแบบย่อย (Focus group discussion) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้านจากแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน (SWOT analysis) รวมทั้งการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (questionnaire) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามแบบปลายเปิดและปลายปิด เกี่ยวกับบริบทและสภาพปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 179 คน ที่คัดเลือกโดยการสุ่มตามสูตรของ Yamane ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่บ้านแพะเจดีย์

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ มีกลุ่มตัวอย่างที่เลือกโดยสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามให้แสดงการมีส่วนร่วมตามระดับการมีส่วนร่วม มี 5 ระดับ (rating scale) เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติ ด้านการร่วมในผลประโยชน์และด้านการร่วมในการประเมินผล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมมาก ให้ 4 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (criterion reference) แบ่งเป็น 5 ระดับ กำหนดค่าคะแนน ของคำตอบไว้แน่นอน คือ ค่าคะแนนมากที่สุด ค่าคะแนนมาก ค่าคะแนนปานกลาง ค่าคะแนนน้อย และค่าคะแนนน้อยที่สุด โดยวิธีการดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตรการหาค่าอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด (5)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (4)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (3)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย (2)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยมาก (1)

และการมีส่วนร่วมตามระดับการมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ (rating scale) เกณฑ์การให้คะแนน ตามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการร่วมในผลประโยชน์และด้านการร่วมในการประเมินผล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมาก ให้ 3 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (criterion reference) แบ่งเป็น 3 ระดับ กำหนดค่าคะแนน ของคำตอบไว้แน่นอน คือ ค่าคะแนนมากที่สุด ค่าคะแนนน้อย และค่าคะแนนน้อยที่สุด โดยวิธีการดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สูตรการหาค่าอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.67\end{aligned}$$

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (3)
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย (2)
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 1.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (1)

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสังเกตด้วยการจดบันทึก จำนวนประชากร 30 คน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้สร้างขึ้นและปรับปรุงพัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัยการจัดแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยการจัดลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายครัวเรือน ใช้แบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด แบ่งเป็น 5 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูล (เป็นการศึกษาบริบทและปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน)

ตอนที่ 2 หลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน (เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตามเงื่อนไขของการปฏิบัติการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน)

ตอนที่ 3 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (เป็นการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในหมู่บ้านเพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมในชุมชน)

ตอนที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ปัญหาภายในหมู่บ้าน

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) โดยการจัดเวทีเพื่อการสนทนากลุ่ม ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและความถูกต้องจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกโดยกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดหมวดหมู่และแยกประเภทของข้อมูลให้เกิดความชัดเจนและถูกต้องครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การตรวจสอบความครอบคลุมของแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยการนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามโดยการสุ่มตามสูตรของ Yamane และกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง เพื่อวิจัยการจัดแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำแบบสอบถามดำเนินการเก็บข้อมูลโดยตรงด้วยตนเองพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตและรายละเอียดของการบันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและคำตอบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ใช้เชิงสถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างใน การจัดแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากแบบสอบถามคะแนน 5 ระดับและหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในส่วนที่เป็นปัญหาของหมู่บ้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

3. การวิเคราะห์ (SWOT analysis) สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และกรรมการหมู่บ้านในการมีส่วนร่วมในการจัดแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ การสังเกตและจดบันทึก และวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มต้นจากผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาข้อมูลหมู่บ้านนี้ และผู้วิจัยได้เข้าศึกษาในพื้นที่อยู่บ่อยครั้ง โดยได้รับทราบข้อมูลจากการพบปะพูดคุยและการบอกเล่าของผู้นำและประชาชนกลุ่มภาคส่วนต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงข้อมูลบริบทและปัญหาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ในปัจจุบัน ซึ่งมีความน่าสนใจในการทำการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านแพะเจดีย์ ที่หลายภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้านต่างก็มีความต้องการให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยมีความมุ่งหวังอยากให้เกิดผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาช่วยในการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ ดียิ่งขึ้นไป โดยผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้มีผลจากการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของ หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนของบ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการพัฒนา และส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน

ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามตัวชี้วัดของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของ หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาเกี่ยวกับบริบทและสภาพปัญหาของ หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และการเก็บข้อมูลจากการบอกเล่าของบุคคลในหมู่บ้านแพะเจดีย์ เพื่อก่อประโยชน์มากที่สุดต่อการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อาณาเขตของบ้านแพะเจดีย์

บ้านแพะเจดีย์มีอาณาเขตการปกครอง ตามระเบียบการจัดระเบียบบริหารปกครองพื้นที่ทางราชการ มีชื่อบ้านแพะเจดีย์ พื้นที่หมู่ที่ 6 ตั้งอยู่ในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (ภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งบ้านแพะเจดีย์) อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสันทรายไปทางทิศเหนือ 15 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือ 20 กิโลเมตร การเดินทางไปตามเส้นทางคมนาคมบนถนนเชียงใหม่ - พะว้าวไปทางทิศเหนือ มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ คือ $18^{\circ}58'15.8''N$ $98^{\circ}59'29.1''E$ มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งหมดจำนวน 6,960 ไร่ โดยมีแนวอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านพระเจดีย์ หมู่ที่ 13 ตำบลแม่แฝกใหม่
- ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านแพะห้วยบง หมู่ที่ 8 ตำบลแม่แฝกใหม่
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ป่าสงวนสันทราย ตำบลแม่แฝกใหม่
- ทิศตะวันตก ติดต่อลำน้ำคลองกั้นระหว่าง บ้านเจดีย์เจริญ หมู่ที่ 14 ตำบลแม่แฝกใหม่

ภาพที่ 3 ที่ตั้งบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 3 แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแสดงอาณาเขตหมู่บ้านแพะเจดีย์

ประวัติความเป็นมาบ้านแพะเจดีย์

เมื่อในอดีตที่ตั้งวัดและหมู่บ้านเจดีย์แม่ครัวปัจจุบันเป็นป่าลึก ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ มีประชาชนอาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำปิงห่างจากวัดเจดีย์แม่ครัวไปทางทิศตะวันตกประมาณ 4 – 5 กิโลเมตร ต่อมาได้มีผู้คนเข้ามาบุกเบิกป่าเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

พ.ศ. 2477 ชุมชนเริ่มมีความหนาแน่นมากขึ้น ขณะนั้นหมู่บ้านและวัดมีชื่อเรียกกันว่า “ตึงงาม” เรียกตามชื่อของต้นไม้ตึงต้นหนึ่ง ซึ่งมีลำต้น กิ่งก้านสาขา ตลอดถึงใบขึ้นอย่างเป็นระเบียบสวยงามเป็นที่เลื่องลือ ผู้คนส่วนหนึ่งที่มาวัดตึงงาม เพราะอยากเห็นต้นไม้ตึงงาม ต่อมาเมื่อการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์ สร้างศาลา กุฏิสงฆ์เสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต้นไม้ตึงต้นนั้นก็ตายไป มีการสืบค้นประวัติ และความเป็นมาของพื้นที่ แต่ไม่มีหลักฐานที่ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่บริเวณนี้ แต่มีประวัติการสร้างเมืองสมัยพญามังรายประมาณ พ.ศ. 1834 (คัมภีร์ใบลานอยู่ที่วัดทุ่งอ้ออำเภอสันทราย) เกี่ยวกับการขุดคลองส่งน้ำ จากห้วยแม่แฝกผ่านมาบริเวณที่ตั้งขององค์เจดีย์ฯ นั้น (มีร่องรอยอยู่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของเจดีย์) ได้กล่าวถึงการเกณฑ์ราษฎรที่ไม่มีเงินเสียภาษีในแต่ละเดือน ให้มาช่วยขุดคลองส่งน้ำแทน จึงเรียกว่า “เหมืองขี้เหนียว” และบริเวณที่พบองค์พระเจดีย์เคยเป็นที่พักของแม่ครัวที่มาช่วยกันทำอาหารเลี้ยงผู้คนที่มาขุดคลองส่งน้ำสมัยนั้น ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อวัด และหมู่บ้านจาก “ตึงงาม” เป็น “เจดีย์แม่ครัว” จนถึงปัจจุบัน ในระหว่างการบูรณปฏิสังขรณ์

และสร้างวัดนั้น เจ้าคณะอำเภอได้มากำหนดแนวเขตที่ดินของวัดไว้เป็นบริเวณกว้าง เป็นที่รู้จักของผู้คนในยุคนั้น เมื่อมีผู้คนย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ ผู้นำจึงมักจะบอกให้ไปอยู่ใกล้รอบบริเวณวัด เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลวัด เมื่อเวลาผ่านไปผู้คนไม่ได้เอาใจใส่ว่าเป็นที่ของวัด คนเก่าคนแก่ก็ล้มหายตายจากไป จึงมีการออกโฉนดทับพื้นที่ ที่เคยมีการกำหนดไว้เป็นเขตวัดมาก่อน จนพื้นที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ปัจจุบันเหลือเพียงประมาณ 4 ไร่กว่า

พ.ศ. 2484 ทางสหกรณ์การเกษตร ได้ทำการจัดสรรที่ดินในตำบลแม่แฝกใหม่ ให้เป็นที่ดินของสหกรณ์นิคมสันทราย และจัดสรรให้ราษฎรจับจองเป็นที่อยู่ที่ทำกิน

พ.ศ. 2491 ผู้คนที่อุปถัมภ์วัดเจดีย์แม่คร้วมีความเห็นว่าที่ตั้งวัดเดิมอยู่ห่างจากชุมชน การสัญจรไม่สะดวก อีกทั้งมีความเชื่อเรื่องอาถรรพ์ จึงได้ตกลงกันย้ายสิ่งปลูกสร้างออกมาสร้างวัดใหม่ทางทิศตะวันตกห่างจากวัดเดิมประมาณ 500 เมตร ณ ที่ตั้งวัดแม่เจดีย์ในปัจจุบัน ชุมชนเจดีย์แม่คร้วเดิมอยู่ในเขตการปกครองของตำบลแม่แฝก มีหมื่นประชา เรืองกิจ เป็นกำนัน

พ.ศ. 2493 ได้มีการแบ่งแยกเขตการปกครองเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลแม่แฝก และตำบลแม่แฝกใหม่ ชุมชนเจดีย์แม่คร้ว อยู่ในตำบลที่ถูกแยกออกมา คือ ตำบลแม่แฝกใหม่ มีกำนันคนแรกคือ นายตา คำจม แบ่งเขตการปกครองเป็น 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านแม่แฝก หมู่ที่ 2 บ้านสบแฝก หมู่ที่ 3 บ้านเจดีย์แม่คร้ว และหมู่ที่ 5 บ้านขัวมุง

พ.ศ. 2504 มีชาวบ้านอพยพมาจากบ้านปากกอก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยย้ายมาเนื่องจากภูมิลาเนาเดิมเกิดน้ำท่วม โดยเริ่มแรกมีประมาณ 5 หลังคาเรือน (ข้อมูลจาก แม่อยู่ตุ้ย ปัญญารังสี อายุ 99 ปี)

พ.ศ. 2512 ได้เปิดโรงเรียนชั้นประถมปลาย (ป.5 – ป.7)

พ.ศ. 2514 งบประมาณแผ่นดินถนนลาดยาง ทำให้การเดินทางภายในชุมชนสะดวกยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2516 สร้างสถานีอนามัยเจดีย์แม่คร้ว จัดตั้งสภาตำบลแม่แฝกใหม่ นายพิพัฒน์ ศิริ เป็นประธาน

พ.ศ. 2522 ได้เงินโครงการเงินผันสู่ชนบท (กสช.) นำไฟฟ้าเข้าสู่ตำบล เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของคนในชุมชน

พ.ศ. 2524 โรงเรียนในตำบลถูกยุบ 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านสบแฝกและโรงเรียนขัวมุง

พ.ศ. 2525 จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.224)

พ.ศ. 2527 แยกจากบ้านเจดีย์แม่คร้ว หมู่ที่ 3 เป็นบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 มีนายบุญเลิศ จอมนงค์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

พ.ศ. 2531 มีการแยกจากหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เป็นบ้านเจดีย์พัฒนา หมู่ที่ 11

พ.ศ. 2545 มีการแยกจากหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เป็นบ้านพระธาตุเจดีย์ หมู่ที่ 13

ปัจจุบัน นายพิทักษ์ นันตี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ 6 ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2562

ประชากร

ประชากรของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 712 คน 323 คริวเรือน เป็นประชากรชาย 339 คน คิดเป็นร้อยละ 47.61 เป็นประชากรหญิง 373 คิดเป็นร้อยละ 52.39

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านแพะเจดีย์ เป็นที่ราบเชิงเขาอยู่ในชั้นความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 330 – 950 เมตร ทางด้านทิศตะวันออกส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงหรือพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีความลาดชันโดยทั่วไปมากกว่า 5 % ขึ้นไปสภาพภูมิประเทศ ดังกล่าวพื้นที่จะลาดเทไปยังด้านทิศตะวันตก ลงสู่บริเวณที่ราบ ซึ่งมีความชันน้อยกว่า 2 % สูงจากที่ราบขึ้นไปส่วนมากมีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 2-5 % และลูกคลื่นลอนชันเล็กน้อยถึงลอนชันที่มีความลาดชันระหว่าง 5-20 % มีคลองชลประทานแม่แฝกด้านทิศตะวันออก ซึ่งอยู่เชิงเขาและแม่น้ำปิงด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญ มีเส้นทางคมนาคมสายหลักผ่านกลางพื้นที่ตำบล คือ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 (เชียงใหม่ – พะริ้ว)

สภาพภูมิอากาศ

ตำบลแม่แฝกใหม่ มีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน และได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน มีฝนตกชุก และช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป มี 3 ฤดู ตามลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทย ได้แก่

ฤดูฝน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่จะเป็นฝนเล็กน้อยถึงปานกลางเดือนพฤษภาคม จะมีปริมาณฝนเพิ่มมากขึ้น ถึงกลางเดือนตุลาคมมีปริมาณฝนไม่มากนักโดยมีฝนเป็นระยะๆ

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากความกดอากาศสูงจากประเทศจีนส่งผลให้มีอากาศหนาวเย็น ตอนบนของภาครวมถึงบริเวณเทือกเขาและยอดดอย

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน หย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนเริ่มปกคลุมประเทศไทยตอนบนส่งผลให้ประเทศไทยตอนบน มีอากาศร้อนเกือบทั่วไปกับมีอากาศร้อนจัดหลายพื้นที่ อุณหภูมิเฉลี่ย ประมาณ 28 – 30 องศาเซลเซียส ลักษณะอากาศร้อนขึ้น อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25 องศาต่ำสุด ประมาณ 10 องศา ฤดูร้อนสูงสุด ประมาณ 40 องศา

2. การสำรวจและเก็บข้อมูลพื้นฐาน

1. จัดประชุมผู้นำชุมชนเพื่อหาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านจากผู้นำชุมชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านจากผู้นำชุมชน จากการหารือความต้องการของชุมชน จากผู้นำชุมชน สามารถแยกประเด็นออกได้ดังนี้

1.1 คนในชุมชน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม หลัก ได้แก่ คนในชุมชนเดิม ย้ายเข้ามาอาศัยในชุมชน และ ไทใหญ่

1.2 ชาวชน ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางชุมชนจัด เช่น ประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ โดยทางชุมชนได้หาแนวทางด้วยการจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อให้ชาวชนในชุมชน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและมีรายได้จากการคัดแยกขยะภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายต่อไป

1.3 วัฒนธรรมชุมชน ในปี 2565 ผู้นำชุมชนได้มีแผนในการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน โดยจะมีการจัดแข่งขันการทำอาหาร จัดซุ้มขายของจากในครัวเรือนและภายในชุมชน

1.4 ป่าชุมชน ผู้นำชุมชนมีแนวคิดที่จะพัฒนาป่าภายในชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่

1.5 แหล่งน้ำ ภายในชุมชน มีลำห้วย จำนวน 3 แห่ง มีอ่างเก็บน้ำแต่เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศของชุมชนจึงไม่สามารถกักเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำในฤดูแล้งไว้ได้

1.6 เศรษฐกิจ ในชุมชนมีกองทุนหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือลูกบ้าน และมีร้านค้า ตลาด เพื่อให้อำนวยความสะดวกให้แก่คนในชุมชน

ภาพที่ 4 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากแบบสอบถามที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำนวน 179 คน มีรายละเอียดการดำเนินการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 5 ชุดข้อมูล ดังนี้

ชุดข้อมูลที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูล

ชุดข้อมูลที่ 2 หลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน

ชุดข้อมูลที่ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชุดข้อมูลที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน

ชุดข้อมูลที่ 5 ปัญหาภายในหมู่บ้าน

ชุดข้อมูลที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูล

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งศึกษา บริบทของหมู่บ้าน เช่น เพศ ข้อมูลส่วนบุคคล การอยู่อาศัยในชุมชน อาชีพ หนี้สินของครัวเรือน แหล่งเงินกู้ เงินออมครัวเรือน และตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน จำนวน 179 คน

1. ข้อมูลด้านเพศ

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.19 และ เป็นเพศชาย ร้อยละ 45.81 ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศ

n=179		
เพศ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
หญิง	97	54.19
ชาย	82	45.81
รวม	179	100.00

2. ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) อายุ พบว่า อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล คือ 52 ปี มีอายุสูงสุด 78 ปี และมีอายุน้อยสุด 18 ปี 2) บุคคลในครัวเรือนที่มีอายุสูงสุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 61 ปี 3) ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 42 ปี 4) รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีพบว่า มีรายได้เฉลี่ยที่ 139,862.05 บาท 5) หนี้สินเฉลี่ยต่อ

ครัวเรือนต่อปีพบว่ามีหนี้สินเฉลี่ยที่ 52,890.57 บาท 6) เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีพบว่ามีเงินออมเฉลี่ยที่ 37,024.56 บาท ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล: อายุ บุคคลในครัวเรือนที่มีอายุสูงสุด ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ หนี้สิน เงินออม สมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน

n=179

ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวนน้อย ที่สุด (Min)	จำนวนมาก ที่สุด (Max)
อายุ	52	12.26	18	78
บุคคลในครัวเรือนที่มีอายุสูงสุด	61	15.20	5	92
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	42	18.13	10	78
รายได้ (บาท) /ปี/ครัวเรือน	139,862.05	132,219.73	5,000	700,000
หนี้สิน (บาท) /ปี/ครัวเรือน	52,890.57	82,293.11	2,000	600,000
เงินออม (บาท) /ปี/ครัวเรือน	37,024.56	43,582.18	200	200,000
สมาชิกในครัวเรือน (คน)	4	1.50	2	6
แรงงานในครัวเรือน (คน)	3	1.17	1	2

3. การอยู่อาศัยในชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนพบว่า มีการอยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิด ร้อยละ 59.22 และประชากรที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน ร้อยละ 40.78 ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการอยู่อาศัย

n=179

ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ตั้งแต่เกิด	106	59.22
ย้ายมาจากชุมชนอื่น	73	40.78
รวม	179	100.00

4. ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 53.63 รองลงมา เป็นระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 25.14 และไม่ได้เรียน/ต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 6.70 ตามลำดับ โดยระดับการศึกษาที่มีค่าน้อยที่สุดคือ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.23 ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา

n=179

ระดับการศึกษา	จำนวน (คร่าวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน/ต่ำกว่าประถมศึกษา	12	6.70
ประถมศึกษา	96	53.63
มัธยมศึกษา/ปวช.	45	25.14
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	11	6.15
ปริญญาตรี	11	6.15
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.23
รวม	179	100.00

5. อาชีพ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง แบ่งอาชีพออกเป็นสองส่วนได้แก่ อาชีพหลักและอาชีพรอง โดยการศึกษาอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 57.54 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 22.35 และไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 13.97 และการศึกษาอาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 56.98 รองลงมาประกอบอาชีพ รับจ้าง ร้อยละ 26.26 และประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.97 ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอาชีพ

n=179

อาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	9	5.03
รับจ้าง	103	57.54
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	40	22.35
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1	0.56
ช่างฝีมือ	1	0.56
ไม่ประกอบอาชีพ	25	13.97
รวม	179	100
อาชีพรอง		
เกษตรกร	5	2.79
รับจ้าง	47	26.26
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	25	13.97
ไม่ประกอบอาชีพ	102	56.98
รวม	179	100

6. หนี้สินของครัวเรือน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า มีจำนวนหนี้สิน ร้อยละ 59.78 และไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 40.22 ตามลำดับ ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามหนี้สินของครัวเรือน

n=179

หนี้สินของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน	72	40.22
มีหนี้สิน	107	59.78
รวม	179	100

7. แหล่งเงินกู้

จากการสำรวจข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลมีแหล่งเงินกู้กับกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 37.43 ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 15.08 และธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 6.70 ตามลำดับ ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามแหล่งเงินกู้

n=179

แหล่งเงินกู้	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธ.ก.ส.)	27	15.08
สหกรณ์การเกษตร	10	5.59
ธนาคารพาณิชย์	12	6.70
กองทุนหมู่บ้าน	67	37.43
อื่นๆ	9	5.03
รวม	125	69.83

8. เงินออมครัวเรือน

จากการสำรวจสภาพการมีเงินออมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 58.10 ไม่มีเงินออม (เป็นหนี้) และมีเงินออม ร้อยละ 41.90 ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการออมเงิน

n=179

เงินออม	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	104	58.10
มีเงินออม	75	41.90
รวม	179	100

9. ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 75.98 ไม่มีสถานภาพเป็นผู้นำทางสังคม ร้อยละ 10.61 อื่น ๆ (สมาชิกเทศบาล สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ฯลฯ) และร้อยละ 7.26 ผู้นำกลุ่ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ ฯลฯ ตามลำดับในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน

n=179

ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีสถานภาพเป็นผู้นำทางสังคม	136	75.98
ผู้นำองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาล หรือ สมาชิก อบต. ฯลฯ	11	6.15
ผู้นำกลุ่ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม แม่บ้าน กลุ่มอาชีพ ฯลฯ	13	7.26
อื่น ๆ (สมาชิกเทศบาล สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ฯลฯ)	19	10.61
รวม	179	100

ชุดข้อมูลที่ 2 หลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน

ศึกษาหลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการศึกษา ดังนี้ การปฏิบัติด้านจิตใจ การปฏิบัติทางสังคม การปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติด้านเทคโนโลยี การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ การปฏิบัติด้านวัฒนธรรม

1. การปฏิบัติด้านจิตใจ

1.1 การปฏิบัติตามหลักศาสนา

จากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 91.06 ปฏิบัติ และร้อยละ 8.94 ไม่ปฏิบัติ ตามลำดับ ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตามหลักศาสนา

n=179

การปฏิบัติตามหลักศาสนา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ปฏิบัติตามหลักศาสนา	163	91.06
ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนา	16	8.94
รวม	179	100

1.2 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

จากการสำรวจพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาจำนวนมากที่สุด คือ เข้าวัดในวันสำคัญทางศาสนา ร้อยละ 40.22 รองลงมาคือ ร่วมงานบุญของหมู่บ้าน ร้อยละ 16.20 และเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาบ้างครั้ง ร้อยละ 13.41 ตามลำดับ ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

n=179

กิจกรรมทางศาสนา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	158	88.27
ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	21	11.73
รวม	179	100

1.3 ไม่ย่อท้อต่องานที่ยากลำบาก มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ

จากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 67.04 มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ และร้อยละ 32.96 มีความขยันและอดทนในการทำงานบ้างครั้ง ตามลำดับในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจไม่ย่อท้อต่องานที่ยากลำบาก มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ

n=179

ไม่ย่อท้อต่องานที่ยากลำบาก มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ	120	67.04
มีความขยันและอดทนในการทำงานบ้างครั้ง	59	32.96
รวม	179	100

1.4 ทานเห็นด้วยกับความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในชุมชน

จากการศึกษาได้กำหนดค่าระดับความคิดเห็นของความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน ไว้ 3 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) มาก = 3 คะแนน = 2.51 – 3.00 2) น้อย = 2 คะแนน = 1.51 - 2.50 3) น้อยที่สุด = 1 คะแนน = ต่ำกว่า 1.50 โดยมีค่าเฉลี่ยอื่น ๆ มาก 2.62 รองลงมา กองทุนหมู่บ้านค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.60 และการบริหารงาน อยู่ที่ 2.58 ตามลำดับ ในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในชุมชน

n=179

ความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในชุมชน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
การบริหารงาน	2.58	มาก
กองทุนหมู่บ้าน	2.60	มาก
สวัสดิการภายในหมู่บ้าน	2.52	มาก
อื่น ๆ	2.62	มาก
เฉลี่ยรวม	2.58	มาก

1.5 การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นอบายมุขในชุมชน

จากการศึกษาได้กำหนดค่าการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นอบายมุขของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน ไว้ 3 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) มาก = 3 คะแนน = 2.51 – 3.00 2) น้อย = 2 คะแนน = 1.51 - 2.50 3) น้อยที่สุด = 1 คะแนน = ต่ำกว่า 1.50 โดยมีค่าเฉลี่ยห่วยอยู่ที่ 2.21 รองลงมายาเสพติดอยู่ที่ 2.20 และดื่มสุร่าอยู่ที่ 2.06 ตามลำดับ ในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใต้การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นอบายมุขในชุมชน

n=179

การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นอบายมุขในชุมชน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
ดื่มสุรา	2.06	น้อย
สูบบุหรี่	1.87	น้อย
หวย	2.21	น้อย
ท่านเห็นว่าในชุมชนมีผู้ติดยาเสพติดอย่างไร	2.20	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.09	น้อย

1.6 การปฏิบัติของคนในชุมชน

จากการศึกษาได้กำหนดค่าการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนไว้ 3 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) มาก = 3 คะแนน = 2.51 – 3.00 2) น้อย = 2 คะแนน = 1.51 - 2.50 3) น้อยที่สุด = 1 คะแนน = ต่ำกว่า 1.50 โดยการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.06 และการทะเลาะเบาะแว้งอยู่ที่ 1.78 ตามลำดับ ในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใต้การปฏิบัติของคนในชุมชน

n=179

การปฏิบัติของคนในชุมชน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
การทะเลาะเบาะแว้ง	1.78	น้อย
การปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง	2.06	น้อย
เฉลี่ยรวม	1.92	น้อย

1.7 การดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ออกกำลังกายเป็นบางครั้ง ร้อยละ 39.66 รองลงไม่ออกกำลังกาย ร้อยละ 30.73 และออกกำลังกายเป็นประจำ ร้อยละ 29.61 ตามลำดับ ในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจการดูแล
สุขภาพร่างกายของตนเอง

n=179

การดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ออกกำลังกายเป็นประจำ	53	29.61
ออกกำลังกายบ้างครั้ง	71	39.66
ไม่ออกกำลังกาย	55	30.73
รวม	179	100

1.8 มีการตรวจสุขภาพประจำปี

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตรวจสุขภาพประจำปีบ้างครั้ง ร้อยละ 49.72 รองลงมา มีการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นประจำ ร้อยละ 40.22 และไม่ได้ตรวจมีการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 10.06 ตามลำดับ ในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจมีการตรวจสุขภาพประจำปี

n=179

มีการตรวจสุขภาพประจำปี	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นประจำ	72	40.22
มีการตรวจสุขภาพประจำปีบ้างครั้ง	89	49.72
ไม่ได้ตรวจมีการตรวจสุขภาพประจำปี	18	10.06
รวม	179	100

1.9 ผลการตรวจสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสุขภาพปกติปกติไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 58.10 และมีโรคประจำตัว ร้อยละ 41.90 ตามลำดับ ในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจผลการ
ตรวจสุขภาพ

n=179

ผลการตรวจสุขภาพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ปกติไม่มีโรคประจำตัว	104	58.10
มีโรคประจำตัว	75	41.90
รวม	179	100

จากการศึกษา การปฏิบัติด้านจิตใจ พบว่า การปฏิบัติตามหลักศาสนา อยู่ที่ร้อยละ 91.06 การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา อยู่ที่ร้อยละ 88.27 ไม่ย่อท้อต่องานที่ยากลำบาก มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ อยู่ที่ร้อยละ 67.04 ความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน อยู่ในเกณฑ์มาก การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นการอภัยมุขในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ น้อย การปฏิบัติของคนในชุมชน อยู่ในเกณฑ์น้อย การดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง อยู่ที่ร้อยละ 69.27 มีการตรวจสุขภาพประจำปี อยู่ที่ร้อยละ 89.94 ผลการตรวจสุขภาพประจำปีมีสุขภาพปกติปกติไม่มีโรคประจำตัว อยู่ที่ร้อยละ 58.10

2. การปฏิบัติทางสังคม

2.1 การเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน ร้อยละ 54.19 และเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน เช่น สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 45.81 ตามลำดับ ในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทาง
สังคมการเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน

n=179

การเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน	82	45.81
ไม่ได้เป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน	97	54.19
รวม	179	100

2.2 การเป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน ร้อยละ 81.55 และเป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน, อาสาสมัครชุมชน, สัจจะออมทรัพย์ ร้อยละ 18.44 ตามลำดับ ในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมการเป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน

n=179

การเป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน	33	18.44
ไม่เป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน	146	81.56
รวม	179	100

2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ร่วมแลกเปลี่ยน ร้อยละ 63.13 และมีการร่วมแลกเปลี่ยนในชุมชน เช่น อาชีพ, พัฒนาชุมชน ร้อยละ 36.87 ตามลำดับ ในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

n=179

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการร่วมแลกเปลี่ยนในชุมชน	66	36.87
ไม่ได้ร่วมแลกเปลี่ยน	113	63.13
รวม	179	100

2.4 ร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร่วมออกกฎระเบียบในชุมชนไม่ได้เข้าร่วม ร้อยละ 37.99 รองลงมา ร่วมบ้างครั้ง ร้อยละ 49.72 และร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 12.29 ตามลำดับ ในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติทางสังคมร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน

n=179

ร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ร่วมออกกฎระเบียบในชุมชนทุกครั้ง	22	12.29
ร่วมออกกฎระเบียบในชุมชนบางครั้ง	89	49.72
ไม่ได้เข้าร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน	68	37.99
รวม	179	100

จากการศึกษาการปฏิบัติทางสังคมพบว่า ไม่ได้เป็นสมาชิกเครือข่ายในองค์กรภายในชุมชน ร้อยละ 54.19 ไม่ได้เป็นกรรมเครือข่ายร้อยละ 81.56 ไม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนร้อยละ 63.13 และร่วมออกกฎระเบียบในชุมชนร้อยละ 62.01

3. การปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1 การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติเช่นใช้พลังงานเท่าที่จำเป็น, ไม่ทำลาย ร้อยละ 37.99 รองลงมาปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 37.43 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 24.58 ตามลำดับ ในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด

n=179

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด	68	37.99
มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัดบ้างครั้ง	67	37.43
ไม่ปฏิบัติการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด	44	24.58
รวม	179	100

3.2 การใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 41.90 รองลงมาปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 40.22 และปฏิบัติ เช่น นำมูลสัตว์ทำปุ๋ยชีวภาพ, การนำไปไม่มาทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 17.88 ตามลำดับ ในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร

n=179

การใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร	32	17.88
มีการใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตรบ้างครั้ง	72	40.22
ไม่มีการใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร	75	41.90
รวม	179	100

3.3 การบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 46.37 รองลงมาไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 27.93 และปฏิบัติ เช่น เลี่ยงการใช้พลาสติก การนำกลับมาใช้ใหม่ ประหยัด ร้อยละ 25.70 ตามลำดับ ในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ

n=179

การบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ เป็นประจำ	46	25.70
มีการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ บ้างครั้ง	83	46.37
ไม่มีการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ	50	27.93
รวม	179	100

3.4 มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ เช่น การแยกขยะ, ทำความสะอาดที่พักอาศัย ร้อยละ 54.19 รองลงมาปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 29.05 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 16.76 ตามลำดับ ในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ

n=179

มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะเป็นประจำ	97	54.19
มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะเป็นบ้างครั้ง	52	29.05
ไม่มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ	30	16.76
รวม	179	100

3.5 ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ เช่น ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ แยกขยะ ร้อยละ 60.34 รองลงมา ปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 26.26 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 13.41 ตามลำดับ ในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และ แหล่งน้ำต่าง ๆ

n=179

ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ เป็นประจำ	108	60.34
ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ บ้างครั้ง	47	26.26
ไม่ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ	24	13.41
รวม	179	100

3.6 รักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ เช่น รักษาความสะอาด ร้อยละ 68.16 รองลงมาปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 24.02 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 7.82 ตามลำดับ ในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย

n=179

รักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
รักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัยเป็นประจำ	122	68.16
รักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัยบ้างครั้ง	43	24.02
ไม่รักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย	14	7.82
รวม	179	100

3.7 ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติได้แก่ ไม่ตัดไม้ทำลายป่า, ไม่เผาป่า ร้อยละ 56.98 รองลงมาปฏิบัติบ้างครั้ง ร้อยละ 22.35 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 20.67 ตามลำดับ ในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน

n=179

ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนเป็นประจำ	102	56.98
ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนบ้างครั้ง	40	22.35
ไม่มีการปฏิบัติไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน	37	20.67
รวม	179	100

จากการศึกษา การปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด ร้อยละ 75.42 การใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำการเกษตร ร้อยละ 58.1 การบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ ร้อยละ 72.07 มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ ร้อยละ 83.24 มีการปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ ร้อยละ 86.6 มีการรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย ร้อยละ 92.18 และไม่ตัดป่าทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน ร้อยละ 79.33

4. การปฏิบัติด้านเทคโนโลยี

4.1 มีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 76.54 และมีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ ทำไม้กวาดใช้เอง, โตะ แก้ว, ทำบ้านจากไม้เก่า ร้อยละ 23.46 ตามลำดับ ในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเทคโนโลยีมีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

n=179		
มีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน	137	76.54
มีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน	42	23.46
รวม	179	100

4.2 มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ร้อยละ 60.34 และมีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ใช้โซลาร์เซลล์ ร้อยละ 39.66 ตามลำดับ ในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเทคโนโลยีมีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

n=179

มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	108	60.34
มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	71	39.66
รวม	179	100

4.3 ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา เช่น ใช้น้ำอย่างประหยัด. ถอดปลั๊กเมื่อไม่ใช้, ปิด-เปิด เมื่อใช้ ร้อยละ 60.89 และไม่มีการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา ร้อยละ 39.11 ตามลำดับ ในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเทคโนโลยีการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา

n=179

ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา	70	39.11
มีการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา	109	60.89
รวม	179	100

จากการศึกษา การปฏิบัติด้านเทคโนโลยี ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ไม่มีการสร้างเครื่องใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 76.54 ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ร้อยละ 60.34 และประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา ร้อยละ 60.89

5. การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ

5.1 คราวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว เช่น พริก กะเพรา ขิง ข่า ตะไคร้ ผักบุ้ง โหระพา ชะอม ผักกาด มะนาว มะกูด ถั่วฝักยาว และสาระแน ร้อยละ 65.92 และไม่ได้ปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว ร้อยละ 34.08 ตามลำดับ ในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจครัวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว

n=179		
ครัวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครัวเรือนไม่มีทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว	61	34.08
ครัวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว	118	65.92
รวม	179	100

5.2 การใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว เช่น บริเวณรอบบ้าน สวน รั้วบ้าน ร้อยละ 64.25 และไม่มีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว ร้อยละ 35.75 ตามลำดับ ในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว

n=179		
การใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว	64	35.75
มีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว	115	64.25
รวม	179	100

5.3 ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการนำภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน ร้อยละ 68.16 และมีภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน เช่น ขวดน้ำพลาสติก ถังน้ำ ทรายเก่า ขวดน้ำยาปรับผ้านุ่ม ยางรถยนต์ ใบพัดลม ร้อยละ 31.84 ตามลำดับ ในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน

n=179

ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการใช้ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน	122	68.16
มีการใช้ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน	57	31.84
รวม	179	100

5.4 เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง ร้อยละ 64.25 และมีเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง เช่น ไก่, เป็ด, ห่าน, กบ, ปลา, อัง ร้อยละ 35.75 ตามลำดับ ในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง

n=179

เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง	115	64.25
มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง	64	35.75
รวม	179	100

5.5 เลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลี้ยงสัตว์ในปริมาณที่เหมาะสมเช่น ไก่, เป็ด, ห่าน, กบ, ปลา, อึ่ง เพื่อใช้ในการบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 63.13 และเลี้ยงสัตว์ในปริมาณที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 36.87 ตามลำดับ ในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจเลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสม

n=179

เลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสม	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสมในปริมาณที่เหมาะสม	113	63.13
เลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสมในปริมาณที่ไม่เหมาะสม	66	36.87
รวม	179	100

5.6 ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช ร้อยละ 78.21 และใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช ร้อยละ 21.79 ตามลำดับ ในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช

n=179

ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช	140	78.21
ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช	39	21.79
รวม	179	100

5.7 ใช้วัสดุค้ำยันในการผลิตสินค้า

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ใช้วัสดุค้ำยันในการผลิตสินค้า ร้อยละ 77.09 และใช้วัสดุค้ำยันในการผลิตสินค้า ร้อยละ 22.91 ตามลำดับ ในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตสินค้า

n=179

ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตสินค้า	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตสินค้า	138	77.09
ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตสินค้า	41	22.91
รวม	179	100

5.8 การใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รักษาโรค ร้อยละ 59.78 และไม่ใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ ร้อยละ 40.22 ตามลำดับ ในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจการใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ

n=179

การใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ	72	40.22
ใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ	107	59.78
รวม	179	100

5.9 ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง ร้อยละ 86.59 รองลงผลิตผลิตภัณฑ์ยาล้างจาน ร้อยละ 10.06 และอื่นๆ (เช่น เจลแอลกอฮอล์) ร้อยละ 2.79 ตามลำดับ ในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง

n=179

ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
นำยาล้างจาน	18	10.06
แชมพู	0	0.00
สบู่	1	0.56
อื่นๆ	5	2.79
ไม่ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง	155	86.59
รวม	179	100

5.10 นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่ ร้อยละ 70.95 และนำมาใช้ ร้อยละ 29.05 ตามลำดับ ในตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจนำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่

n=179

นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่มาใช้	127	70.95
นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่มาใช้	52	29.05
รวม	179	100

5.11 เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์ ร้อยละ 53.63 และไม่เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์ ร้อยละ 46.37 ตามลำดับ ในตารางที่ 43

ตารางที่ 43 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจเลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์

n=179

เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์	83	46.37
เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์	96	53.63
รวม	179	100

5.12 รักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน ร้อยละ 62.01 และไม่รักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน ร้อยละ 37.99 ตามลำดับ ในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจรักษาสีของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน

n=179

รักษาสีของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่รักษาสีของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน	68	37.99
รักษาสีของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน	111	62.01
รวม	179	100

5.13 ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น ร้อยละ 63.69 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 36.31 ตามลำดับ ในตารางที่ 45

ตารางที่ 45 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น

n=179

ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ปฏิบัติในการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น	65	36.31
ปฏิบัติในการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น	114	63.69
รวม	179	100

จากการศึกษา การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครัวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว ร้อยละ 65.92 มีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว ร้อยละ 64.25 ไม่มีการใช้ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน ร้อยละ 68.16 ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง ร้อยละ 64.25 มีการเลี้ยงสัตว์ในจำนวนที่เหมาะสม ร้อยละ 63.13 ไม่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช ร้อยละ 78.21 ไม่ใช้วัสดุดีบะทองถิ่นในการผลิตสินค้า ร้อยละ 77.09 ใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 59.78 ไม่ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง ร้อยละ 86.59 ไม่นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่ ร้อยละ 70.95 เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์ ร้อยละ 53.63 มีการรักษาสัตว์ของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน ร้อยละ 62.01 และมีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น ร้อยละ 63.69

6. การปฏิบัติด้านวัฒนธรรม

6.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ร่วมพิธีต่าง ๆ ประชุมพัฒนาชุมชน ร้อยละ 68.16 และไม่ได้เข้าร่วม ร้อยละ 31.84 ตามลำดับ ในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิบัติด้าน
วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน

n=179

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เข้าร่วมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน	122	68.16
ไม่ได้เข้าร่วมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของ ชุมชน	57	31.84
รวม	179	100

6.2 การดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ ร้อยละ 86.03 และมีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทำไม้กวาดทางมะพร้าวใช้เอง, เลี้ยงผีปู่ย่า, พ่อบุเสื่อบ้าน, ทำเสวียนไม้ไผ่ใส่ใบไม้เป็นปุ๋ยหมักเพื่อลดการเผา ร้อยละ 13.97 ตามลำดับ ในตารางที่ 47

ตารางที่ 47 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิบัติด้าน
วัฒนธรรมการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ

n=179

การดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ	25	13.97
ไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ	154	86.03
รวม	179	100

6.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ร้อยละ 93.30 และมีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เช่น สอนลูกหลานที่สนใจ ร้อยละ 6.70 ตามลำดับ ในตารางที่ 48

ตารางที่ 48 ข้อมูลการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการปฏิบัติด้าน
วัฒนธรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

n=179

การถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่าง กว้างขวาง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่าง กว้างขวาง	12	6.70
ไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่าง กว้างขวาง	167	93.30
รวม	179	100

จากการศึกษา การปฏิบัติด้านวัฒนธรรม ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน ร้อยละ
68.16 ชุมชนไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ ร้อยละ 86.03 ไม่มีการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ร้อยละ 93.30

ชุดข้อมูลที่ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

ผลการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างสมาชิกในหมู่บ้าน เกี่ยวกับกระบวนการ
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจากการสนทนากลุ่มย่อย
ของผู้ให้ข้อมูล ได้กำหนดค่าระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงไว้ 4 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) มากที่สุด = 4 คะแนน = 3.21-4.00 2) มาก =
3 คะแนน = 2.41-3.20 3) น้อย = 2 คะแนน = 1.21-2.40 4) น้อยที่สุด = 1 คะแนน = ต่ำกว่า
1.20 สามารถกำหนดหัวข้อการศึกษา ดังนี้

1. ด้านการรับรู้

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการรับรู้ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ในระดับ น้อย
โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.20 อยู่ในระดับน้อย คือ (4) ท่านรับทราบและรับรู้ภาวะเป็ยชุมชน รองลงมา
คือ (5) ท่านรับทราบในทรัพยากรชุมชน ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.18 และ (3) ท่านได้มีส่วนร่วมใน
การรับรู้ผลจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.17 ตามลำดับ โดยมี
ค่าเฉลี่ยภาพรวมของด้านการรับรู้อยู่ในระดับ น้อย คะแนนเฉลี่ย 2.17 ในตารางที่ 49

ตารางที่ 49 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการรับรู้

n=179

ด้านการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน	2.16	น้อย
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้วิธีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	2.15	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ผลจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน	2.17	น้อย
4. ท่านรับทราบและรับรู้กฎระเบียบชุมชน	2.20	น้อย
5. ท่านรับทราบในทรัพยากรชุมชน	2.18	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.17	น้อย

2. ด้านการวางแผนพัฒนา

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการวางแผนพัฒนาที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ในระดับ น้อยโดยมีค่าเฉลี่ย 2.21 อยู่ในระดับน้อย คือ (5) ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำชุมชน รองลงมา (6) ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชนก่อนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.17 อยู่ในระดับน้อย และ (1) ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนมากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ย 2.13 อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมของด้านการวางแผนพัฒนาอยู่ในระดับ น้อย คะแนนเฉลี่ย 2.11 ในตารางที่ 50

ตารางที่ 50 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการวางแผนพัฒนา

n=179

ด้านการวางแผนพัฒนา	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนมากน้อยเพียงใด	2.13	น้อย
2. ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวิธีการวางแผนพัฒนาชุมชน	2.11	น้อย
3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาชุมชน	2.11	น้อย
4. ท่านมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในชุมชน	2.11	น้อย
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำชุมชน	2.21	น้อย
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชนก่อนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน	2.17	น้อย
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (ความสำคัญของปัญหา)	2.08	น้อย
8. ท่านได้มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน	2.10	น้อย
9. ท่านได้มีส่วนร่วมในการการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาวางแผนพัฒนาชุมชน	2.07	น้อย
10. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือแผนของชุมชน	2.10	น้อย
11. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ/กิจกรรมในพัฒนาแผนของชุมชน	2.09	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.11	น้อย

3. ด้านการดำเนินการ

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการดำเนินการที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดเท่ากันในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.06 คือ (5) ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการให้ความรู้ (อบรม) จากหน่วยงานภายนอก และ(6) ท่านได้มีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะกุศลของชุมชน รองลงมา (1) ท่านได้มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของชุมชน อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.04 และ (3) ท่านได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของชุมชน (4) ท่านได้มีส่วนร่วมในการนำทุน

หรือทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ส่วนรวมในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน เท่ากัน อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.03 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.04 ในตารางที่ 51

ตารางที่ 51 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการดำเนินการ

n=179

ด้านการดำเนินการ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของชุมชน	2.04	น้อย
2. ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของชุมชน	2.00	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของชุมชน	2.03	น้อย
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการนำทุนหรือทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ส่วนรวมในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน	2.03	น้อย
5. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการให้ความรู้ (อบรม) จากหน่วยงานภายนอก	2.06	น้อย
6. ท่านได้มีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะกุศลของชุมชน	2.06	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.04	น้อย

4. ด้านการรับผลประโยชน์ร่วม

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการรับผลประโยชน์ร่วมที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.10 คือ (3) ท่านได้ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการด้านขยะชุมชน รองลงมา (2) ท่านได้ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการปลูกผักสวนครัวในบ้านเรือน อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.09 และ(1) ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลตอบแทนจากกิจกรรม/โครงการที่ชุมชนจัดขึ้น อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.02 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมของด้านการรับผลประโยชน์ร่วม อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.10 ในตารางที่ 52

ตารางที่ 52 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการรับผลประโยชน์ร่วม

n=179

ด้านการรับผลประโยชน์ร่วม	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลตอบแทนจากกิจกรรม/ โครงการที่ชุมชนจัดขึ้น	2.02	น้อย
2. ท่านได้ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการปลูกผักสวนครัวใน บ้านเรือน	2.09	น้อย
3. ท่านได้ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการด้านขยะชุมชน	2.10	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.10	น้อย

5. ด้านการประเมินผล

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการประเมินผล ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.06 เท่ากัน คือ (1) ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน และ(3) ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ (2) ท่านได้มีส่วนร่วมในเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลของชุมชน อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.04 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมของด้านการรับผลประโยชน์ร่วม อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.05 ในตารางที่ 53

ตารางที่ 53 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการประเมินผล

n=179

ด้านการประเมินผล	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบการ ปฏิบัติงานตามแผน	2.06	น้อย
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในเป็นคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลของชุมชน	2.04	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชน	2.06	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.05	น้อย

ชุดข้อมูลที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน

ผลการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างสมาชิกในหมู่บ้าน เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน และจากการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูล ได้กำหนดค่าระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 4 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้
1) มากที่สุด = 4 คะแนน = 3.21-4.00 2) มาก = 3 คะแนน = 2.41-3.20 3) น้อย = 2 คะแนน = 1.21-2.40 4) น้อยที่สุด = 1 คะแนน = ต่ำกว่า 1.20 สามารถกำหนดหัวข้อการศึกษา ดังนี้

1. ด้านการลดรายจ่าย

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการลดรายจ่าย ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.62 คือ (2) รองลงมา (1) อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.57 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านการลดรายจ่าย อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.59 ในตารางที่ 54

ตารางที่ 54 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านการลดรายจ่าย

n=179

ด้านการลดรายจ่าย	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ครั้วเรือนทำสวนครัว	2.57	มาก
2. ครั้วเรือนปลอดอบายมุข	2.62	มาก
เฉลี่ยรวม	2.59	มาก

2. ด้านการเพิ่มรายได้

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการเพิ่มรายได้ ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.54 คือ (2) และ (1) อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.53 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านการเพิ่มรายได้ อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.53 ในตารางที่ 55

ตารางที่ 55 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเพิ่มรายได้

n=179

ด้านการเพิ่มรายได้	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ครั้วเรือนมีอาชีพเสริม	2.53	มาก
2. ครั้วเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม	2.54	มาก
เฉลี่ยรวม	2.53	มาก

3. ด้านการประหยัด

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการประหยัด ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.60 คือ (2) ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ ฯ และ (1) คริวเรือนมีการออมทรัพย์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.59 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านการประหยัด อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.53 ในตารางที่ 56

ตารางที่ 56 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการประหยัด

n=179

ด้านการประหยัด	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. คริวเรือนมีการออมทรัพย์	2.59	มาก
2. ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ ฯ	2.60	มาก
เฉลี่ยรวม	2.59	มาก

4. ด้านการเรียนรู้

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการเรียนรู้ ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 คือ (2) คริวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และ (1) ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.45 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.48 ในตารางที่ 57

ตารางที่ 57 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเรียนรู้

n=179

ด้านการประหยัด	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.45	มาก
2. คริวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน	2.51	มาก
เฉลี่ยรวม	2.48	มาก

5. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.51 คือ (1) ชุมชนใช้วัสดุติดบอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพ และ(2) ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่าอยู่ อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.49 โดยภาพรวมของด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.50 ในตารางที่ 58

ตารางที่ 58 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

n=179

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ชุมชนใช้วัสดุติดบอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพ	2.51	มาก
2. ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่าอยู่	2.49	มาก
เฉลี่ยรวม	2.50	มาก

6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านการเอื้ออารีต่อกันที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.59 คือ (2) ชุมชน “รู้จักสามัคคี” และ (1) ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.53 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านการเอื้ออารีต่อกัน อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.56 ในตารางที่ 59

ตารางที่ 59 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเอื้ออารีต่อกัน

n=179

ด้านการเอื้ออารีต่อกัน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา	2.53	มาก
2. ชุมชน “รู้จักสามัคคี”	2.59	มาก
เฉลี่ยรวม	2.56	มาก

จากการศึกษา ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการลดรายจ่าย อยู่ในเกณฑ์ มาก ด้านการเพิ่มรายได้ อยู่ในเกณฑ์ มาก ด้านการประหยัด อยู่ในเกณฑ์ มาก ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อยู่ในเกณฑ์ มาก และด้านการเอื้ออารีต่อกัน อยู่ในเกณฑ์ มาก จึงสรุปได้ว่า หมู่บ้านแพะเจดีย์ มีความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในเกณฑ์ มาก

ชุดข้อมูลที่ 5 ปัญหาภายในหมู่บ้าน

ผลการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างสมาชิกในหมู่บ้าน เกี่ยวกับปัญหาภายในหมู่บ้าน และจากการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูล ได้กำหนดค่าระดับความคิดเห็นของปัญหาภายในหมู่บ้าน ไว้ 4 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) มากที่สุด = 4 คะแนน = 3.21-4.00 2) มาก = 3 คะแนน = 2.41-3.20 3) น้อย = 2 คะแนน = 1.21-2.40 4) น้อยที่สุด = 1 คะแนน = ต่ำกว่า 1.20 สามารถกำหนดหัวข้อการศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัญหาด้านเศรษฐกิจ ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.72 คือ (6) ขาดที่ดินทำกิน รองลงมา (1) รายได้จากการประกอบอาชีพหลักไม่เพียงพอ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.70 และ (2) ไม่มีอาชีพเสริม อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.69 ตามลำดับ โดยภาพรวมของปัญหาด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 2.66 ในตารางที่ 60

ตารางที่ 60 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

n=179		
ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. รายได้จากการประกอบอาชีพหลักไม่เพียงพอ	2.70	มาก
2. ไม่มีอาชีพเสริม	2.69	มาก
3. มีแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของครัวเรือนได้	2.61	มาก
4. ครัวเรือนมีรายได้น้อย	2.66	มาก
5. การว่างงานของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น	2.65	มาก
6. ขาดที่ดินทำกิน	2.72	มาก
7. ผลกระทบจากฤดูกาลส่งผลให้รายได้ในครัวเรือนน้อยลง	2.61	มาก
8. ขาดความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2.63	มาก
9. รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	2.64	มาก
เฉลี่ยรวม	2.66	มาก

2. ปัญหาด้านสังคม

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัญหาด้านสังคม ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือระดับน้อยค่าเฉลี่ย 2.28 คือ (1) มียาเสพติดระบาดในชุมชน รองลงมา คือ (7) แรงงานย้ายถิ่นทำงานนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.21 และ (8) เยาวชนในชุมชนขาดความสามัคคีและการเข้าสังคม อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.19 ตามลำดับ โดยภาพรวมของปัญหาด้านสังคม อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.16 ในตารางที่ 61

ตารางที่ 61 ปัญหาด้านสังคม

n=179

ปัญหาด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. มียาเสพติดระบาดในชุมชน	2.28	น้อย
2. คนในชุมชนขาดความสามัคคี มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน	2.12	น้อย
3. คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการพัฒนา	2.16	น้อย
4. มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมในหมู่บ้าน	2.14	น้อย
5. คนในหมู่บ้านมีปัญหาด้านสุขภาพ	2.16	น้อย
6. ชุมชนขาดสวัสดิการ	2.18	น้อย
7. แรงงานย้ายถิ่นทำงานนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้น	2.21	น้อย
8. เยาวชนในชุมชนขาดความสามัคคีและการเข้าสังคม	2.19	น้อย
9. ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม	2.12	น้อย
10. ความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย	2.11	น้อย
11. ขาดคนกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน	2.09	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.66	น้อย

3. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัญหาด้านสังคม ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือระดับน้อยค่าเฉลี่ย 2.37 คือ (8) โรงงานอุตสาหกรรมส่งเสียงดังรบกวน รองลงคือ (9) ในชุมชนขาดสัญลักษณ์ในการจัดการขยะ อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.34 และ (5) ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.33 ตามลำดับ โดยภาพรวมของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.31 ในตารางที่ 62

ตารางที่ 62 ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

n=179

ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ขาดความรู้ด้านสุขลักษณะและมีการดูแลความ สะอาด ของหมู่บ้าน	2.28	น้อย
2. ป่าเสื่อมโทรมและมีการทำลายทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน เพิ่มขึ้น	2.31	น้อย
3. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ใน ชุมชน	2.31	น้อย
4. มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะเพิ่มมากขึ้น	2.27	น้อย
5. ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค	2.33	น้อย
6. คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน	2.24	น้อย
7. การคมนาคมและสัญจรไม่สะดวก	2.32	น้อย
8. โรงงานอุตสาหกรรมส่งเสียงดังรบกวน	2.37	น้อย
9. ในชุมชนขาดสุขลักษณะในการจัดการขยะ	2.34	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.31	น้อย

จากการศึกษา ปัญหาภายในหมู่บ้าน บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจ อยู่ในเกณฑ์ มาก ปัญหาด้านสังคม อยู่ในเกณฑ์ น้อย และปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ น้อย จึงสรุปได้ว่าชุมชน บ้านแพะเจดีย์ มีปัญหาด้านเศรษฐกิจมาก

**ตอนที่ 2 การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6
ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการพัฒนา
และส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน**

ผลการดำเนินการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนบ้านแพะเจดีย์ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบของชุมชนจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกของชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตวิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้ง พัฒนาด้านความรู้ พัฒนาด้านความเป็นอยู่ของคนในชุมชน พัฒนาส่งเสริมอาชีพ โดยใช้วิธีการจำแนกปัจจัยด้านต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ของชุมชน โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก โดยในแต่ละปัจจัยแบ่งออกเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ ประกอบไปด้วยจุดแข็ง โอกาส และปัจจัยที่ไม่เอื้อประโยชน์ ประกอบไปด้วย จุดอ่อน อุปสรรค โดยนำข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม และข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน มาประกอบการวิเคราะห์เพื่อประกอบในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งนำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

แสดงผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT analysis จากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกชุมชน

ตารางที่ 63 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT analysis จากปัจจัยภายใน และภายนอกชุมชน

	ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ
ปัจจัยภายใน	(S) Strengths จุดแข็ง	(W) Weaknesses จุดอ่อน
	1. ชุมชนเป็นชุมชนวิถีพุทธ	1. ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
	2. คนในชุมชนมีความขยันและอดทนในการทำงาน	2. ไม่มีการสร้างเครื่องมือไว้ใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน
	3. คนในชุมชนมีการจัดการภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น - การบริหารจัดการ - กองทุนหมู่บ้าน - สวัสดิการภายในหมู่บ้าน	3. ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย 4. ไม่มีการนำภาชนะที่ทิ้งแล้วนำกลับมาใช้ใหม่
	4. คนในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอบายมุข	5. ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน 6. ไม่มีการผลิตเครื่องอุปโภคเอง

ตารางที่ 63 (ต่อ)

ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์		ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ
ปัจจัยภายใน	(S) Strengths จุดแข็ง	(W) Weaknesses จุดอ่อน
	5. คนในชุมชนดูแลรักษาสุขภาพ	7. ไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ
	6. คนในชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด	8. ไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา
	7. คนในชุมชนใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำการเกษตร	9. ไม่มีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน
	8. คนในชุมชนดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	10. ไม่พัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่หน่วยงานภายนอกนำมาพัฒนา
	9. คนในชุมชนรักษาความสะอาด	11. ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวให้คนภายนอกเข้ามาในชุมชน
	10. คนในชุมชนประหยัดไฟฟ้า และน้ำประปา	
	11. คนในชุมชนปลูกผักกินเองในครัวเรือน	
	12. คนในชุมชนมีการลดการใช้จ่าย และใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น	
	13. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวัฒนธรรมของชุมชน	
	14. มีหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาพัฒนาชุมชน	
ปัจจัยภายนอก	(O) Opportunities โอกาส	(T) Threats อุปสรรค
	1. พัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นตลาดชุมชน	1. ขาดการพัฒนาภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
	2. พัฒนาพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน	2. ขาดแหล่งน้ำในการอุปโภค-บริโภค
	3. ร่วมกันออกกฎระเบียบในชุมชน	3. ขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
	4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	4. ความห่างช่วงอายุ
		5. ชุมชนใกล้ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
		6. โรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบชุมชน
		7. คนจากนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยเพิ่มเป็นจำนวนในชุมชน

ปัจจัยภายใน จุดแข็งของชุมชน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาคุณภาพสังคมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นประโยชน์และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ที่ทำให้เป็นจุดแข็งของชุมชน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น การจัดการและพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นการพัฒนาปฏิบัติของคนในชุมชน มีดังนี้

1. ชุมชนเป็นชุมชนวิถีพุทธ

ชุมชนบ้านแพะเจดีย์ นับถือศาสนาพุทธ และปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ จึงแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือและปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธ เป็นส่วนมาก จึงแสดงให้เห็นว่าชุมชนบ้านแพะเจดีย์เป็นชุมชนวิถีพุทธ โดยปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย การมีสถานที่สำคัญทางศาสนา คือ วัดเจดีย์แม่ครัว ที่คนในชุมชนเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนาโดยจำแนกเป็นการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาที่เป็นวิถีชีวิตตามธรรมเนียมปฏิบัติ ในการเข้าวันทำบุญในทุกวันพระ และเข้าวันอาทิตย์ และกิจกรรมทางศาสนาที่เป็นประเพณีสำคัญทางศาสนา และประเพณีนิยมสากลของไทยต่าง ๆ ได้แก่ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา เป็นต้น ในจากการสัมภาษณ์ “นางทองใบ น้าพา” ชุมชนมีการปฏิบัติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ การไหว้ผีปู่ย่าหมู่บ้าน ในเทศกาลปีใหม่เมืองล้านนา หรือทุกวันที่ 13 หรือ 14 เดือน เมษายน ของทุกปี โดยเป็นกิจกรรมรวมตัวกันของคนในชุมชนในการไหว้บรรพบุรุษของหมู่บ้าน และครัวเรือนต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์

2. คนในชุมชนมีความขยันและอดทนในการทำงาน

คนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีความขยันอดทนในการทำงาน ครัวเรือนมีความขยันอดทนในการทำงานเสมอจึงแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีความอดทนและขยันตั้งใจในการทำงานซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยจะรับจ้างรายวันในโรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่รอบชุมชนซึ่งมีอยู่จำนวนมากในอุตสาหกรรมเชิงนิเวศตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และการประกอบอาชีพเกษตรกร จากการสอบถามชาวบ้านพบว่าในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ไม่มีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรจึงทำให้คนในชุมชนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรส่วนใหญ่จำเป็นต้องออกไปทำในนอกพื้นที่ จะมีบ้างส่วนที่ทำการเกษตรสวนผลไม้ เช่น สวนมะม่วง สวนลำไย ที่สามารถทำได้ในพื้นที่ชุมชน แต่มีเป็นน้อยที่ประกอบสวนผลไม้ดังกล่าว เนื่องจากปัญหาด้านภูมิประเทศของบ้านแพะเจดีย์ ที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่หันไปทำแปลงหรือสวนทางการเกษตรนอกพื้นที่ชุมชน อีกอาชีพที่สามารถพบได้ในชุมชนคือ อาชีพงานฝีมือที่พบได้ คือ โคม ยี่เป็ง ซึ่งมีการสืบทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่น แต่ในปัจจุบันขาดผู้สืบทอด

3. คนในชุมชนมีการจัดการภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ

คนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีการจัดการภายในชุมชนอย่างเป็นระบบจากการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนพบคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ อยู่ในเกณฑ์ มาก จึงได้ข้อสรุปว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาได้ทำการศึกษาการจัดการภายในชุมชน 3 ส่วน ดังนี้ การบริหารงาน กองทุนหมู่บ้าน และสวัสดิการภายในหมู่บ้าน เป็นต้น ในการจัดการภายในชุมชน ดังนี้

1. การบริหารจัดการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีส่วนในการบริหารจัดการ ทั้งในการมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของชุมชน การร่วมกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ออกความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชนร่วมกันกับกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. กองทุนหมู่บ้าน ชุมชนมีส่วนร่วมในกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีส่วนร่วมในกองทุนหมู่บ้านจึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้นเพื่อจัดการและดูแลกองทุนหมู่บ้านโดยเป็นกลุ่มคนจากในหมู่บ้านเอง โดยมีรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 64 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายสว่าง จอมศักดิ์	ประธาน
2	นายปริญญา มณี	รองประธาน
3	นางพิมพ์เพลิน นากองสี	เลขานุการ
4	นางมยุรี กองเงิน	เหรัญญิก
5	นางภัสสร ถาดคำ	กรรมการ
6	นางสาวสมศรี สุขเจริญ	กรรมการ
7	นางศุจิการ สมมิตร	กรรมการ
8	นางปรานิต ปั้นแดง	กรรมการ
9	นางกัญรดา คุณยศยิ่ง	กรรมการ
10	นางสุพิชญ์นันท์ โปธาพันธ์	ผู้ตรวจสอบภายใน
11	นายพิทักษ์ มณี	กรรมการ

จากตารางรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนที่สามารถนำมาหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาอาชีพ สร้างงาน ส่งเสริมรายได้ และบรรเทาเหตุจำเป็นเร่งด่วนของชุมชน

3. สวัสดิการภายในหมู่บ้าน ชุมชนมีสวัสดิการภายในหมู่บ้านสรุปได้ว่ามีสวัสดิการภายในหมู่บ้าน จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม จากการสอบถามข้อมูลพบว่าในชุมชนมีการจัดสวัสดิการให้กับคนในชุมชน ดังนี้

1) ไฟฟ้า ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ภายในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ เพื่อให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตได้อย่างดี โดยมีการจัดการและตรวจสอบความเรียบร้อยอยู่เป็นประจำ เพื่อไม่ให้เกิดข้อบกพร่องในการใช้ไฟฟ้า และใช้ไฟฟ้าได้ในราคาถูก

2) ถนน ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีการพัฒนาพื้นที่ถนนจากดินลูกรัง เป็นถนนยางมะตอย ในบางส่วนเป็นถนนปูนซีเมนต์เสริมเหล็กในระหว่างซอยที่เชื่อมต่อกับถนนหลักภายในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถสัญจรไปมาภายในชุมชนได้อย่างสะดวก และมีป้ายบอก ซอยแต่ละซอย เพื่อให้สะดวกต่อการเดินทางยิ่งมากขึ้น มีการดูแลและซ่อมแซมถนนอยู่บ่อยครั้ง

ภาพที่ 5 ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

ภาพที่ 6 ถนนลูกรัง

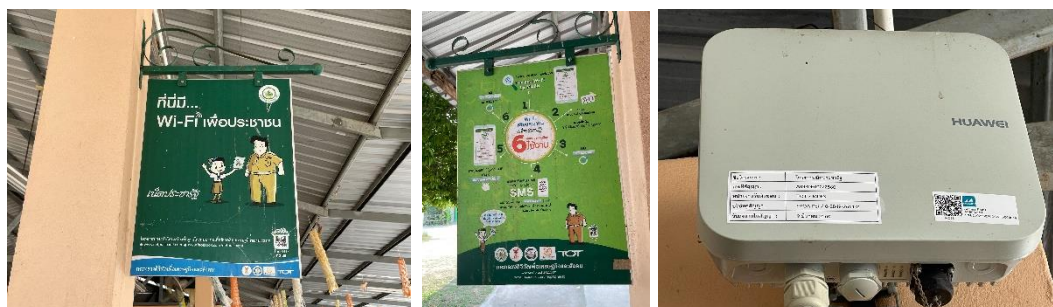

3) น้ำประปาหมู่บ้าน ในชุมชนมีการจัดการแหล่งน้ำประปาชุมชน จำนวน 2 แห่ง โดยเป็นแหล่งน้ำบาดาลภายในชุมชนโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการประปาหมู่บ้านในการดูแลและบริหารงบประมาณในการดูแลรักษาระบบประปาหมู่บ้าน เพื่อความสะอาดและทั่วถึงภายในชุมชน มีกองทุนสำหรับช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปาของครัวเรือนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ โดยการทางหมู่บ้านได้รับงบประมาณช่วยเหลือค่าน้ำประปาแก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อช่วยเหลือสำหรับครัวเรือนยากไร้ สามารถใช้น้ำประปาได้ และทุกคนสามารถใช้น้ำประปาชุมชนได้ในราคาถูก โดยปัจจุบันแหล่งน้ำประปาหมู่บ้านได้กระจายตัวเข้าถึงครัวเรือนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ไปโดยประมาณ 80% โดยทางผู้นำชุมชน “นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวว่า จากการประชุมประจำเดือนของชุมชน ได้มีการหารือวางแผนในการพัฒนาขยายพื้นที่น้ำประปาชุมชนให้ครอบคลุมทั่วทั้งหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมวิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

ภาพที่ 7 แหล่งเก็บน้ำประปาชุมชนภายในหมู่บ้านแพะเจดีย์

4. อินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wi-Fi) จากการสัมภาษณ์ “นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wi-Fi) ไว้ดังนี้ โครงการบริการฟรีอินเทอร์เน็ตไร้สาย ซึ่งต่อเนื่องจากโครงการอินเทอร์เน็ตประชารัฐและโครงการขยายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต จากรัฐบาลโดยรัฐบาลติดตั้งให้กับชุมชนฟรีไม่มีค่าใช้จ่ายในพื้นที่อาคารศาลาอเนกประสงค์ชุมชน และค่าซ่อมบำรุงรักษา เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตไร้สายได้ฟรีในระยษรัศมี 50 เมตรรอบพื้นที่อาคารศาลาอเนกประสงค์ชุมชน

ภาพที่ 8 โครงการบริการฟรีอินเทอร์เน็ตไร้สาย

4. คนในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอบายมุข

ในชุมชนไม่มีการยุ่งเกี่ยวกับสิ่งอบายมุข เช่น หวย สุรา ยาเสพติด อยู่ในระดับ น้อย จึงชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข แต่ก็ยังมีบ้างกลุ่มที่ยังยุ่งเกี่ยวกับซึ่งอบายมุขอยู่แต่ไม่ได้กระทบกับคนส่วนใหญ่ภายในชุมชน โดยมีกิจกรรมที่จัดให้คนในชุมชนตระหนักถึงผลกระทบจากสิ่งอบายมุขข้างต้น เพื่อให้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งอบายมุขทั้งหมด โดยมีดังนี้

1. สุรา ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีการดื่มสุราเป็นเฉพาะกลุ่ม ส่วนใหญ่ดื่มในกลุ่มผู้ชาย วันทำงานจนถึงวัยสูงอายุ สุราเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง เนื่องจากการดื่มสุราส่งผลเสียต่อสุขภาพในหลายด้านทั้งปัญหาทางร่างกาย ปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมาด้วย และการดื่มสุราในปริมาณที่มากส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่ายเนื่องจากสุราเข้ามาทำร้ายระบบการทำงานภายในของร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นปัญหาอย่างมากสำหรับกลุ่มสูงอายุ ส่วนในกลุ่มเด็กจากปัญหาข้างต้น จึงทำให้มีหน่วยงานและกลุ่มผู้นำเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาส่งเสริมความรู้ในการดื่มสุราปลูกฝังความคิดในการหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มสุราและกลุ่มสตรีในชุมชน

2. สูบบุหรี่ ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มองปัญหาด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ในชุมชนเป็นหลักมีการติดป้ายเตือนโทษของการสูบบุหรี่ และการให้ความรู้ปลูกฝังคนในชุมชนเกี่ยวกับโทษของบุหรี่ โดยโรคที่เกิดจากบุหรี่ส่วนใหญ่ ได้แก่ โรคมะเร็งปอด มะเร็งหลอดลม ฯลฯ และกลิ่นตัว กลิ่นปาก จากการสูบบุหรี่ เพื่อลดจำนวนของการสูบบุหรี่และส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน จึงทำให้คนในชุมชนห่างไกลจากการสูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ที่ไม่ลอง หรือได้เลิกสูบบุหรี่ไป แต่ยังมีส่วนน้อยที่ยังคงสูบบุหรี่อยู่แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหา

3. หวย จากลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ทำให้ทราบว่าจึงทำให้เห็นสัดส่วนของการเล่นหวยในชุมชนน้อยมากเมื่อเทียบกับคนที่เล่นหวยอยู่ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมทำให้ทราบว่าคนที่ไม่เล่นเนื่องจากมองว่าหวย หรือลอตเตอรี่เป็นสิ่งที่ไม่ดีเสียมากกว่าได้คนในชุมชนจึงเลิกเล่นหวย

4. ยาเสพติด ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์จากการสอบถามตัวแทนคนในชุมชนและผู้นำชุมชน พบว่ายาเสพติดในชุมชนไม่มี เนื่องจากการรณรงค์ทำงานสอดส่องและให้ความรู้กับชาวบ้านและเยาวชนในชุมชน ให้มีความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและปัญหาผลกระทบจากการลองยาเสพติด จึงมีหน่วยงานต่างๆเข้ามาให้ความรู้ และจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อสอดส่องดูแลปัญหา ยาเสพติดอย่างใกล้ชิดและห่างไกล

5. คนในชุมชนดูแลรักษาสุขภาพ

ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพอยู่เป็นจำนวนมากจึงชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง ทั้งจากกิจกรรมที่จัดโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน หรือออกกายคร่ำเรื้อนเป็นประจำ โดยมีการส่งเสริมจากกิจกรรมที่ผู้นำชุมชนร่วมกันจัดกับชุมชนรอบข้างเพื่อกระชับความสัมพันธ์กันของชุมชนข้างเคียง และกระตุ้นการออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพและต้านภัยจากยาเสพติด โดย “นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ และ “นางทองใบ น้าพา” ประธานกลุ่มสตรีหมู่บ้าน ได้กล่าวเกี่ยวกับคนในชุมชนดูแลรักษาสุขภาพมีดังนี้

1. การออกกำลังกาย คนในชุมชนออกกำลังกายเป็นประจำเนื่องจากภายในชุมชนมีประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ปัญหาด้านสุขภาพจึงถือเป็นปัจจัยหลัก ๆ ในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้กับคนในชุมชน และปลูกฝังแนวคิดสำหรับการรักษาสุขภาพให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อให้คนรุ่นในรักษาและดูแลสุขภาพให้ดี เพื่อห่างไกลจากโรคและสารเสพติดต่างๆ

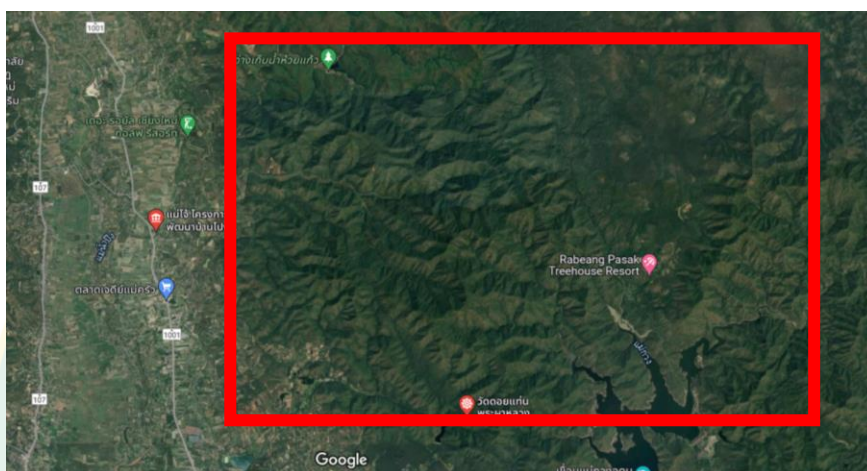
2. มีการตรวจสุขภาพประจำปี ในชุมชนมีการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นประจำจึงทำให้เห็นได้ชัดว่าคนในชุมชนมีการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองโดยการตรวจสุขภาพประจำปี เนื่องจากจะได้ทราบถึงปัญหาด้านสุขภาพของตนเอง และหาทางรักษาอย่างถูกวิธี โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มช่วงอายุอื่นจึงทำให้จำเป็นต้องตรวจสุขภาพประจำปีในทุกปี เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพมักจะเกิดในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่มากกว่ากลุ่มช่วงอายุอื่น แต่ในการตรวจสุขภาพประจำปีก็มีกลุ่มช่วงอายุอื่นเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อปกป้องแล้วสามารถดูแลรักษาสุขภาพของตนให้ดีอยู่ตลอด

3. ผลการตรวจสุขภาพประจำปี จากผลการตรวจสุขภาพประจำปีทำให้ทราบว่าคนในชุมชน ทราบว่าคนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายที่ดีเป็นส่วนใหญ่ และส่วนน้อยของคนในชุมชนที่มีโรคประจำตัว แต่เนื่องจากสัดส่วนร้อยละที่ใกล้เคียงกันจะทำให้เห็นว่า มีค่าร้อยละที่ใกล้เคียงกัน ทางชุมชนบ้านแพะเจดีย์จึงมีการตรวจสอบดูแลคนในชุมชนอยู่ตลอดเพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง เนื่องจากมีการป้องกันโรคและรักษาสุขภาพของตนเองอยู่ตลอดจึงทำให้

6. คนในชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด

“นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า ในชุมชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัด เนื่องจากในชุมชนมีทรัพยากรที่สำคัญมากมาย และมีความหลากหลาย ดังนี้

1. ทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นพื้นที่ชุมชนติดเขตป่าสงวนสันทราย ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 3,000 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็นเขตป่าขนาดใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดกับเขตชุมชน คนในชุมชนไม่มีการเข้าไปหาผลประโยชน์จากการบุกรุกพื้นที่ป่า และยังมีการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่า "จาระธรรม" ขึ้นเพื่อการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากไฟป่า โดยเป็นการร่วมมือกันกับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในการการพัฒนาพื้นที่เพื่อรักษาและคงไว้ให้กับชุมชนในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 9 ป่าสงวนสันทรายใกล้ชุมชนบ้านแพะเจดีย์

2. ทรัพยากรสัตว์ป่า จากข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ทำให้ทราบว่าทรัพยากรสัตว์ป่าส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนสันทรายซึ่งมีพื้นที่ขนาดใหญ่จึงทำให้ในพื้นที่มีสัตว์ป่าอยู่จำนวนมาก เช่น ไก่ป่า หมูป่า โดยคนในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับสัตว์ป่าในเขตป่าสงวนสันทรายเนื่องจากเพื่อให้ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อมและไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนที่มีการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐและเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่าสงวนอีกด้วย จึงถือว่าคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

7. คนในชุมชนใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำการเกษตร

“นางทองใบ น้าพา” ประธานกลุ่มสตรีบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า คนในชุมชนมีการวัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำการเกษตรซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมาก ซึ่งคนในชุมชนมีการนำทรัพยากรในชุมชนมาผลิตเป็นวัสดุอินทรีย์และชีวภาพด้วยตนเองภายในครัวเรือน ดังนี้

ปุ๋ยอินทรีย์ ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตร หรือปลูกผักสวนครัวภายในพื้นที่บ้านของตนเอง เพื่อลดปริมาณการใช้สารพิษที่ไม่ดีต่อร่างกาย และลดค่าใช้จ่ายลงด้วยเนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์เป็นการหมักผักที่เหลือไม่ได้ใช้จากการทำอาหารในครัวเรือน มูลสัตว์ เช่น มูลวัว มูลไก่ มาหมักเพื่อทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์สำหรับใช้ภายในครัวเรือน

8. คนในชุมชนรักษาความสะอาด

“นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า ภายในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีการจัดการเกี่ยวกับขยะในครัวเรือนโดยมีการจัดถังขยะสำหรับขยะแต่ละประเภทเพื่อให้คนในชุมชนแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะบางส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ภายในครัวเรือนและภายในบริเวณหมู่บ้านซึ่งเป็นที่สาธารณะคนในหมู่บ้านได้เข้ามาช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาดอยู่เป็นประจำ

9. คนในชุมชนประหยัดไฟฟ้า และน้ำประปา

“นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า พบว่าคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีการประหยัดการใช้พลังงานไฟฟ้าเนื่องจากภายในชุมชนมีการให้ความรู้และส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการใช้พลังงานไฟฟ้าเนื่องจากการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง โดยการลดใช้ไฟฟ้าก็เป็นการลดค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งของคนในชุมชน และการประหยัดน้ำประปา ทางผู้นำชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการน้ำประปาเนื่องจากในชุมชนบ้านแพะเจดีย์เองไม่มีแหล่งน้ำชุมชนเป็นของตนเองและยังไม่มีแหล่งน้ำจากธรรมชาติจึงทำให้คนในชุมชนต้องพึ่งน้ำบาดาล และค่าใช้จ่ายจากน้ำประปามีราคาค่อนข้างสูงจึงทำให้คนในชุมชนต้องลดการใช้ประปา

10. คนในชุมชนปลูกผักกินเองในครัวเรือน

ภายในบริเวณบ้านของคนในชุมชน มีพื้นที่รอบบ้านเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนนำผักสวนครัวเข้ามาปลูกเพื่อไว้บริโภคกันเองในครัวเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงโดยปลูกเป็นสวนขนาดเล็กตามขนาดพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งานของครัวเรือน และคนในชุมชนยังมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาพื้นที่ในครัวเรือนในการทำแปลงปลูกพืชผักสวนครัว โดยผักสวนครัวส่วนใหญ่ที่คนในชุมชนปลูก เช่น 1) ผักคะน้า 2) ต้นหอม 3) พริก เป็นต้น ซึ่งจากผักสวนครัวส่วนใหญ่ที่คนในชุมชนปลูกเป็นพืชที่ใช้ในการประกอบอาหาร

ภาพที่ 10 ชาวบ้านมีการปลูกผักสวนครัวในพื้นที่ว่างของที่พักอาศัย

11. คนในชุมชนมีการลดการใช้จ่าย และใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น

“นายพิทักษ์ นันตี” ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า ภายในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ มีร้านค้าราคาถูก และมีตลาดชุมชนที่ขายของราคาถูกให้กับคนในชุมชน โดยที่คนในชุมชนไม่จำเป็นต้องจ่ายของราคาสูงหรือเดินทางออกไปซื้อของนอกหมู่บ้าน และยังใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และคนในชุมชนยังมีการปรับใช้ในการประหยัดการใช้พลังงานต่าง ๆ อาทิ การลดการใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนแต่ละหลัง โดยจากการสอบถามชาวบ้านในชุมชนบ้านแพะเจดีย์พบว่าการลดใช้ไฟฟ้าในส่วนที่ไม่จำเป็นลงเพื่อลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ลงไป จึงทำให้สามารถมีเงินส่วนต่างมาใช้ในส่วนที่จำเป็น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์จากการเข้าสำรวจในพื้นที่บ้านแพะเจดีย์พบว่าในหลายครัวเรือนมีการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อใช้เป็นพลังงานสำรองในการใช้ในครัวเรือนของตนเองเพื่อลดค่าใช้จ่ายลงได้และยังเป็นพลังงานสะอาด จึงชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนมีการใช้จ่ายอย่างประหยัดและจำเป็น

12. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวัฒนธรรมของชุมชน

ภายในหมู่บ้านยังมีการสืบสานประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม โดยการยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยประเพณีที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านจะมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านที่ทำให้คนในชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกันภายในหมู่บ้าน เช่น ประเพณีเดือนเก้า จะมีการสงฆ์พระธาตุเจดีย์ การเลี้ยงผีปู่ย่า ในเดือนเมษายนมีพิธีบวงสรวงศาลเจ้าบ้านและรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน เพื่อแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ที่อยู่ในหมู่บ้าน และยังมีการจัดกิจกรรมบวชป่า ในวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์และเกิดความหลากหลายทางชีวภาพ “นางทองใบ น้าพา” ประธานกลุ่มสตรีบ้านแพะเจดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า คนในชุมชน

บ้านแพะเจดีย์ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาเพื่อส่งต่อให้คนรุ่นใหม่ ซึ่งในกิจกรรมต่าง ๆ ทางชุมชนได้มีการให้เยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานี้ เพื่อไม่ให้ประเพณีและวัฒนธรรมต้องสูญหายไปตามกาลเวลา

ภาพที่ 11 กิจกรรมการบวชป่าในวันที่ 12 สิงหาคม ของทุกปี

ภาพที่ 12 หอจุดบั้งไฟ (ซ้าย) และเสี้ยวบ้าน (ขวา)

13. มีหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาพัฒนาชุมชน

นายพิทักษ์ นันตี (ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์) ได้กล่าวว่า ชุมชนบ้านแพะเจดีย์เป็นชุมชนขนาดใหญ่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่อุตสาหกรรม จึงมีหน่วยงานจากทั้งภายในและภายนอกเข้ามา ร่วมกันพัฒนาชุมชน เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตในการดำรงชีวิตต่าง ๆ ทั้งพัฒนาด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ สุขภาพ ดังนี้

1. ที่ว่าการอำเภอสันทราย เป็นหน่วยงานในระดับอำเภอที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมและให้งบประมาณในการพัฒนาชุมชน โดยเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม ภายในชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมการ พัฒนาอาชีพงานฝีมือ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยที่ว่าการอำเภอสันทราย

2. พัฒนาชุมชนอำเภอสันทราย ที่เข้ามาส่งเสริมความเป็นอยู่ ส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชนสามารถทำงานเพื่อยังชีพตนเองและครอบครัว เนื่องจากสัดส่วนประชากรภายในชุมชนมีผู้สูงอายุและเด็ก อยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีอาชีพรับจ้างน้อยเนื่องจากฐานอายุของคนในชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นหลัก จึงทำให้มีพัฒนาชุมชนอำเภอสันทราย เข้าส่งเสริมอาชีพและพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ

3. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้และบ้านแพะเจดีย์ ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงโดยมีระยะทางจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ถึงบ้านแพะเจดีย์ 10.4 กิโลเมตร โดยเดินทางในถนนเชียงใหม่ - พร้าว จึงทำให้ชุมชนและมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความใกล้ชิดกันจึงทำให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความรู้ด้านการพัฒนาเกษตรกรรม การส่งเสริมอาชีพ เพื่อเป็นรากฐานของคนในชุมชนให้มีการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

4. โรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่ของบ้านแพะเจดีย์เป็นพื้นที่ใกล้บริเวณที่ตั้งใกล้กับแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลแม่แฝก ซึ่งมีจำนวนมาก ส่วนบ้านแพะเจดีย์ตั้งอยู่หลังโรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนมีการเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก และโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งการเข้าร่วมและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน

ปัจจัยภายใน จุดอ่อนของชุมชน

ปัจจัยภายใน ที่เป็นจุดอ่อนของชุมชนเป็นผลมาจากการไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาจัดการแก้ไขอย่างถูกวิธีซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบจากภายในของชุมชนเอง ด้วยทำให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อการพัฒนาชุมชน มีดังนี้

1. ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

คนในชุมชนไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตนเองภายในชุมชนโดยจากการสอบถามทำให้ทราบว่าไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในชุมชน จึงเป็นจุดอ่อนของชุมชนบ้านแพะเจดีย์ที่ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ไม่ว่าจะป็นภูมิปัญญา ทักษะเฉพาะหรือการพัฒนาเครื่องมือในชีวิตประจำวัน

2. ไม่มีการสร้างเครื่องมือไว้ใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน

ซึ่งชี้ให้เห็นว่าภายในชุมชนไม่มีการสร้างเครื่องมือไว้ใช้เองที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งการสร้างเครื่องมือไว้ใช้ ถือเป็น การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง ทำให้คนในชุมชนมีเงินเก็บไว้ใช้ใน ส่วนที่เป็นประโยชน์ จึงทำให้ส่วนนี้เป็นจุดอ่อนในการพัฒนาชุมชน

3. ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ซึ่งมีจำนวนเยอะจากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากส่วนใหญ่ในชุมชนประชากรส่วนใหญ่เป็น ผู้สูงอายุและเด็ก จึงทำให้การนำพลังงานจากธรรมชาติ เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ มาใช้เป็นไฟฟ้า ซึ่งในส่วนของพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานที่ลดค่าใช้จ่ายจากค่าไฟฟ้าลงได้ จึงถือเป็นจุดอ่อนที่ ชุมชนไม่ได้ใช้พลังงานทดแทนมาใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ไม่มีการนำภาชนะที่ทิ้งแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

จากผลการสอบถามทำให้ทราบว่าในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำ วัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อาทิเช่น ขวดน้ำ กระดาษที่ใช้แล้วหน้าเดียว กล่องกระดาษ ฯลฯ ซึ่ง เกิดจากการขาดความรู้ในด้านการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่

5. ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน

ภายในชุมชนไม่ได้มีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคเองในครัวเรือน เช่น ไก่, เป็ด, ห่าน, กบ, ปลา, อึ่ง ซึ่งสามารถนำมาเลี้ยงไว้บริโภคได้ในชุมชน โดยจะมีส่วนน้อยที่เลี้ยงไว้ในครัวเรือนไว้บริโภค หรือ ขาย โดยเหตุผลที่คนในชุมชนไม่ได้เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค เป็นปัญหาจากพื้นที่ภายในบ้านตนเองไม่มีพื้นที่ เพียงพอ และไม่ได้มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์

6. ไม่มีการผลิตเครื่องอุปโภคเอง

จากการสอบถามข้อมูลชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่า ในชุมชนไม่มีการให้ความรู้ในการ ผลิตเครื่องอุปโภคไว้ใช้เองในชุมชนจึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ได้มีการทำเครื่องอุปโภคไว้ใช้ เองในครัวเรือน

7. ไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่างๆ

กิจกรรมทางความเชื่อภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมา เช่น ทำไม้กวาดทางมะพร้าวใช้เอง เลี้ยง ฝึปปูย่า พ่ปปู เลื้อบ้าน ทำเสวียนไม้ไผ่ใส่ใบไม้เป็นปุ๋ยหมักเพื่อลดการเผา ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้มีการ สืบทอดกิจกรรมต่อกันมากนัก

8. ไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ในปัจจุบันชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีปราชญ์ชาวบ้าน อาทิเช่น การทำโคมยี่เป็ง ยาสมุนไพร ซึ่งเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมล้านนาที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จากการลงพื้นที่สอบถามปราชญ์ชาวบ้านจึงพบว่าในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ไม่มีความสนใจในการสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงเนื่องจากความรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้จะไม่มีเหลืออยู่ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์

9. ไม่มีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน

จากการเก็บข้อมูลทำให้ทราบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน

10. ไม่พัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่หน่วยงานภายนอกนำมาพัฒนา

คนในชุมชนไม่มีการนำเอาความรู้ที่หน่วยงานจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนมาพัฒนาต่อยอดเนื่องจากไม่มีคนทำอย่างต่อเนื่องจึงเกิดการหยุดในการพัฒนาต่อจึงทำให้ขาดการทำงานอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อชุมชน และหน่วยงานไม่ได้เข้ามาพัฒนาต่อเนื่อง

11. ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวให้คนภายนอกเข้ามาในชุมชน

พื้นที่ของหมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์ เป็นหมู่บ้านที่ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งในชุมชนเองตั้งอยู่ห่างจากถนนเส้นหลัก 450 เมตร ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่านถนน เชียงใหม่-พร้าว ไม่ทราบถึงที่ตั้งชุมชน ประกอบกับตัวชุมชนเองไม่มีแหล่งท่องเที่ยว หรือสินค้าของฝากประจำชุมชน จึงทำให้ขาดรายได้ในส่วนนี้ไป

ปัจจัยภายนอก โอกาสของชุมชน

ปัจจัยจากภายนอกซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลในการเพิ่มโอกาสด้านต่าง ๆ ของชุมชน และคนในชุมชนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นและมีการพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง มีดังนี้

1. พัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นตลาดชุมชน

นายสว่าง จอมศักดิ์ (ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน) ได้กล่าวว่า ผู้นำชุมชนมีการวางแผนพัฒนาพื้นที่ภายในชุมชน ในการพัฒนาพื้นที่เป็นตลาดชุมชนเพื่อให้คนในชุมชน และบุคคลภายนอกสามารถเข้ามาค้าขายได้โดย อัตราส่วนคนภายในชุมชน 30% และบุคคลภายนอกชุมชน 70% ซึ่งจะส่งผลให้คนในชุมชนและภายนอกชุมชนสามารถเข้ามาใช้จ่ายซื้อของหรือนำสินค้าของตนเข้ามาขายเพื่อหารายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ และผู้นำยังมีแนวคิดจะพัฒนาตลาดของ

ชุมชนให้เป็นตลาดที่คนจากภายนอกชุมชนเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าได้ภายในชุมชนเพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นและยังสามารถพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคตได้ โดยมีการวางแผนประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่และประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนให้คนภายนอกชุมชนสามารถรับรู้ข่าวสารการพัฒนาพื้นที่ภายในชุมชนบ้านแพะเจดีย์เป็นพื้นที่ตลาดชุมชนอีกด้วย. นายสว่าง จอมศักดิ์ (ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน) ผู้ให้ข้อมูล ณ วันที่ 9 มีนาคม 2565

2. พัฒนาพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชน

นายพิทักษ์ นันตี (ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์) ได้กล่าวว่า ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนของบ้านแพะเจดีย์ มีความต้องการที่พัฒนาพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งมีจำนวน 2 แห่งในชุมชนขนาด 20 ไร่ โดยแบ่งเป็น ดังนี้ พื้นที่ป่าชุมชนแห่งที่ 1 ขนาดพื้นที่ 2 ไร่ และพื้นที่ป่าชุมชนแห่งที่ 2 ขนาด 18 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ไว้และพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนเป็นฐานเรียนรู้เชิงสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมความรู้และปลูกฝังความเข้าใจและความสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชุมชนให้คงอยู่

และยังกล่าวอีกว่าจะพัฒนาพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้เป็นป่าของชุมชนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้พื้นที่ต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้โดยการพัฒนาพื้นที่เป็นป่าชุมชนให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดูแลรักษาป่าชุมชน

3. ร่วมกันออกกฎระเบียบในชุมชน

นายพิทักษ์ นันตี (ผู้ใหญ่บ้านบ้านแพะเจดีย์) ได้กล่าวว่า ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์มีแนวคิดในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและยังมีหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการร่วมกันพัฒนาชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ทั้งนี้ผู้นำชุมชนมีแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชนโดยมีผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มต่างๆ และชาวบ้านเข้าร่วมกันออกกฎและแผนในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นแบบแผนและทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อผลประโยชน์ของคนในชุมชนในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน

4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ภายในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และยังเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติเนื่องจากมีแรงงานจากโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาพักอาศัยภายในชุมชนเป็นจำนวนมากจึงมีหน่วยงานหลากหลายหน่วยงานเข้ามาพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้กับคนที่เข้ามาอาศัยใหม่ และยังมีหน่วยงานเข้ามาพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมรายได้ของคนในชุมชนเนื่องจาก

ภายในชุมชนไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง จึงส่งผลให้คนในชุมชนไม่สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ จึงต้องมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนดังนี้

- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันทราย เป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันทราย ดูแลความเป็นอยู่ของชุมชนต่าง ๆ ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีเข้ามาในการพัฒนาวิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ทั้งส่งเสริมอาชีพและประกอบอาชีพของคนในชุมชน ประกอบไปด้วย การทำการเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้ และดูแลพัฒนาความเป็นอยู่ ทั้งตรวจสอบความต้องการต่าง ๆ ของคนในชุมชน เพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชน

- เทศบาลตำบลแม่แฝก เป็นหน่วยงานที่มีการติดตามและส่งเสริมคนในชุมชนเป็นประจำเนื่องจากในชุมชนบ้านแพะเจดีย์อยู่ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลแม่แฝกจึงทำให้มีความใกล้ชิดกัน และมีการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งกิจกรรมการบวชป่าประจำปี กิจกรรมเปิดศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่า "จาระธรรม" และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น หรือการเชิญคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ประโยชน์กับคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทั้งความรู้ ความสามารถ และเพิ่มรายรับ ของคนในชุมชน

- มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้มีส่วนร่วมเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนบ้านแพะเจดีย์ จึงทำให้คนในชุมชนมีความใกล้ชิดกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของคนในชุมชน ได้มีการให้ความรู้ในการทำแปลงเกษตรอินทรีย์ และการให้ความรู้ในการปลูกและดูแลในการปลูกเห็ดนางฟ้าโดยเป็นการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มสตรีบ้านแพะเจดีย์ เพื่อส่งเสริมการต่อยอดอาชีพ นำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนของตนเองได้

- โรงงานอุตสาหกรรม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนบ้านแพะเจดีย์ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับคนในชุมชน โดยมีการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ และสนับสนุนการช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถมีรายรับเพิ่มขึ้น มีการจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมรวมกันกับโรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบ

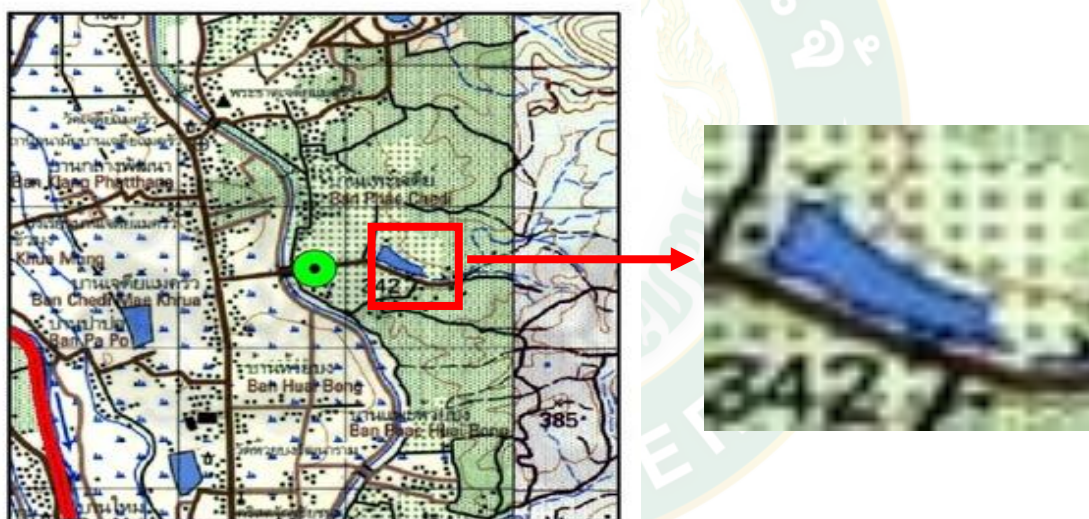
ปัจจัยนอก อุปสรรคของชุมชน

ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนทั้งด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สภาพแวดล้อมของคนในชุมชน เนื่องจากปัจจัยจากภายนอกทั้งสภาพแวดล้อมของรอบชุมชน หน่วยงานภายนอก มีดังนี้

1. ขาดการพัฒนาภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามและได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นจาก ผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างของชุมชน ทำให้ทราบว่า ภายในชุมชนเองมีหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทั้งการปลูกเห็ดนางฟ้า จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เข้ามาให้ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ ส่วนกลางชุมชนเป็นพื้นที่โรงเรือนเพาะพันธุ์เห็ดนางฟ้า เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน แต่คนในชุมชนไม่ได้มีการดำเนินการหรือพัฒนาต่อยอด

2. ขาดแหล่งน้ำในการอุปโภค-บริโภค

ภาพที่ 13 แผนที่แสดงแหล่งน้ำบ้านแพะเจดีย์

พื้นที่ของบ้านแพะเจดีย์ จากภาพแผนที่บ้านแพะเจดีย์แสดงให้เห็นว่า แหล่งภายในชุมชนมีอยู่แหล่งเดียวซึ่งเป็นแหล่งน้ำของเอกชน ไม่ใช่ของชุมชนจึงทำให้ชุมชนไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเองจึงจำเป็นต้องใช้น้ำประปาชุมชน จึงไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรในชุมชนได้

3. ขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้การพัฒนาหมู่บ้านส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนน้อย ไม่ได้มีการกระจายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้คนร่วมถึงคนในชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

4. ความห่างช่วงอายุ

จากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของชุมชนจำนวน 179 คน ค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่อายุ 52 ปี อายุต่ำสุด 18 ปี และอายุมากสุดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 78 ปี จึงพบว่าความห่างของช่วงอายุของคนในชุมชน มีการห่างของช่วงอายุน้อยสุดกับมากที่สุด ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ทำให้ทราบว่าในปัจจุบันบ้านแพะเจดีย์มีผู้อาศัยเป็นกลุ่มผู้สูงอายุกับเด็ก เนื่องจากกลุ่มวัยทำงานเดินทางไปทำงานต่างพื้นที่

5. ชุมชนใกล้ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม

ภาพที่ 14 ภาพแสดงโรงงานอุตสาหกรรมใกล้ชุมชน

จากภาพแผนที่มุมสูงแสดงพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมกับบ้านแพะเจดีย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ใกล้กับบ้านแพะเจดีย์มาก จึงส่งผลให้เกิดปัญหากับตัวชุมชนเอง จากทั้งมลพิษทางอากาศ หรือมลพิษทางเสียง ของจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งชุมชน

6. โรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบชุมชน

โรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบบ้านแพะเจดีย์ ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมากทั้งทางอากาศและ เสียง เช่น

- ทางอากาศ โรงงานอุตสาหกรรม มีการปล่อยควันจากของเสีย หรือควันจากการผลิต ที่ปล่อยมาส่งผลให้คนในชุมชนได้กลิ่น หรือทำให้การใช้วิถีชีวิตของคนในชุมชนไม่ดีเหมือนก่อนหน้าที่จะมีโรงงานอุตสาหกรรม

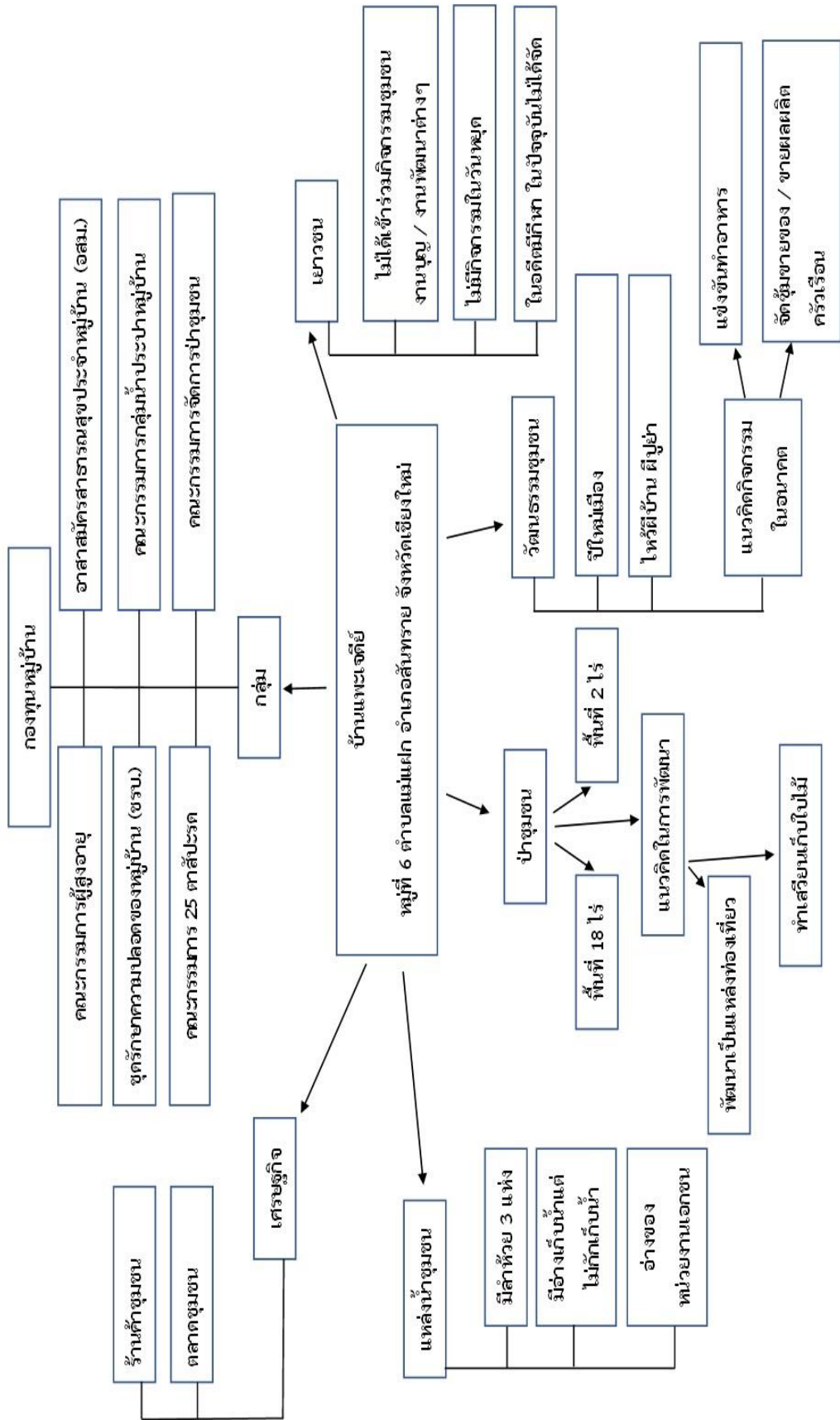
- ทางเสียง โรงงานอุตสาหกรรม ส่งเสียงดังจากการผลิต ส่งผลให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ได้ยินเสียงจากโรงงานอุตสาหกรรมอยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้เกิดความรำคาญ จากเสียงของโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง จึงอาจเกิดข้อพิพาทกันได้ระหว่างชาวบ้านในพื้นที่กับโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง

7. คนจากนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยเพิ่มเป็นจำนวนในชุมชน

จากการที่ตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็วส่งผลให้พื้นที่อยู่อาศัยเกิดการขยายตัวจากการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้ในพื้นที่บ้านแพะเจดีย์ ที่มีพื้นที่ภายในหมู่บ้านขนาดใหญ่ จึงมีคนจากนอกพื้นที่เข้ามาซื้อที่ดินไว้สร้างบ้านเพิ่มขึ้นเนื่องจากบ้านแพะเจดีย์อยู่ใกล้เคียงกับตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ สามารถเดินทางไปมาสะดวกเนื่องจากมีการพัฒนาถนนให้สามารถเดินทางได้โดยง่ายขึ้น จึงทำให้คนตัดสินใจเข้ามาซื้อที่ดินไว้สำหรับสร้างบ้านพักอาศัยเป็นจำนวนมาก จึงอาจเกิดปัญหาระหว่างคนในพื้นที่ดั้งเดิมกับคนที่ย้ายเข้ามาใหม่ในอนาคตได้

ประเด็นชุมชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามตัวชี้วัด ของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากการดำเนินการสำรวจบริบท และปัญหาของชุมชนบ้านแพะเจดีย์ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามตัวชี้วัดของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งเป็นขั้นตอนในการจัดทำแผน ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐานจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในหมู่บ้านแพะเจดีย์ มีการสำรวจจำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในชุมชนบ้านแพะเจดีย์เป็นประจำทุกปี และได้มีการทำการสำรวจเพื่อหาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านอยู่เป็นประจำเพื่อหาทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันโดยการจัดประชุมหมู่บ้านประจำเดือนเพื่อหาข้อสรุปและหาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในหมู่บ้าน

จำนวนของสมาชิกในชุมชน

ในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีการสำรวจข้อมูลสถิติประชากรในหมู่บ้านแพะเจดีย์ โดยแยกรายละเอียดเป็นช่วงอายุตั้ง อายุต่ำกว่า 1 ปี ถึง อายุมากกว่า 100 ปี โดยทำการสำรวจข้อมูลแบ่งเป็นสมาชิกเพศชายจำนวน 339 คน และสมาชิกเพศหญิง จำนวน 373 คน รวมทั้งสิ้น 712 คน ที่เป็นสมาชิกในชุมชนหมู่บ้านแพะเจดีย์ (ข้อมูลจำนวนประชาชนจากเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว พ.ศ. 2566)

จำแนกช่วงอายุของคนในหมู่บ้านเพื่อให้ทราบจำนวนที่แท้จริงในปัจจุบัน

ในการจำแนกช่วงอายุของประชากรในหมู่บ้านแพะเจดีย์ ใช้วิธีการจำแนกช่วงอายุโดยแบ่งเกณฑ์ช่วงอายุดังนี้ 1) วัยทารก อยู่ในช่วงอายุ น้อยกว่า 1 ปี ถึง อายุ 3 ปี 2) วัยก่อนเรียน อยู่ในช่วงอายุ 4 ปี ถึง อายุ 6 ปี 3) วัยเรียน อยู่ในช่วงอายุ 7 ปี ถึง อายุ 12 ปี 4) วัยรุ่น อยู่ในช่วงอายุ 13 ปี ถึง 20 ปี 5) วัยผู้ใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 21 ปี ถึง 60 ปี 6.) วัยสูงอายุหรือวัยชรา 60 ปีขึ้นไป ดังตารางที่ 65

ตารางที่ 65 แสดงการจำแนกช่วงอายุของคนในหมู่บ้านแพะเจดีย์

ช่วงวัย	ชาย	หญิง	รวม
วัยทารก	5	11	16
วัยก่อนเรียน	4	10	14
วัยเรียน	22	19	41
วัยรุ่น	28	28	56
วัยผู้ใหญ่	197	218	415
วัยสูงอายุหรือวัยชรา 60 ปีขึ้นไป	83	87	170
รวม	339	373	712

สำรวจจำนวนคนที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นคนในชุมชนดั้งเดิม และคนที่เข้ามาอยู่ใหม่จากนอกชุมชน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ

จากข้อมูลในการลงพื้นที่สำรวจและสอบถามข้อมูล จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหมู่บ้านแพะเจดีย์ พบว่าจากข้อมูลสถิติได้มีการรวมคนในพื้นที่ ทั้งผู้ที่อยู่อาศัยดั้งเดิม ผู้ที่เข้ามาอาศัยในชุมชนใหม่ และประชากรแฝง โดยสามารถแบ่งจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 66 ข้อมูลคนที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นคนในชุมชนดั้งเดิม และคนที่เข้ามาอยู่ใหม่จากนอกชุมชน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ

ประชากร	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกในชุมชนดั้งเดิม	427	60
สมาชิกที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่	285	40
สมาชิกแฝงในชุมชน	71	10
รวม	783	

จากข้อมูลในตารางที่ 66 ให้เห็นว่าจากข้อมูลสถิติการสำรวจสมาชิกในชุมชน พบว่าจำนวนสมาชิกในชุมชนดั้งเดิม จำนวน 427 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และสมาชิกที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และภายในชุมชนมีสมาชิกแฝงในชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนสมาชิกในชุมชนดั้งเดิมและสมาชิกที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ในชุมชน

1.2 ประมวลปัญหาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในหมู่บ้าน (ปัญหาในมุมมองของผู้นำชุมชน)

ปัญหาในชุมชนจำแนกตามช่วงอายุของคนในหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกในชุมชนดั้งเดิม จากการสัมภาษณ์ผู้นำในชุมชน ทำให้สามารถจำแนกปัญหาของช่วงอายุได้ 3 ช่วงอายุ คือ ช่วงวัยเด็ก และวัยรุ่น ช่วงวัยทำงาน ช่วงวัยชรา ได้ดังนี้

ช่วงวัยที่ 1 วัยเด็กและวัยรุ่น จากปัญหาที่พบได้อย่างเห็นได้ชัดคือ ระยะห่างระหว่างครอบครัวเนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้าถึงทุกคน จึงทำให้ช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่ติดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันจึงทำให้ระยะห่างของคนในช่วงวัยนี้เพิ่มมากขึ้น

ช่วงวัยที่ 2 วัยทำงาน ไม่มีพื้นที่ในการทำการเกษตรกรรม เนื่องจากด้วยสภาพ ภูมิประเทศ ทำให้ในชุมชนไม่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ทำให้เกิดผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร และการใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน จึงทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ที่มีอาชีพในการทำการเกษตรต้องไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ของชุมชน ซึ่งทำให้คนส่วนใหญ่บ้างกลุ่มในชุมชนหันไปประกอบอาชีพค้าขายหรือรับจ้างทั่วไป ทั้งบริษัทเอกชน และโรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบชุมชน จึงส่งผลทำให้ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมีกลุ่มผู้สูงอายุและเด็กเล็กเป็นส่วนใหญ่

ช่วงวัยที่ 3 วัยชรา ปัญหาด้านสุขภาพในปัจจุบันผู้สูงอายุในชุมชนมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นจึงตามมาด้วยเรื่องปัญหาสุขภาพของวัยชรา ปัญหาส่วนนี้มีการเข้ามาดูแลของผู้นำในชุมชนแต่เนื่องจากชาวบ้านในกลุ่มนี้มีความเชื่อในการรักษาทางภูมิปัญญาในการดูแลรักษาจึงไม่ได้มองว่าปัญหาด้านสุขภาพที่ดูแลด้วยยาสมัยใหม่ดีกว่าจึงทำให้ไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีเพราะกลุ่มวัยชรา มองว่าการเข้าตรวจสุขภาพในสถานบริการทางการแพทย์เป็นการเสียเวลา และการเข้าใช้บริการใช้เวลานาน

ปัญหาของสมาชิกในหมู่บ้านที่มาจากวัยผู้ใหญ่จากนอกชุมชน รวมถึงชาติพันธุ์ต่าง ๆ

ปัญหาของคนนอกชุมชน หรือชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยในชุมชนทำให้เกิดความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมภายในชุมชน เนื่องจากเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบบริเวณชุมชน เนื่องจากการที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันของคนในชุมชนกับคนนอกชุมชนทำให้เกิดการแตกแยกกันในบางโอกาส

1.3 ประมวลปัญหาจากการวิเคราะห์ SWOT ในหมู่บ้านที่ต้องได้รับการแก้ไข

จากข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT ในหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ซึ่งได้ผลสำรวจการประชมกลุ่มตัวอย่าง พบปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

ปัญหาที่ 1 ไม่มีการสร้างเครื่องมือไว้ใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ไม่ได้มีการศึกษาหรือได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่สืบทอดต่อกันมาในด้านของการสร้างเครื่องเครื่องใช้ที่ไว้ใช้กันเองในชุมชนหรือครัวเรือน จากการสอบถามเนื่องจากในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่สะดวกสบายเข้ามาในพื้นที่ คนในชุมชนจึงไม่ได้มีการสร้างเครื่องมือจากภูมิปัญญาขึ้นมาใช้เอง

ปัญหาที่ 2 ไม่มีการนำภาชนะที่ทิ้งแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำภาชนะ เช่น ขวดน้ำ หรือกล่องกระดาษกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลพบว่าประชากรส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงกระบวนการในการประดิษฐ์อุปกรณ์ต่าง ๆ จากของเหลือใช้ข้างต้น และไม่มีการนำองค์ความรู้เข้ามาเผยแพร่ให้กับประชากรส่วนนี้ แต่จะมีประชากรส่วนน้อยที่มีการนำวัสดุต่าง ๆ เหล่านี้กลับมาใช้ใหม่

ปัญหาที่ 3 ไม่มีการผลิตเครื่องอุปโภคเอง ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ไม่ได้มีการผลิตเครื่องอุปโภคไว้ใช้เองหรือมีแต่เป็นส่วนน้อยเนื่องจากการดำรงชีวิตต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการผลิตหรือการขาดความรู้ในขั้นตอนการผลิตเครื่องอุปโภคชนิดต่าง ๆ ปัญหาที่ตามมาจึงเกิดขึ้นจากการที่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากการขาดการผลิตเครื่องอุปโภคไว้ใช้เองในครัวเรือน

ปัญหาที่ 4 ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในครัวเรือนของคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ไม่ได้มีการใช้พลังงานทดแทนเช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานจากลม ฯลฯ ในการใช้สำหรับการดำรงวิถีชีวิตของคนในชุมชนเองด้วย ส่วนนี้ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าพลังงานมากขึ้น และในช่วงพีชเศรษฐกิจที่ยาวนานจากช่วงโรคระบาด COVID-19 ที่ส่งผลให้พลังงานมีค่าใช้จ่ายสูงจึงทำให้เกิดค่าใช้จ่ายมากขึ้นกว่าเดิมหลายเท่าตัว

ปัญหาที่ 5 ไม่มีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน เนื่องจากปัญหาด้านการรับทราบข่าวสาร กับการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างซึ่งสถานที่ปฏิบัติงานอยู่ห่างจากตัวหมู่บ้านจึงทำให้ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนซึ่งส่วนใหญ่กิจกรรมจะจัดช่วงบ่ายจึงทำให้เกิดการที่ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง

ปัญหาที่ 6 ปัญหาแห้งแล้งเพราะได้มีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ ซึ่งพื้นที่บ้านแพะเจดีย์อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติสันทราย ซึ่งสามารถเก็บสำรองน้ำไว้ในฤดูแล้งจากน้ำที่ไหลจากป่าดังกล่าว แต่เนื่องจากไม่มีฝายชะลอน้ำภายในป่าจึงทำให้น้ำไหลไปโดยไม่มีฝายชะลอน้ำไว้ทำให้ป่ามีความแห้งแล้งส่งผลให้ขาดแหล่งน้ำที่มาจากป่าธรรมชาติ

ปัญหาที่ 7 ขาดการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนขาดแคลนอาชีพที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในครอบครัวภายในชุมชนจึงทำให้คนในชุมชน ออกไปหางานทำนอกชุมชน และให้ความสำคัญที่จะต้องสร้างรายได้จากภายนอกส่งผลให้ขาดการเหลียวแลครอบครัว กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

ปัญหาที่ 8 มีการใช้ทรัพยากรจากป่าธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้อง จากการสัมภาษณ์สมาชิกในชุมชนยังพบว่ามียุคคนที่มีการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างไม่ถูกต้อง เช่น มีการลักลอบเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ หรือหาของป่า ซึ่งทำให้เกิดปัญหาไฟป่า ซึ่งช่วงเวลาที่เกิดปัญหาดังกล่าวก็จะมีหน่วยงานป่าไม้ในพื้นที่ควบคุมดูแลแต่ก็ไม่สามารถจัดการพื้นที่ป่าที่มีบริเวณกว้างได้

1.4 การประชุมสมาชิกภายในหมู่บ้าน เพื่อสำรวจปัญหาเพิ่มเติม และความต้องการของคนในหมู่บ้าน

จากการประชุมสมาชิกในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ซึ่งมีการจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือนเพื่อชี้แจงและให้รายละเอียดการดำเนินงานต่าง ๆ ของหมู่บ้านจากผู้นำหมู่บ้านและผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้านและเพื่อสอบถามความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน ทำให้ผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มคนในหมู่บ้านที่เข้าร่วมซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 80% ของคนในหมู่บ้านเพื่อสอบถามปัญหาและชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานเพื่อศึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแพะเจดีย์เข้มแข็ง พบว่าปัญหาในที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านแพะเจดีย์พบมีด้วย 3 หัวข้อหลักดังนี้

1.4.1 ปัญหารายจ่ายไม่เพียงพอต่อรายได้ ปัญหาส่วนนี้เกิดจากคนในชุมชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นปัญหาส่วนหนึ่งที่คนในหมู่บ้านประสบ เพราะด้วยเศรษฐกิจและปัญหาพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านแพะเจดีย์เป็นกลุ่มที่อยู่ช่วงสูงอายุหรือวัยชราซึ่งมีรายได้น้อย

1.4.2 ปัญหาหนี้สิน เกิดจากการที่มีรายได้น้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการที่จะแบ่งเงินจากรายได้ปกตินำมาเก็บเป็นเงินออม จึงทำให้เกิดหนี้ทั้งหนี้ในระบบ และหนี้นอกระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตเนื่องจากคนในหมู่บ้านบางรายประกอบอาชีพรับจ้างรายวันซึ่งหาเช้ากินค่ำจึงไม่เพียงพอที่จะสามารถใช้หนี้ในระยะเวลาที่กำหนดได้

1.4.3 ปัญหาด้านความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เกิดจากการที่เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันเข้ามาทำให้เกิดระยะห่างกันในครัวเรือนเพราะเทคโนโลยีเข้ามาบดบังกับชีวิตประจำวันทำให้ พ่อแม่กับลูกหลานไม่มีปฏิสัมพันธ์กันเองในครัวเรือนซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์กับคนในครัวเรือนลดน้อยลง

2. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากปัญหาที่ได้รับการสะท้อนจากสมาชิกในหมู่บ้านผ่านการประชุมจึงนำมาสู่กระบวนการจัดประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยในการจัดประชุมในขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 กำหนดการประชุมหมู่บ้าน และประเด็นในการประชุมเพื่อแจ้งให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบก่อนเบื้องต้น

2.1.2 ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงให้กับสมาชิกในหมู่บ้านเกี่ยวกับความสำคัญในการจัดทำแผน และชี้แจงเพื่อให้เกิดความเข้าใจของคนในชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น จากการประสานงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้นำชุมชน ในการให้ข้อมูลผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชนในการปลูกฝังความสำคัญและความเข้าใจของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ตัวชี้วัดด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการลดรายจ่าย 2. ด้านการเพิ่มรายได้ 3. ด้านการประหยัด 4. ด้านการเรียนรู้ 5. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

2.1.3 แจ้งให้สมาชิกในหมู่บ้านรับทราบข้อมูลวันและเวลาและหัวข้อการประชุมหมู่บ้านเพื่อเชิญชวนสมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมการประชุม ในการประชุมมีจุดสำหรับลงทะเบียนการเข้าประชุมหมู่บ้านโดยจะต้องมีสมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของคนในหมู่บ้านโดยหัวข้อการประชุมมีดังนี้

1) การสอบถามและตรวจสอบปัญหาของสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลไปศึกษาและหาวิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านและยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในหมู่บ้าน

2) การอธิบายความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในหมู่บ้านร่วมทั้งการส่งเสริมการปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันที่สมาชิกในหมู่บ้านสามารถทำได้เองในครัวเรือน

3) การอธิบายการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการออกแบบแผนการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการหาแผนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

4) การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเร่งด่วนที่ควรแก้ไข ซึ่งมีเกิดขึ้นในครัวเรือน

5) สรุปการประชุมหมู่บ้าน เพื่ออธิบายผลการประชุมหมู่บ้านให้ได้ใจความและสมาชิกในครัวเรือนเข้าใจได้ง่าย

2.2 ดำเนินการจัดประชุมทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์

2.2.1 กำหนดประเด็นจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็น	รายละเอียด
ด้านเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ในชุมชนมีความพอประมาณในการใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด 2. มีการออมเงินจากรายได้เพื่อเก็บไว้ใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ 3. ปัญหาในด้านการประกอบอาชีพของคนในชุมชน
ด้านสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอยู่ร่วมกันของคนในพื้นที่ดั้งเดิมและระหว่างคนนอกพื้นที่กับคนชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ด้วยกันในหมู่บ้าน 2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมของคนวัยต่างๆ
ด้านคุณภาพชีวิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาสุขภาพของคนวัยต่างๆ 2. ปัญหาการทะเลาะวิวาท 3. การช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐ 4. ปัญหาการประกอบอาชีพ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่คำนึงสิ่งที่มา 2. ไม่มีการทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไป 3. ไม่มีการเรียนรู้การปลูกฝังการรักษาสิ่งแวดล้อม 4. ปัญหาการอยู่ร่วมกันของหมู่บ้านและโรงงานอุตสาหกรรม
ด้านความมั่นคง และความสงบเรียบร้อย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านไม่ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง 2. ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนออกกฎระเบียบทางสังคมร่วมกัน
ด้านการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านไม่มีความรู้ในเรื่องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากนัก 2. ชาวบ้านไม่ได้มีการดำเนินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.2 การบริหารจัดการลำดับความสำคัญของกิจกรรมในแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.3 การกำหนดลำดับของความสำคัญ และเร่งด่วนของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการตามแผนซึ่งนำเอาปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขเข้ามาเพื่อหารือร่วมกันกลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของการกำหนดแผนในการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้จัดทำร่างแผนการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้

2.3 รายละเอียดของแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์

จากการดำเนินการประชุมสมาชิกในหมู่บ้านแพะเจดีย์เพื่อจัดทำแผนของหมู่บ้าน ผู้นำและสมาชิกหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้กำหนดแผนการพัฒนาจำนวน 4 โครงการ ดังนี้

2.3.1 โครงการธนาคารขยะ มีรายละเอียดการดำเนินงานโครงการเพื่อรับซื้อขยะรีไซเคิลในครัวเรือนเพื่อออมเงินให้แก่สมาชิกในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ และลดการทิ้งขยะ สร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี มีเงินออมเงินปันผลตามผลการฝากจากการขายขยะ โดยมีการดำเนินงานแผนโครงการในวันที่ 1 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2566 โดยมีกลุ่มเยาวชนและผู้นำชุมชนในการดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ ซึ่งโครงการมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี และสามารถดำเนินการต่อได้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3.2 โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ มีรายละเอียดการดำเนินงานโครงการเพื่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บน้ำจากในเขตป่าอุทยานแห่งชาติสันทราย เพื่อใช้ในการเกษตรภายในครัวเรือน และลดปัญหาแห้งแล้งเพราะได้มีการกักเก็บน้ำไว้ใช้โดยมีการดำเนินงานแผนโครงการปี 2567 มีกลุ่มผู้นำชุมชนและสมาชิกในหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลการดำเนินงานโครงการ

2.3.3 โครงการตลาดชุมชน มีรายละเอียดการดำเนินงานโครงการเพื่อสร้างตลาดชุมชนเพื่อการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในการนำทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นมาจำหน่ายและใช้งานอย่างถูกวิธีสามารถต่อยอดและขยายกลุ่มตลาดให้กับสมาชิกในหมู่บ้านได้ในอนาคตโดยมีการดำเนินงานแผนโครงการภายในปี 2567 และมีผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการเป็นผู้รับผิดชอบดูแลและการดำเนินงานโครงการ

2.3.4 โครงการแหล่งเรียนรู้ศึกษาทางธรรมชาติ โดยจัดทำในพื้นที่ตำบลแม่แฝก โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ ในบริเวณชุมชนบ้านแพะเจดีย์ และชุมชนใกล้เคียง ที่มีความสนใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังแนวคิดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องโดยมีการดำเนินงานแผนโครงการภายในปี 2567 และมีผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการเป็นผู้รับผิดชอบดูแลและการดำเนินงานโครงการ

ซึ่งแผนการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการได้ระบุในตารางที่ 67 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 67 แผนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับ	โครงการ	รายละเอียด	แผนการดำเนินงาน	หน่วยงาน	หมายเหตุ
1	โครงการธนาคารขยะ	รับซื้อขยะรีไซเคิลในครัวเรือนเพื่อออกเงินให้แก่สมาชิกในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ และลดการทิ้งขยะ สร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ	ปี 2566	ผู้นำชุมชนและสมาชิกในหมู่บ้าน	ดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังจากเริ่มดำเนินการ
2	โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ	สร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บน้ำจากในเขตป่าอุทยานแห่งชาติสันทรายเพื่อใช้ในการเกษตรภายในครัวเรือน	ปี 2567	ผู้นำชุมชนและสมาชิกในหมู่บ้าน	ดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังจากเริ่มดำเนินการ
3	โครงการตลาดชุมชน	สร้างตลาดชุมชนเพื่อการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	ปี 2567	ผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการ	ดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังจากเริ่มดำเนินการ
4	โครงการแหล่งเรียนรู้ศึกษาทางธรรมชาติ ตำบลแม่แฝก	พัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติในบริเวณชุมชนบ้านแพะเจดีย์ และชุมชนใกล้เคียง	ปี 2567	ผู้นำชุมชนและสมาชิกในหมู่บ้าน	ดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังจากเริ่มดำเนินการ

2.4 กระบวนการรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.1 การรับรองแผนการดำเนินงาน

หลังจากที่มีการดำเนินการจัดประชุมหมู่บ้านโดยให้สมาชิกมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการภายในหมู่บ้านซึ่งกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันประชาคมนั้นเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การจัดทำแผน ซึ่งกิจกรรมที่สมาชิกในหมู่บ้านได้ร่วมกันคิด และแสดงความคิดเห็นร่วมกันจะนำมาสู่การกำหนดแผนสู่การปฏิบัติร่วมกันในชุมชน โดยแผนการดำเนินกิจกรรมจะมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนที่เป็นแผนระยะสั้น และกิจกรรมที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการซึ่งจะเป็นแผนระยะยาว โดยแต่ละกิจกรรมทั้งสองรูปแบบนี้ สมาชิกในชุมชนจะต้องมาร่วม

กันรับรองแผนว่ากิจกรรมที่ได้ร่วมกันคิดขึ้นมานั้นจะนำมาสู่การปฏิบัติร่วมกันในชุมชนโดยจะจัดลำดับของกิจกรรมที่จะดำเนินการก่อนและหลังโดยจะมีการเสนอกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในที่ประชุมของสมาชิกในหมู่บ้าน แล้วให้สมาชิกร่วมกันยกมือเพื่อรับรองแผนหรือกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนมีความเห็นร่วมกันว่าต้องดำเนินการปฏิบัติก่อนและหลังตามลำดับ โดยการรับรองแผนการดำเนินกิจกรรมมีขั้นตอน ดังนี้

1) ประธานในที่ประชุมสรุปกิจกรรมที่สมาชิกต้องการดำเนินการที่ได้จากการประชาคมร่วมกันก่อนหน้านี้

2) ประธานในที่ประชุมแจ้งให้สมาชิกดำเนินการรับรองแผนการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม โดยตั้งประเด็นว่ากิจกรรมใดควรดำเนินการก่อน ประธานจะแจ้งกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแล้วให้สมาชิกยกมือรับรองหากสมาชิกยกมือรับรองกิจกรรมใดมากที่สุดก็จะถือว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมแรกที่ถูกนำมากำหนดเป็นกิจกรรมแรกในแผนที่จะต้องดำเนินการ

จากการรับรองแผนการดำเนินงาน พบว่า สมาชิกได้แสดงความเห็นให้มีการดำเนินโครงการตามแผนตามลำดับ โดย โครงการธนาคารขยะ เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการในลำดับที่ 1 โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการในลำดับที่ 2 โครงการตลาดชุมชน เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการในลำดับที่ 3 และโครงการแหล่งเรียนรู้ศึกษาทางธรรมชาติ ตำบลแม่แฝกเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการในลำดับที่ 4 ซึ่งจะมีการดำเนินโครงการตามลำดับต่อไป

2.5 การประสานและบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประสานงานติดตามร่วมกันระหว่างหมู่บ้านแพะเจดีย์และหน่วยงานราชการในการติดต่อเพื่อเสนอแผนการพัฒนาหมู่บ้านให้หน่วยงานราชการในการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ทางด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ทางหมู่บ้านเสนอให้กับหน่วยงานราชการเพื่อให้หมู่บ้านได้รับความรู้ตรงตามเป้าหมาย และการสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 โดยประสานกับหน่วยงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันทราย เพื่อการให้การศึกษาและความรู้ในการพัฒนาส่งเสริมวิชาชีพให้กับคนในชุมชน และการประสานงานข้อมูลท้องถิ่นของบ้านแพะเจดีย์ที่ได้มีเก็บรวบรวมในสำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อดำเนินการจำเก็บข้อมูลพื้นฐานและดำเนินการบูรณาการในการพัฒนาร่วมกัน

3. การดำเนินงานตามลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการจัดประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ และได้มีการรับรองการดำเนินงานตามแผนโดยผู้นำ และสมาชิกในชุมชนได้ดำเนินการกำหนดโครงการที่จะดำเนินการตามลำดับโดยได้มีการเลือกโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ มาดำเนินงานเป็นโครงการพัฒนาแรกเพื่อดำเนินการศึกษาการมีส่วนร่วม และประเมินผลการดำเนินโครงการดังกล่าวเพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งของการดำเนินงานร่วมกันของหมู่บ้านบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียดของโครงการ ดังนี้

โครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มเด็กเยาวชนและพี่เลี้ยงเยาวชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากบริบทชุมชนในปัจจุบัน มีความเจริญอย่างก้าวกระโดด รวมไปถึงมีความหลากหลายของคนในชุมชน มีประชากรแฝงเข้ามาอาศัย มาทำงานในชุมชนเป็นจำนวนมาก ส่งผลปริมาณขยะในชุมชนมีมากขึ้นตามลำดับ ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนเสียหาย ไม่สะอาดตาและที่สำคัญส่งผลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง สูญเสียงบประมาณ มากขึ้นทุกปีใน งบประมาณที่เสียไปทำให้โครงการอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อคนในชุมชนเสียโอกาสไปด้วย เนื่องจากงบประมาณถูกปรับเปลี่ยนไปอุดหนุนการจัดเก็บขยะในชุมชน เนื่องจากปริมาณขยะมีเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่อง

และในวิกฤตที่เป็นอยู่จึงเป็นโอกาสที่จะใช้ปัญหาที่มีอยู่ สร้างโอกาสให้กับคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนที่ว่างเว้นจากการเรียนการสอนในช่วงวันหยุด ได้มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ ได้ทำกิจกรรมเพื่อตนเอง และเพื่อให้คนในชุมชนได้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน และลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะของทางเทศบาล
2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ให้กับคนในชุมชน โดยไม่ต้องใช้เงินในการออม
3. เพื่อส่งเสริมและสร้างกิจกรรมให้กับเยาวชนในช่วงวันหยุดการเรียนการสอน เสาร์ อาทิตย์
4. เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับเยาวชนไว้เป็นทุนการศึกษา ในช่วงวันหยุดการเรียนการสอน
5. เพื่อฝึกหัดและเตรียมความพร้อมให้เด็กเยาวชนในการบริหารจัดการทุนชุมชนที่มีอยู่ในชุมชน

6. เพื่อส่งเสริมการรักษาสีสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน
7. เพื่อสร้างหลักประกันเตรียมความพร้อมเข้าสู่ภาวะผู้สูงวัยให้กับคนในชุมชน

ลักษณะโครงการ

1. เป็นโครงการส่งเสริมรักษาสีสิ่งแวดล้อม
2. เป็นโครงการส่งเสริมกิจกรรม/การเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชน
3. เป็นโครงการส่งเสริมการออมในชุมชน

ระยะเวลาการดำเนินโครงการ

วันที่ 1 กรกฎาคม 2565 ถึง 30 มิถุนายน 2566 และดำเนินการตลอดทุกปี

วิธีดำเนินการ

1. ประชุม/ประชาสัมพันธ์ โครงการ กับกลุ่มเป้าหมาย
2. รับสมัครผู้ร่วมโครงการ
3. จัดตั้งกรรมการดำเนินงาน ไม่เกิน 7 คน
4. ประชุมวางแผนงาน อบรมการทำบัญชีการดำเนินงานโครงการ
5. ดำเนินโครงการทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ดำเนินการเดือนละครั้ง

แผนการดำเนินงาน

แผนการปฏิบัติงานในโครงการ ธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ในการกำหนดแผนการดำเนินโครงการธนาคารขยะชุมชน โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในหมู่บ้าน และหน่วยงานภายนอกหมู่บ้านร่วมกันดำเนินการ

แผนปฏิบัติงานที่ 1 ประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจึงต้องมีการแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับข้อมูล และขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยมีการแจ้งผู้นำชุมชนเพื่อหาข้อเสนอแนะและวิธีการในการจัดกิจกรรมตามโครงการ พร้อมนัดประชุมในวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2565 เวลา 15.00 น. ผู้รับผิดชอบกรรมการโครงการ

แผนปฏิบัติงานที่ 2 ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ เพื่อชี้แจงหลักการและเหตุผลของโครงการ พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียดการดำเนินการในการจัดกิจกรรมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 กับสมาชิกในหมู่บ้าน ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 ผู้รับผิดชอบ กรรมการโครงการ

แผนปฏิบัติงานที่ 3 จัดเตรียมอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโครงการ พร้อมจัดเตรียมสถานที่ปฏิบัติงานทั้งในครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะสำหรับการคัดแยกขยะในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อให้เตรียมพร้อมสามารถรองรับการเข้าร่วม

ของสมาชิกในหมู่บ้านได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึงใน ทุกวันเสาร์แรกของเดือน ผู้รับผิดชอบ กรรมการ
โครงการ

แผนปฏิบัติงานที่ 4 จัดกิจกรรมธนาคารขยะ ทำการดำเนินกิจกรรมในการรับซื้อขยะที่
สามารถรีไซเคิลได้ เช่น ขวดพลาสติก กระดาษ ลังกระดาษ เป็นต้น พร้อมทั้งจัดทำบัญชีการรับฝาก
และสรุปยอดการดำเนินงานทุกครั้ง จัดโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ทุกวัน
อาทิตย์แรกของเดือน เวลา 13.00 น. ผู้รับผิดชอบ กลุ่มเยาวชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 และกรรมการ
โครงการ

แผนปฏิบัติงานที่ 5 จัดประชุมสรุปยอดรายเดือนในการจัดกิจกรรม จัดการประชุม
ผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานรายเดือน เพื่อสรุปยอดการรับฝากทั้งรายรับ
และตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่ายของโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ทุกวัน
เสาร์สุดท้าย ของเดือน ผู้รับผิดชอบ กรรมการโครงการ

แผนปฏิบัติงานที่ 6 การประเมินผล ประเมินผลและสรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน
กิจกรรมของโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อการพัฒนาต่อยอดโครงการใน
การดำเนินงานต่อไป ในวันที่ 30 มิถุนายน 2566 ผู้รับผิดชอบ กรรมการโครงการ

ตารางที่ 68 แผนระยะเวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมโครงการ ธนาคารขยะรีไซเคิล
บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ระยะเวลา กิจกรรม	ปี พ.ศ. 2565							ปี พ.ศ. 2566			หมายเหตุ	
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.		พ.ย.
ประชุม												
ร่วมกับผู้นำ	↔											
ชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง												
ประชุมชี้แจง												
วัตถุประสงค์	↔											
โครงการ												
จัดเตรียม	↔											
อุปกรณ์												
จัดกิจกรรม												
ธนาคารขยะ	↔											
จัดประชุม												
สรุยอดราย												
เดือนในการ	↔											
จัดกิจกรรม												
การประเมิน												↔
ผล												

งบประมาณ

ในการดำเนินงานโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้ใช้งบประมาณในการดำเนินงานทั้งสิ้น 29,250 บาท เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานทางกรรมการโครงการได้มีการแจกแจงรายละเอียดงบประมาณการดำเนินงานออกเป็น 2 หมวด เพื่อให้สามารถใช้งานงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายภายในโครงการได้ง่ายและถูกต้อง

หมวดค่าใช้สอย เพื่อให้การดำเนินงานในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 สำหรับใช้ในการดำเนินงานภายในโครงการ ที่จำเป็นต้องใช้สำหรับการเบิกจ่ายในส่วนของค่าประชุมหมู่บ้าน ค่าใช้จ่ายในการเปิดบัญชีโครงการ ค่าวิทยากรในการอบรมด้านความรู้ในการคัดแยกประเภทของขยะ และเงินกองทุนสำรองในการดำเนินงานโครงการ รวมเป็นเงิน 21,580 บาท

หมวดวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 สำหรับใช้เพื่อเป็นอุปกรณ์ภายในโครงการที่จำเป็น เช่น โตะ แก้ว วัสดุอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ สมุด ปากกา ดินสอ กระดาษ และตาชั่ง รวมเป็นเงิน 7,670 บาท

ตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการดำเนินการตามแผนโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้ผลการดำเนินการตอบรับจากชาวบ้านบ้านแพะเจดีย์เป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ได้ส่งเสริมการสร้างกิจกรรม ให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยการคิดและหาวิธีการให้เด็กมีกิจกรรมและลดภาระการดูแลในครัวเรือนของคนในหมู่บ้านที่เกิดจากระยะห่างในครัวเรือนเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่หันมาสนใจในการจัดการกิจกรรมต่างๆในโครงการพร้อมทั้งได้เป็นผู้ร่วมตัดสินใจร่วมกันกับกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านในหมู่บ้านแพะเจดีย์

โครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ขั้นตอนในการดำเนินการโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้ดำเนินการตามกำหนดการดำเนินการโครงการ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2565 ซึ่งได้ดำเนินการตามแผนการที่จัดทำขึ้นโดยได้มีการประชาสัมพันธ์กับครัวเรือนในเขตพื้นที่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 รับทราบข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งการดำเนินการในครัวเรือน และระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 15 ขั้นตอนการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 1 จัดประชุมหมู่บ้านเพื่อให้ข้อมูลด้านการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน เพื่อให้สามารถดำเนินการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปโดยแบ่งขยะออกเป็น 4 ชนิด 1) ขยะอินทรีย์ 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะทั่วไป 4) ขยะอันตราย ซึ่งขยะสามชนิดแรกสามารถคัดแยกในครัวเรือนของตนเองได้ ส่วนขยะอันตรายไม่สามารถคัดแยกในครัวเรือนได้ ซึ่งทางชุมชนได้จัดพื้นที่สำหรับการทิ้งขยะอันตรายในบริเวณพื้นที่ส่วนร่วมซึ่งตั้งอยู่ในอาคารอเนกประสงค์ของชุมชน

ภาพที่ 16 จุดบริการแยกขยะอันตรายหรือขยะสารอันตราย

และทางชุมชนได้จัดทำป้ายไว้นิลเพื่อให้ความรู้ในการคัดแยกขยะเพื่อให้คนในหมู่บ้านสามารถเข้าใจเหตุและผลของการคัดแยกขยะเป็น 4 ประเภท โดยการจัดทำป้ายได้แบ่งขยะออกเป็น 4 ชนิด 1) ขยะอินทรีย์ 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะทั่วไป 4) ขยะอันตราย ซึ่งได้จุดติดตั้งไว้ที่อาคารอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน

ภาพที่ 17 ป้ายให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อสามารถคัดแยกขยะได้อย่างสะดวกและไม่ปนกันในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะ มีการใช้ถังหรือตะกร้าในการแยกขยะ โดยถังจะเป็นขยะชนิดขยะอินทรีย์ หรือเศษอาหารซึ่งสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในครัวเรือนในแปลงพืชผักสวนครัว และขยะทั่วไปซึ่งถึงสามารถกักเก็บกลิ่นของขยะที่อยู่ข้างในได้และป้องกันแมลงได้ ส่วนตะกร้าจะใช้สำหรับขยะประเภทพลาสติก เช่น แก้วน้ำ ขวดน้ำ ฯลฯ ที่เป็นพลาสติกต่าง ๆ ที่ใช้ในครัวเรือนซึ่งสามารถนำขยะส่วนนี้มาเพื่อฝากขายในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลได้

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการกับขยะที่ถูกคัดแยกแล้ว คนในหมู่บ้านมีการนำขยะต่าง ๆ ไปจัดการอย่างถูกวิธี และมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาจัดการต่อ เช่น ขยะอินทรีย์หรือเศษอาหาร คนในหมู่บ้านได้มีการนำไปหมักเพื่อใช้ทำปุ๋ยอินทรีย์ ไว้ใช้ในครัวเรือนของตนซึ่งสามารถพบเจอได้จากการสำรวจพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน

การจัดการดำเนินงานในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ในการดำเนินงานโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้มีการให้ความรู้กับคนในหมู่บ้านเกี่ยวกับการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ผลมากที่สุดสามารถให้คนในหมู่บ้านสามารถแยกประเภทของขยะละจัดการอย่างเหมาะสมในระดับครัวเรือน และหมู่บ้านก็ยังสามารถจัดการขยะในพื้นที่ของหมู่บ้านเพื่อให้สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีเทศบาลเจดีย์แม่ครัวในการเข้ามารับขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลหรือทำลายทิ้งเองได้ ไปจัดการต่อซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัวในการสนับสนุนการรับขยะไปจัดการต่อ และในส่วนของขยะที่สามารถรีไซเคิลได้คนในหมู่บ้านได้นำเข้ามาฝากจำหน่ายเพื่อการออมในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อเป็นการออมส่วนหนึ่งและยังช่วยในการลดขยะในพื้นที่หมู่บ้านเพื่อสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของในหมู่บ้านที่ดีขึ้น

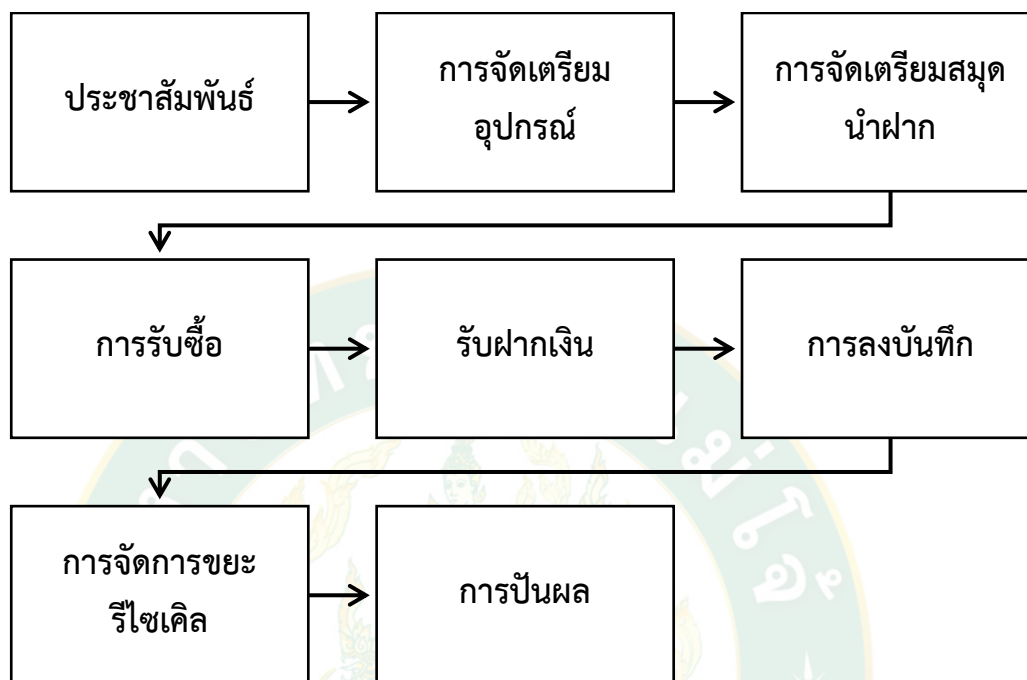
การจัดการคัดแยกขยะในระดับระดับหมู่บ้านและครัวเรือน

การจัดการขยะในระดับหมู่บ้าน การจัดการโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลในระดับหมู่บ้านมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับที่เป็นขั้นตอนมีการคัดแยกประเภทของขยะและการจัดการอย่างถูกต้องขยะสารพิษหรือขยะอันตราย มีการพื้นที่จัดเก็บอย่างถูกวิธีและห่างไกลจากพื้นที่อยู่อาศัยเพื่อความปลอดภัยของผู้คนในหมู่บ้าน

การจัดการขยะในระดับครัวเรือน กรรมการโครงการได้มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในด้านการจัดการคัดแยกขยะและวิธีการจัดการกับขยะแต่ละประเภทเพื่อให้คนในหมู่บ้านสามารถคัดแยกและจัดการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการสับสนในการดำเนินการในครัวเรือน

อีกทั้งขยะอินทรีย์ในครัวเรือนยังสามารถนำมาทำปุ๋ยหมักสำหรับพื้นที่แปลงพืชผักสวนครัวในครัวเรือนของตนเองได้อีกด้วย

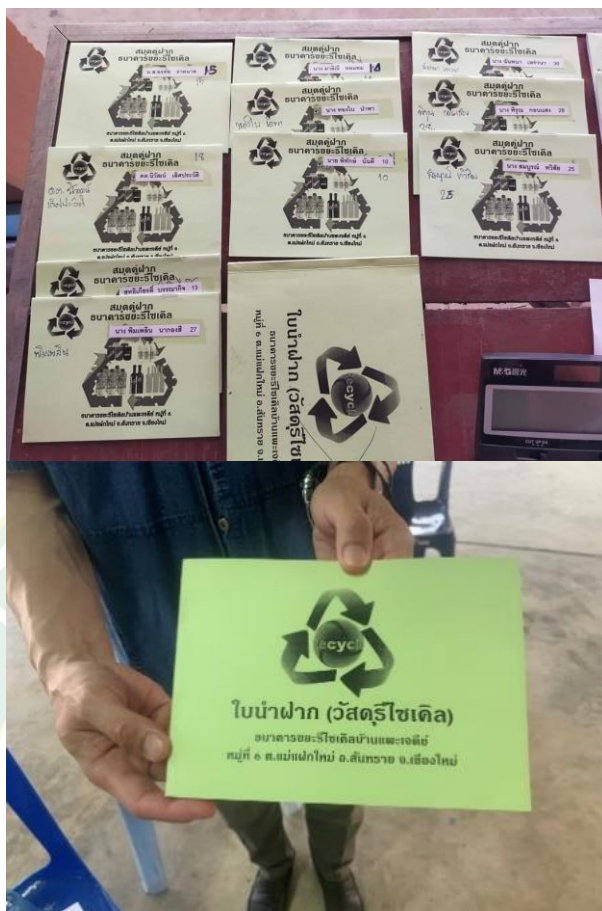
ภาพที่ 18 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ขั้นตอนที่ 1 การประชาสัมพันธ์โครงการให้ชาวบ้านในหมู่บ้านรับทราบถึงขั้นตอนการจัดทำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อการเข้าใจและรับทราบขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ในการเข้าร่วมโครงการ รวมไปถึงวิธีการให้ชาวบ้านรับทราบวิธีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อที่สามารถจำแนกขยะได้ถูกประเภท

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินการโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อรองรับชาวบ้านในหมู่บ้านที่นำขยะเข้ามาฝากในโครงการเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและเป็นระเบียบในการจัดการ และสามารถรองรับความต้องการในการเข้าร่วมของคนในหมู่บ้านในอนาคตได้

ขั้นตอนที่ 3 การจัดเตรียมสมุทนำฝากเพื่อใช้สำหรับบันทึกการฝากขยะรีไซเคิลเพื่อให้ผู้ฝากสามารถทราบจำนวนขยะที่ฝากและยอดเงินที่ได้รับจากการฝากขยะเป็นประจำทุกครั้ง และสามารถตรวจสอบยอดรายการฝากและรายการเบิกถอนได้และมีความสะดวกสบายในการดำเนินงานมากขึ้น

ภาพที่ 19 สมุดนำฝากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ขั้นตอนที่ 4 การรับซื้อและการรับฝากเงินในโครงการขยะรีไซเคิลที่ชาวบ้านในหมู่บ้านเข้ามานำฝากโดยพร้อมทั้งลงบันทึกในสมุดนำฝากและบัญชีของโครงการมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ชั่งวัดปริมาณขยะและตรวจสอบขยะว่าถูกต้องไม่มีขยะชนิดอื่นเข้ามาด้วย
2. จดบันทึกน้ำหนักขยะและจดลงในสมุดรายการของโครงการและในสมุดนำฝากขยะ

3. ออกใบเสร็จการรับฝากให้กับชาวบ้าน
4. รวบรวมเงินปันผลจากการออมในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์

หมู่ที่ 6

ภาพที่ 20 ชาวบ้านบ้านแพะเจดีย์นำขยะที่คัดแยกในครัวเรือนมาเพื่อ
เข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	สมุดรอก	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม
1.	นาง ศักดิ์ จงมศักดิ์	1099.25	-	-	552.20		348.60
2.	นาง ศักดิ์ พิณ ไททอง	131.25	-	-	77.50		
3.	นาง ทนงค์ รงกัทน	-	-	-			
4.	นาง ชุมน ศุภวิชัย	96.0	-	-	56		10.50
5.	นาง ชรินทร์ ทวีชัย	310.50	-	-			54.50
6.	นาง ภัทรา นิธิ	216.50	-	-	20		
7.	นาง ชะเนติ สุเมียง	75.50	-	-			
8.	นาง เปา ศิริพิมพ์	75.0	-	-	38.50		66.15
9.	นาง ประจักษ์ ศิริพันธ์	-	-	-			
10.	นาง พัทธยา คุ้ม	229.50	-	-			
11.	น.ส. ศักดิ์ ชวนนท์	-	-	-			
12.	นาง อภิลัก্ষิณี	52.0	-	-	49.50		
13.	นาง ศักดิ์ ใจดี	-	-	-			
14.	นาง ศักดิ์ นพคุณ	-	-	-			
15.	น.ส. ศักดิ์ รัตนา	89.50	-	-			
	รวมสมาชิก	2296.00			723.20		

ภาพที่ 21 สมุดจดบันทึกยอดเงินฝากที่ได้จากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6

ขั้นตอนที่ 5 การจัดการขยะรีไซเคิลที่นำมาเข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้มีการให้ผู้รับซื้อของเก่าและขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้เข้ามาทำการรับซื้อขยะของโครงการเพื่อนำเงินที่ได้รับมาฝากให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านแพะเจดีย์ที่นำขยะเข้าร่วมโครงการเพื่อนำเงินส่วนนั้นมาเป็นเงินออมที่สามารถนำมาปันผลได้หลังครบ 1 ปีที่เริ่มกิจกรรมและสามารถใช้

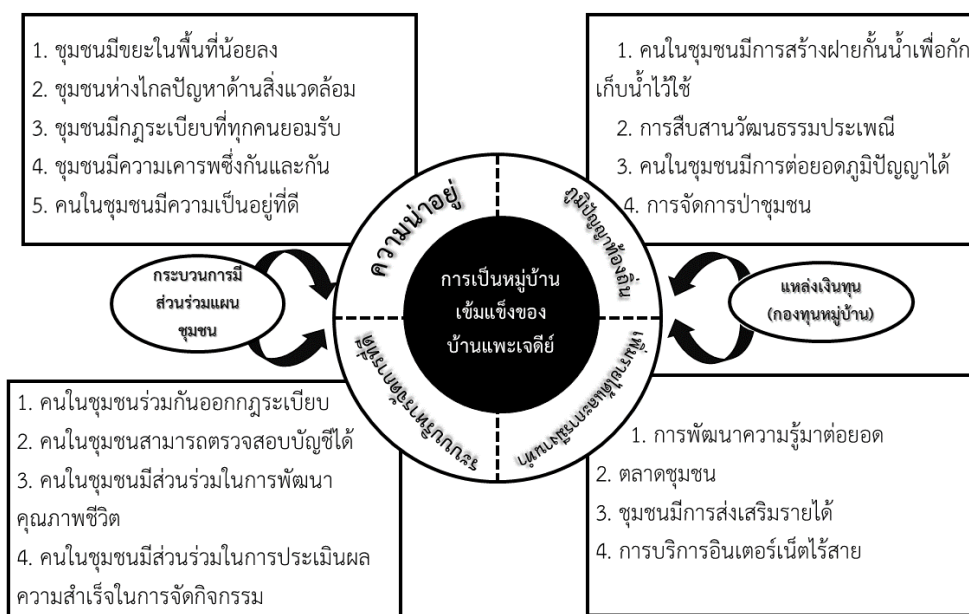

ภาพที่ 22 ผู้รับซื้อเข้ามาเพื่อรับขยะที่ได้ในโครงการ

2. ประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 การประเมินความเข้มแข็งของหมู่บ้านแพะเจดีย์

การดำเนินการประเมินผลการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยได้จัดเป็นในรูปแบบของการวิเคราะห์ชุมชนเข้มแข็งโดยนำแนวคิดของ ดร. สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม เข้ามาปรับใช้เพื่อประเมินบ้านแพะเจดีย์หมู่ที่ 6 ในหัวข้อชุมชนเข้มแข็ง จึงได้ข้อสรุปดังนี้

ภาพที่ 23 การเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านแพะเจดีย์

1) ความน่าอยู่

ชุมชนมีขยะในพื้นที่น้อยลง จากการจัดโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 พบว่าในชุมชนคนในหมู่บ้านมีการจัดการกับขยะในครัวเรือนและขยะในพื้นที่สาธารณะ มีการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งได้ช่วยเหลือสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านแพะเจดีย์ให้ดียิ่งขึ้น และทำให้สภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านดีเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านที่เข้ามาท่องเที่ยวหรือเข้ามาศึกษาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนห่างไกลปัญหาสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านแพะเจดีย์สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านได้ดีและไม่ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสามารถปรับตัวให้อยู่กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบหมู่บ้านได้

ชุมชนมีกฎระเบียบที่ทุกคนยอมรับ คนในหมู่บ้านได้เป็นส่วนหนึ่งในการออกกฎระเบียบทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้ในสังคมและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสมาชิกในหมู่บ้านยังสามารถตรวจบัญชีรายได้และรายจ่ายของหมู่บ้านเพื่อความถูกต้องและโปร่งใส

ชุมชนมีความเคารพซึ่งกันและกัน คนในหมู่บ้านมีการยอมรับซึ่งกันและกันต่างเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันลดการทะเลาะวิวาทภายในหมู่บ้านไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกแตกแยก มีปัญหาต่าง ๆ ก็สามารถพูดคุยกันเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับตัวสมาชิกในหมู่บ้านเอง เพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สมาชิกในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับไว้บริโภค ในครัวเรือนของตนเองมีเงินออมจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉินและใช้ในสิ่งที่จำเป็นหรือสามารถส่งต่อให้ลูกหลานไว้เก็บออมได้อีกด้วย

2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คนในชุมชนมีการสร้างฝายกั้นน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ ในพื้นที่ของบ้านแพะเจดีย์ไม่มีแหล่งน้ำที่เป็นของตนเองเพื่อไว้ใช้ในการเกษตรหรือในครัวเรือนจึงทำให้บริเวณหมู่บ้านแพะเจดีย์ไม่มีพื้นที่แปลงเกษตร จึงทำให้มีการจัดทำโครงการฝายกั้นน้ำเพื่อสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการบริโภคหรืออุปโภคในครัวเรือนหรือหมู่บ้านเองได้

การสืบสานวัฒนธรรมประเพณี หมู่บ้านแพะเจดีย์มีการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมแบบล้านนา เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดได้มีการเชิญชวนกลุ่มเยาวชนบ้านแพะเจดีย์ในการมีบทบาทด้านต่าง ๆ ในกิจกรรมของวัฒนธรรมประเพณี

คนในชุมชนมีการต่อยอดภูมิปัญญาได้ คนในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีภูมิปัญญาในด้านศิลปะหัตถกรรมที่สืบสานส่งต่อกันมาและในปัจจุบันได้มีการต่อยอดและพัฒนาความรู้ถ่ายทอดให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านสามารถนำผลงานของตนไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว

การจัดการป่าชุมชน หมู่บ้านแพะเจดีย์มีป่าชุมชนจำนวน 2 แห่ง แห่งแรก จำนวน 18 ไร่ แห่งที่ 2 จำนวน 2 ไร่ สมาชิกในหมู่บ้านมีพิธีการบวชป่าเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนของตนเองไว้ และได้มีการจัดกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อขยายพื้นที่ป่าชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น และได้มีการจัดทำเสวียนไม้ไผ่ในการเก็บใบไม้ให้อยู่ในที่เดียวกันเพื่อลดการเกิดไฟป่าจึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหามอดควันไฟป่า "จาระธรรม" ในการสังเกตการณ์เกิดไฟป่าในพื้นที่บ้านแพะเจดีย์และพื้นที่ข้างเคียง

3) ระบบบริหารจัดการที่ดี

คนในชุมชนร่วมกันออกกฎระเบียบ คนในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในชุมชนในการประชุมหมู่บ้านประจำเดือนเพื่อลดปัญหาในการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

คนในชุมชนสามารถตรวจสอบบัญชีได้ สมาชิกในหมู่บ้านแพะเจดีย์สามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านได้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้เกิดความเรียบร้อยในการดำเนินงานตามแผนงานที่ตั้งไว้

คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สมาชิกในหมู่บ้านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งความเป็นอยู่ในการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่บ้าน มีการหารายได้เสริมจากรายได้หลักเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น มีสภาพแวดล้อมในหมู่บ้านและครัวเรือนที่ดีขึ้นจากเดิม

คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลความสำเร็จในการจัดกิจกรรม สมาชิกในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการดำเนินงาน และสามารถประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อหาจุดบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการเพื่อหาทางออกในการดำเนินงานร่วมกันกับกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน

4) เพิ่มรายได้และการมีงานทำ

การพัฒนาความรู้มาต่อยอด สมาชิกในหมู่บ้านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ได้ในครัวเรือนของตนเองเพื่อสามารถหารายได้เสริมจากการประดิษฐ์หรือพัฒนาคุณภาพทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างรายได้และต่อยอดพัฒนาไปในทางดียิ่งขึ้น

ตลาดชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้านได้มีการวางแผนโครงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านเพื่อให้เป็นพื้นที่ตลาดชุมชนในการส่งเสริมการค้าขายให้กับสมาชิกในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านสามารถพัฒนาต่อยอดพื้นที่ตลาดชุมชนให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวสามารถขายของฝากที่เป็นของที่หาได้หรือประดิษฐ์ขึ้นจากภูมิปัญญาของคนในหมู่บ้าน

ชุมชนมีการส่งเสริมรายได้ คนในหมู่บ้านมีรายได้เสริมจากการเข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ในการฝากขยะแลกเป็นเงินเก็บสะสมและสามารถรับเงินปันผลจากการดำเนินงานเมื่อครบปี และยังมีเงินสำรองไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน

การบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย ในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีจุดบริการอินเทอร์เน็ตไร้สายให้บริการกับสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารหรือสามารถหาข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้

2.2 การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านแพะเจดีย์ มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่างๆอยู่เป็นประจำเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้พื้นที่เมืองขนาดใหญ่ และมีการจัดทำแผนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งตัวของหมู่บ้าน และสมาชิกในหมู่บ้าน ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และสมาชิกในหมู่บ้าน

จากแนวคิดในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย ประกอบด้วยสามคุณลักษณะ และสองเงื่อนไขเสมือนเป็นการจุดประกายทางความคิดให้กับสมาชิกในหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำรงชีวิต ดังนี้

ในองค์ประกอบสามคุณลักษณะ ได้แก่

1) ความพอประมาณ หมู่บ้านแพะเจดีย์มีการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิมเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ในการโดยสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

สังคม มีการจัดการค่าใช้จ่ายมีการจัดทำรายการรายรับรายจ่ายมีการฝากออมจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล หมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการฝากออมเพื่อใช้ในอนาคตที่จำเป็น

สิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้านหรือบริเวณรอบหมู่บ้านในเพื่อให้ฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ปลูกฝัง

เศรษฐกิจ มีการสร้างงานสร้างอาชีพโดยการร่วมกลุ่มโดยที่ผ่านมามีการจัดตั้งกลุ่มธนาคาชยะ และการสร้างตลาดในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีแหล่งหารายได้เสริมภายในชุมชนและสามารถหาซื้อสินค้าราคาถูก

2) ความมีเหตุผล หมู่บ้านแพะเจดีย์มีการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิมเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ในการโดยสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

สังคม ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดในชุมชนโดยการสร้างกิจกรรมให้สมาชิกในหมู่บ้านสามารถเข้าร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีกัน

สิ่งแวดล้อม มีการจัดการป่าที่เป็นของชุมชนและมีการจัดการป่าที่เป็นป่าอนุรักษ์ข้างเคียงของชุมชน และในส่วนของสภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีการจัดการขยะเพื่อลดการเกิดมลพิษที่เกิดในชุมชนไม่ว่าจะเป็น ได้แก่ ขยะเป็นพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และขยะที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

เศรษฐกิจ เพื่อรองรับการหารายได้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนโดยที่คนในชุมชนไม่ต้องไปทำงานภายนอกหมู่บ้าน มีกองทุนที่เกิดจากหมู่บ้านซึ่งเป็นกองทุนของหมู่บ้านเองที่เรียกว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนสำรองเลี้ยงชีพกรณีที่คนในหมู่บ้านเกิดปัญหาที่สามารถใช้ได้เฉพาะในกรณีฉุกเฉิน ไม่สนับสนุนการกู้ยืมที่นำไปใช้อย่างฟุ่มเฟือยไม่สนับสนุนการกู้ยืมที่นำไปสู่การเกิดหนี้ได้

3) การมีภูมิคุ้มกัน หมู่บ้านแพะเจดีย์มีการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิมเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ในการโดยสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

สังคม การมีส่วนร่วมช่วยลดการเกิดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อการเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งทางด้านที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

สิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูเพื่อให้ลูกหลานในหมู่บ้านได้ร่วมกันอนุรักษ์ไว้เพื่อสืบสานการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

เศรษฐกิจ การสร้างอาชีพเพื่อรองรับความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านสร้างรายได้และต่อยอดภูมิปัญญาเพื่อสืบทอดให้กับลูกหลานในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในอนาคตต่อไป

ในส่วนขององค์ประกอบสองเงื่อนไข คือ ความรู้และคุณธรรมนั้น พิจารณาได้ดังนี้

1) เงื่อนไขด้านความรู้ ชาวบ้านและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้านแพะเจดีย์มีความรู้และวิธีการในการจัดการกับขยะภายในครัวเรือนและภายในหมู่บ้านของบ้านแพะเจดีย์ มีส่วนร่วมในการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำรายการรายรับ-รายจ่าย และการจัดทำบัญชี มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาและจัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการสุมกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้

2) เงื่อนไขด้านคุณธรรม มีการจัดการในการจัดทำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 บนพื้นฐานของคุณธรรม การยอมรับความเห็นของผู้อื่นในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และมีการร่วมกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชน

ปัจจุบันหมู่บ้านแพะเจดีย์มีแผนในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นหมู่บ้านที่น่าอยู่ และสามารถดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้านและของสมาชิกในหมู่บ้านในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกัน การออกความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐาน 2) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ 3) เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อศึกษาการประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีกลุ่มตัวอย่างที่เลือกทำการศึกษา จำนวน 179 คน ในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบริบทและสภาพปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นประชาชนในหมู่บ้านได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ในคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านแพะเจดีย์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและร่วมกันจัดทำร่างแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดผลการดำเนินงานวิจัย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของ บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาในด้านต่างๆของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 การศึกษาการประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของ หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

บริบททั่วไปของบ้านแพะเจดีย์

บ้านแพะเจดีย์เกิดจากการขยายพื้นที่อยู่อาศัยของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่โดยเข้ามาบุกเบิกพื้นที่ป่าซึ่งมีระยะทางห่างจากวัดเจดีย์แม่ครัวประมาณ 4-5 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2477 นั้นชุมชนมีชื่อเรียกกันว่า “ดิงงาม” ซึ่งเป็นทั้งชื่อเรียกหมู่บ้านและวัดในขณะนั้นซึ่งเรียกตามชื่อของต้นไม้ดิงต้นหนึ่ง ซึ่งมีลำต้น กิ่งก้านสาขา ตลอดจนถึงใบขึ้นอย่างเป็นระเบียบสวยงามเป็นที่เลื่องลือ ผู้คนส่วนหนึ่งที่มาวัดดิงงาม เพราะอยากเห็นต้นดิงงาม ต่อมาเมื่อมีการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์ สร้างศาลา กุฏิสงฆ์เสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต้นไม้ดิงต้นนั้นก็ตายไป มีการสืบค้นประวัติและความเป็นมาของพื้นที่ แต่ไม่มีหลักฐานที่ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่บริเวณนี้ แต่มีประวัติการสร้างเมืองสมัยพญามังรายประมาณ พ.ศ. 1834 (คัมภีร์ใบลานอยู่ที่วัดทุ่งอ้ออำเภอสันทราย) เกี่ยวกับการขุดคลองส่งน้ำ จากห้วยแม่แฝกผ่านมาบริเวณที่ตั้งขององค์เจดีย์ฯ นั้น (มีร่องรอยอยู่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของเจดีย์) ได้กล่าวถึงการเกณฑ์ราษฎรที่ไม่มีเงินเสียภาษีในแต่ละเดือน ให้มาช่วยขุดคลองส่งน้ำแทน จึงเรียกว่า “เหมืองขี้หนี่” และบริเวณที่พบองค์พระเจดีย์ เคยเป็นที่พักของแม่ครัวที่มาช่วยกันทำอาหารเลี้ยงผู้คนที่มาขุดคลองส่งน้ำสมัยนั้น ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อวัด และหมู่บ้านจาก “ดิงงาม” เป็น “เจดีย์แม่ครัว” จนถึงปัจจุบัน ในระหว่างการบูรณปฏิสังขรณ์ และสร้างวัดนั้น เจ้าคณะอำเภอได้มากำหนดแนวเขตที่ดินของวัดไว้เป็นบริเวณกว้าง เป็นที่รู้จักกันของคนในยุคนั้น เมื่อมีผู้คนย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ ผู้นำจึงมักจะบอกให้ไปอยู่ใกล้รอบบริเวณวัด เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลวัด เมื่อเวลาผ่านไปผู้คนไม่ได้เอาใจใส่ว่าเป็นที่ของวัด คนเก่าคนแก่ก็ล้มหายตายจากไป จึงมีการออกโฉนดทับพื้นที่ ที่เคยมีการกำหนดไว้เป็นเขตวัดมาก่อน จนพื้นที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ปัจจุบันเหลือเพียงประมาณ 4 ไร่กว่า ในปี พ.ศ. 2493 ได้มีการแบ่งแยกเขตการปกครองเป็น 2 ตำบล คือตำบลแม่แฝก และตำบลแม่แฝกใหม่ ชุมชนเจดีย์แม่ครัวอยู่ในตำบลที่ถูกแยกออกมา คือตำบลแม่แฝกใหม่ และในปี พ.ศ. 2527 ได้มีการแบ่งพื้นที่ออกจากบ้านเจดีย์แม่ครัว หมู่ที่ 3 เป็นบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 โดยมีนายบุญเลิศ จอมนงค์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ในปัจจุบัน นายพิทักษ์ นันตี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

จากการศึกษาบริบทพื้นฐานพบว่ามีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ยที่ 52 ปี มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนตั้งแต่เกิด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่มีหนี้สินโดยมีแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่มาจากกองทุนหมู่บ้าน

หลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน

ผลจากการศึกษาหลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน พบว่า การปฏิบัติด้านจิตใจ คนในชุมชนมีการปฏิบัติตามหลักของศาสนา มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในชุมชนอยู่ในเกณฑ์มาก มีการปฏิบัติในสิ่งที่ตนเป็นอบายมุขในชุมชน อยู่ในเกณฑ์น้อย ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง คนในชุมชนมีการดูแลสุขภาพของตนเองโดยมีการตรวจสุขภาพประจำปี เป็นบางครั้ง ซึ่งผลการตรวจสุขภาพประจำปีอยู่ในเกณฑ์ปกติ

การปฏิบัติทางสังคมพบว่า ไม่ได้เป็นสมาชิกเครือข่ายในองค์กรภายในชุมชน ไม่ได้เป็นกรรมเครือข่าย ไม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนแต่มีการร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน การปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพบว่า มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด ใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร มีการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่าง ๆ มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ มีการปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่าง ๆ มีการรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย และไม่ตัดป่าทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน

การปฏิบัติด้านเทคโนโลยี พบว่า ไม่มีการสร้างเครื่องใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพบว่า ครัวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว มีการใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว ไม่มีการใช้ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง มีการเลี้ยงสัตว์ในจำนวนที่เหมาะสม ไม่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช ไม่ใช้วัตถุพิษท้องถิ่นในการผลิตสินค้า มีการใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ แต่ไม่ได้ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง และไม่นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่ มีการเลือกซื้อสินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่าประโยชน์ มีการรักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน และมีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น

การปฏิบัติด้านวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชน ไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ ไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านแพะเจดีย์

ผลจากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทำการศึกษา 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ 2) ด้านการวางแผนพัฒนา 3) ด้านการดำเนินการ 4) ด้านการรับผลประโยชน์ 5) ด้านการประเมินผล ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า

ด้านการรับรู้ ในการศึกษาในการรับรู้ของได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาทั้งหมด 5 หัวข้อ ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน วิธีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ผลจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน กฎระเบียบชุมชน ทรัพยากรชุมชน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาในด้านการรับรู้ต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์น้อย

ด้านการวางแผนพัฒนา พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนการคิดวิธีการวางแผนพัฒนาชุมชน การตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาชุมชน การออกกฎระเบียบในชุมชน การเลือกผู้นำชุมชน การค้นหาปัญหาของชุมชนก่อนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาตามความสำคัญของปัญหา การหาแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน การนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดนโยบายหรือแผนของชุมชน การเสนอโครงการ/กิจกรรมในพัฒนาแผนของชุมชน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาในด้านการวางแผนพัฒนาอยู่ในเกณฑ์น้อย

ด้านการดำเนินการพบว่า มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของชุมชน มีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของชุมชน มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของชุมชน มีส่วนร่วมในการนำทุนหรือทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ส่วนรวมในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการให้ความรู้ (อบรม) จากหน่วยงานภายนอก มีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะกุศลของชุมชน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาในด้านการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์น้อย

ด้านการรับผลประโยชน์ร่วมพบว่า การรับผลตอบแทนจากกิจกรรม/โครงการที่ชุมชนจัดขึ้น การรับผลประโยชน์ในโครงการปลูกผักสวนครัวในบ้านเรือน การรับผลประโยชน์ในโครงการด้านขยะชุมชน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาในด้านการรับประโยชน์อยู่ในเกณฑ์น้อย

ด้านการประเมินผลพบว่า มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนในการเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลของชุมชน การให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาในด้านการประเมินผลอยู่ในเกณฑ์น้อย

ผลจากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านโดยได้ทำการศึกษาทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการลดรายจ่ายอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการเพิ่มรายได้อยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการประหยัดอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการรับรู้อยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนอยู่ในเกณฑ์มาก และด้านการเอื้ออารีต่อกันอยู่ในเกณฑ์มาก

ปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์

ผลจากการศึกษาปัญหาภายในหมู่บ้านโดยได้ทำการศึกษาปัญหา 3 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้ทำการศึกษา 9 ประเด็น ประกอบด้วย รายได้จากการประกอบอาชีพหลักไม่เพียงพอ การไม่มีอาชีพเสริม มีแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของครัวเรือนได้ ครัวเรือนมีรายได้น้อย การว่างงานของคนในชุมชนเพิ่ม ขาดที่ดินทำกิน ผลกระทบจากฤดูกาลส่งผลให้รายได้ในครัวเรือนน้อยลง ขาดความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สรุปปัญหาโดยรวมด้านเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์มาก

2. ปัญหาด้านสังคม ได้ทำการศึกษา 11 ประเด็น ประกอบด้วย มียาเสพติดระบาดในชุมชน คนในชุมชนขาดความสามัคคี การทะเลาะเบาะแว้งกัน คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการพัฒนา มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านมีปัญหาด้านสุขภาพ ชุมชนขาดสวัสดิการแรงงานย้ายถิ่นทำงานนอกชุมชนเพิ่มมาก เยาวชนในชุมชนขาดความสามัคคีและการเข้าสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย และขาดคนกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน สรุปปัญหาโดยรวมด้านสังคมอยู่ในเกณฑ์น้อย

3. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำการศึกษา 9 ประเด็น ประกอบด้วย การขาดความรู้ด้านสุขลักษณะและมีการดูแลความสะอาดของหมู่บ้าน ป่าเสื่อมโทรม และมีการทำลายทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนเพิ่ม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ในชุมชน การบุกรุกที่ดินสาธารณะเพิ่มมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การคมนาคมและสัญจรไม่สะดวก โรงงานอุตสาหกรรมส่งเสียงดังรบกวน ในชุมชนขาดสุขลักษณะในการจัดการขยะ สรุปปัญหาโดยรวมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์น้อย

จากการศึกษาปัญหาทั้ง 3 ด้านได้ข้อสรุปได้ว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด เนื่องจากปัญหาของการขาดแคลนพื้นที่ในการทำการเกษตรเนื่องจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านแพะเจดีย์ที่ไม่เอื้ออำนวยและขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำการเกษตร

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาด้านต่างๆของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยภายใน จุดแข็งของชุมชน

ผลการศึกษาปัจจัยภายในที่เอื้อประโยชน์ และเป็นจุดแข็งของชุมชนบ้านแพะเจดีย์ พบว่า บ้านแพะเจดีย์เป็นหมู่บ้านวิถีพุทธประชากรส่วนใหญ่ในบ้านแพะเจดีย์นับถือศาสนาพุทธ เป็นศาสนาหลักสืบเนื่องมาจากการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีตั้งแต่เป็นหมู่บ้านเจดีย์แม่ครัวก่อนจะแตกออกมาเป็นบ้านแพะเจดีย์และมีการสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน คนในชุมชนมีความขยันและอดทนในการทำงานด้วยสภาพภูมิประเทศของบ้านแพะเจดีย์ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ประกอบอาชีพเกษตรแต่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเพื่อดำรงชีพและเลี้ยงดูคนในครอบครัว คนในชุมชนมีการจัดการภายในชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อการดำเนินงานและพัฒนาหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทั้งการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน และสวัสดิการภายในหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกและการเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านแพะเจดีย์ อีกทั้งคนในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอบายมุขมีการให้ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้โทษและผลจากยาเสพติด คนในชุมชนดูแลรักษาสุขภาพ ประชาชนในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีการตรวจสุขภาพประจำปีอยู่เป็นประจำและมีการส่งเสริมสุขภาพของคนในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ คนในชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัดเพื่อการใช้งานอย่างยั่งยืนและการลดการใช้จ่ายในครัวเรือนลง คนในชุมชนใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำการเกษตร การนำมูลสัตว์มาหมักเพื่อใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพลดการใช้สารเคมีในการปลูกผักในครัวเรือน คนในชุมชนรักษาความสะอาดเพื่อการทำหมู่บ้านให้น่าอยู่และเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน คนในชุมชนประหยัดไฟฟ้า และน้ำประปาเพื่อลดค่าใช้จ่ายและลดการใช้พลังงานธรรมชาติหันมาใช้พลังงานทดแทน คนในชุมชนปลูกผักกินเองในครัวเรือนการใช้พื้นที่บริเวณรอบบ้านของตนเองให้เกิดประโยชน์และลดค่าใช้จ่ายในการซื้อผักครัวเรือนได้ทานผักที่ปลอดสารพิษ คนในชุมชนมีการลดการใช้จ่าย และใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ และบ้านแพะเจดีย์มีหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาพัฒนาชุมชน ดังนี้ 1) ที่ว่าการอำเภอสันทราย 2) พัฒนาชุมชนอำเภอสันทราย 3) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 4) โรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของบ้านแพะเจดีย์

ปัจจัยภายใน จุดอ่อนของชุมชน

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าบ้านแพะเจดีย์ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญา ทักษะเฉพาะ หรือการพัฒนาเครื่องมือในชีวิตประจำวัน ไม่มีการสร้างเครื่องมือไว้ใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน ไม่มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ มาใช้เป็นไฟฟ้า ซึ่งในส่วนของพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานที่ลดค่าใช้จ่ายจากค่าไฟฟ้า ไม่มีการนำภาชนะที่ทิ้งแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อาทิเช่น ขวดน้ำ กระดาษที่ใช้แล้วหน้าเดียว กล่องกระดาษ ไม่มีการเลี้ยวสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือนเกิดจากปัญหาจากพื้นที่ภายในบ้านตนเองไม่มีพื้นที่เพียงพอ และไม่ได้มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ได้มีการทำเครื่องอุปโภคไว้ใช้เองในครัวเรือน ไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ คนรุ่นใหม่ไม่มีความสนใจในการสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงเนื่องจากความรู้ภูมิปัญญา และคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ไม่มีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน และคนในชุมชนไม่มีการนำเอาความรู้ที่หน่วยงานจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนมาพัฒนาต่อยอดเนื่องจากไม่มีคนทำอย่างต่อเนื่องจึงเกิดการหยุดในการพัฒนาต่อจึงทำให้ขาดการทำงานอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อชุมชน และหมู่บ้านที่ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่านถนน เชียงใหม่-พร้าว ไม่ทราบถึงที่ตั้งชุมชน ประกอบกับตัวชุมชนเองไม่มีแหล่งท่องเที่ยว หรือสินค้าของฝากประจำชุมชน

ปัจจัยภายนอก โอกาสของชุมชน

ผลการศึกษาพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นตลาดชุมชน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว การนำของในพื้นที่มาต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน พัฒนาพื้นที่ป่าเป็นป่าชุมชนเพื่อให้เป็นพื้นที่สีเขียวที่สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่การเรียนรู้เชิงธรรมชาติที่ยั่งยืนของบ้านแพะเจดีย์ ร่วมกันออกกฎระเบียบในชุมชนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มและประชาชนในหมู่บ้านเพื่อให้การออกกฎระเบียบในหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับของทุกคนในหมู่บ้าน และบ้านแพะเจดีย์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพราะบ้านแพะเจดีย์เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติเนื่องจากมีแรงงานจากโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาและยังมีหน่วยงานเข้ามาพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมรายได้ของคนในชุมชน อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสันทราย เทศบาลตำบลแม่แฝก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และโรงงานอุตสาหกรรม ที่ร่วมเข้ามาพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์

ปัจจัยภายนอก อุปสรรคของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเองมีหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนแต่คนในชุมชนไม่ได้มีการดำเนินการหรือพัฒนาต่อยอดชุมชนมีอยู่แหล่งเดียวซึ่งเป็นแหล่งน้ำของเอกชน ไม่ใช่ของชุมชนจึงทำให้ชุมชนไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง จึงจำเป็นต้องใช้น้ำประปาชุมชน จึงไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนได้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้การพัฒนาหมู่บ้านส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ ความห่างของช่วงอายุของคนในชุมชน มีการห่างของช่วงอายุน้อยสุดกับมากสุดในปัจจุบันบ้านแพะเจดีย์มีผู้อาศัยเป็นกลุ่มผู้สูงอายุกับเด็ก เนื่องจากกลุ่มวัยทำงานเดินทางไปทำงานต่างพื้นที่ และปัญหากับตัวชุมชนเอง จากทั้งมลพิษทางอากาศ หรือมลพิษทางเสียง ของจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งชุมชน และบ้านแพะเจดีย์มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่บริเวณทางเข้าหมู่บ้าน จึงทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ และทางเสียง จากการที่ชุมชนบ้านแพะเจดีย์ไม่มีพื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพภายในชุมชนทำให้คนส่วนใหญ่ออกไปประกอบอาชีพนอกชุมชนเพื่อหาเลี้ยงดูครอบครัว

ตอนที่ 3 การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาการจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านตามตัวชี้วัดของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีขั้นตอนการซึ่งประกอบด้วย การสร้างความเข้าใจของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น จากการประสานงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้นำชุมชน ในการให้ข้อมูลผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชนในการปลูกฝังความสำคัญและความเข้าใจของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ตัวชี้วัดด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการลดรายจ่าย 2) ด้านการเพิ่มรายได้ 3) ด้านการประหยัด 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน มีการกำหนดการประชุมหมู่บ้าน และประเด็นในการประชุมเพื่อชี้แจงสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการประชุมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาและจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีกำหนดการประเด็นจัดทำแผนพัฒนาที่ประกอบด้วย *ด้านเศรษฐกิจ* ในชุมชนมีความพอประมาณในการใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด มีการออมเงินจากรายได้เพื่อเก็บไว้ใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ และปัญหาในด้านการประกอบอาชีพของคนในชุมชน *ด้านสังคม* การอยู่ร่วมกันของคนในพื้นที่ดั้งเดิมและระหว่างคนนอกพื้นที่กับคนชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ด้วยกันในหมู่บ้าน และปัญหาด้านวัฒนธรรมของคนวัยต่าง ๆ *ด้านคุณภาพชีวิต* ปัญหาสุขภาพของคนวัยต่าง ๆ ปัญหาการทะเลาะวิวาท การช่วยเหลือ

ของหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาการประกอบอาชีพ *ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม* การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่คำนึงสิ่งที่ตามมา ไม่มีการทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไป ไม่มีการเรียนรู้การปลูกฝังการรักษาสิ่งแวดล้อม และปัญหาการอยู่ร่วมกันของหมู่บ้านและโรงงานอุตสาหกรรม *ด้านความมั่นคง และความสงบเรียบร้อย* ชาวบ้านไม่ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง และชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมออกกฎระเบียบทางสังคมร่วมกัน *ด้านการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* *มีความรู้ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม* นั้นพบว่าชาวบ้านมีการดำเนินการที่สอดคล้องตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การกำหนดลำดับของความสำคัญ และเร่งด่วนของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการตามแผนซึ่งนำเอาปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขเข้ามาเพื่อหารือร่วมกันกลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนสมาชิกในหมู่บ้าน 1) โครงการธนาคารขยะ 2) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ 3) โครงการตลาดชุมชน และ 4) โครงการแหล่งเรียนรู้ศึกษาทางธรรมชาติ ตำบล แม่แฝกตามลำดับ

ตอนที่ 4 การศึกษาการประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากการดำเนินการตามแผนโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้ผลการดำเนินการตอบรับจากชาวบ้านบ้านแพะเจดีย์เป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ได้ส่งเสริมการสร้างกิจกรรม ให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยการคิดและหาวิธีการให้เด็กมีกิจกรรมและลดภาระการดูแลในครัวเรือนของคนในหมู่บ้านที่เกิดจากระยะห่างในครัวเรือนเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่หันมาสนใจในการจัดการกิจกรรมต่างๆในโครงการพร้อมทั้งได้เป็นผู้ร่วมตัดสินใจร่วมกันกับกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านในหมู่บ้านแพะเจดีย์

ประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. การประเมินหมู่บ้านแพะเจดีย์เป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง

จากการศึกษาการเป็นหมู่บ้านเข้มแข็งของหมู่บ้านแพะเจดีย์ สามารถสรุปได้ดังนี้ *ความน่าอยู่* ชุมชนมีขยะในพื้นที่น้อยลง มีการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งได้ช่วยเหลือสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านแพะเจดีย์ให้ดียิ่งขึ้น ชุมชนห่างไกลปัญหาสิ่งแวดล้อม สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านได้ดีและไม่ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ชุมชนมีกฎระเบียบที่ทุกคนยอมรับคนในหมู่บ้านได้เป็นส่วนหนึ่งในการออกกฎระเบียบทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้ในสังคมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความเคารพซึ่งกันและกันคนในหมู่บ้านมีการยอมรับซึ่งกันและกันต่างเอื้อเพื่อเผื่อซึ่งกันและกันลดการทะเลาะวิวาทภายในหมู่บ้านไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกแตกแยก คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีสมาชิกในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการ

ดำเนินงานตามแผนพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับไว้บริโภคในครัวเรือนของตนเองมีเงินออมจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 *ภูมิปัญญาท้องถิ่น* คนในชุมชนมีการสร้างฝายกั้นน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการบริโภคหรืออุปโภคในครัวเรือนหรือหมู่บ้านเองได้ การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีการอนุรักษ์สืบทอดได้มีการเชิญชวนกลุ่มเยาวชนบ้านแพะเจดีย์ในการมีบทบาทด้านต่างๆในกิจกรรมของวัฒนธรรมประเพณี คนในชุมชนมีการต่อยอดภูมิปัญญาได้คนในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีภูมิปัญญาในด้านศิลปะหัตถกรรมที่สืบสานส่งต่อกันมาและในปัจจุบันได้มีการต่อยอดและพัฒนาความรู้ถ่ายทอดให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน การจัดการป่าชุมชนหมู่บ้านแพะเจดีย์มีป่าชุมชนจำนวน 2 แห่ง แห่งแรกจำนวน 18 ไร่ แห่งที่ 2 จำนวน 2 ไร่ สมาชิกในหมู่บ้านมีพิธีการบวชป่าเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนของตนเองไว้และได้มีการจัดกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อขยายพื้นที่ป่าชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น *ระบบบริหารจัดการที่ดี* คนในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในชุมชนในการประชุมหมู่บ้านประจำเดือนเพื่อลดปัญหาในการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้านแพะเจดีย์สามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกในหมู่บ้านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งความเป็นอยู่ในการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่บ้าน มีการหารายได้เสริมจากรายได้หลักเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และสมาชิกในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการดำเนินงาน และสามารถประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อหาจุดบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการเพื่อหาทางออกในการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน และ*เพิ่มรายได้และการมีงานทำ* สมาชิกในหมู่บ้านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ได้ครัวเรือนของตนเพื่อสามารถหารายได้เสริมจากการประดิษฐ์หรือพัฒนาคุณภาพทรัพยากรต่าง ๆ คณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้านได้มีการวางแผนโครงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านเพื่อให้เป็นพื้นที่ตลาดชุมชนในการส่งเสริมการค้าขายให้กับสมาชิกในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านคนในหมู่บ้านมีรายได้เสริมจากการเข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ในการฝากขยะแลกเป็นเงินเก็บสะสม และหมู่บ้านแพะเจดีย์มีจุดบริการอินเทอร์เน็ตไร้สายให้บริการกับสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อเพิ่มความสะดวกสบาย

2. การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากแนวคิดในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย ประกอบด้วยสามคุณลักษณะและสองเงื่อนไข เสมือนเป็นการจุดประกายทางความคิดให้กับสมาชิกในหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำรงชีวิต และหมู่บ้านแพะเจดีย์ มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เป็นประจำเนื่องจากเป็น

หมู่บ้านที่อยู่ใกล้พื้นที่เมืองขนาดใหญ่ และมีการจัดทำแผนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งตัวของหมู่บ้าน และสมาชิกในหมู่บ้านในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานด้านต่างๆของหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลในแต่ละตอนของผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของ บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าแนวคิดข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช.2ค) ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านซึ่งแสดงให้เห็นสภาพทั่วไป และปัญหาของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สภาพแรงงาน สุขภาวะ และอนามัย รวมไปถึงความรู้และการศึกษาของบ้านแพะเจดีย์ทำให้สามารถศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านได้อย่างครอบคลุมและเกิดประโยชน์สูงสุดและได้นำข้อมูลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถศึกษาหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้เป็นอย่างดี (กรมการพัฒนาชุมชน (2559: 1-3) คนในหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านร่วมด้วย แต่หมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์ยังไม่เคยมีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านที่มาจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ น้อย รวมถึงการรับรู้ถึงข่าวสารในการจัดประชาคมหมู่บ้านซึ่งส่งผลให้การบริหารงานของกลุ่มผู้นำหมู่บ้านไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งคนในหมู่บ้านมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการที่จะมีแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน แต่ปัญหาภายในหมู่บ้านในเรื่องต่าง ๆ ของหมู่บ้านเองที่เป็นปัญหาหลายด้าน ซึ่งผู้ในชุมชนได้ใช้หลักการทรงงานในเรื่องของการ “ระเบิดจากข้างใน” ในการปลูกฝังและให้ความรู้กับชาวบ้านในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเสริมสร้างความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการจะดำเนินการในการพัฒนามิติต่าง ๆ ของหมู่บ้านมีข้อจำกัดที่หลากหลาย และทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ : ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเอง ซึ่งเกิดจากประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งมีรายได้น้อยและเป็นแรงงานหาเช้ากินค่ำอีกทั้งยังมีภาระหนี้สินรวม

ไปถึงการดูแลสมาชิกภายในครัวเรือนซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่สภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านไม่มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร และประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัญหาด้านสังคม : ซึ่งมีปัญหาที่พบน้อยภายในชุมชนเกิดจากการที่หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติดและมีการส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจของโทษของยาเสพติด และมีการส่งเสริมสุขภาพของคนในหมู่บ้านเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอแต่ก็ไม่ทั่วถึงเนื่องจากมีประชาชนในหมู่บ้านที่มีความหลากหลาย 3) ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : มีปัญหาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าจากบุคคลภายนอกเป็นส่วนใหญ่ที่เข้ามาเนื่องจากพื้นที่ของบ้านแพะเจดีย์มีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับป่าที่ อุดมสมบูรณ์ ซึ่งคนในหมู่บ้านเองมีการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์พื้นที่ของป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์อยู่ตลอด ดังนั้น ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาทั้ง 3 มิติ มีความสำคัญซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อนำปัญหาต่าง ๆ จากประชาชนในหมู่บ้านเพื่อหาวิธีการทางออกร่วมกันเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นระบบตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ในเรื่องของ “การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง” เพื่อการพัฒนาอย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาด้านต่างๆของบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ พูณรัตน์ ลียติกุล (2555) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ การที่ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแก้ไขปัญหา แต่มีใช้นักวิชาการเข้าไปเพื่อดำเนินงานวางแผนและแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนแต่จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนทุกกลุ่มในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ เพื่อตัวของทุกคนเอง และเพื่อหมู่บ้านของตนเองด้วยจึงทำให้เกิดการทำประชาคมของหมู่บ้านเพื่อศึกษาและหาปัญหาของหมู่บ้านแพะเจดีย์เพื่อหาวิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และเพื่อจัดทำประชาพิจารณ์แผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างหมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์ให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและตรงตามความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านจากการจัดประชาพิจารณ์ร่วมกันทั้งประชาชนในหมู่บ้าน กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน และหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ผลการสภาพปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการจัดประชุมกลุ่มย่อย ที่ประกอบไปด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม และตัวแทนจากประชาชนในหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยนำปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านบ้านแพะเจดีย์ ซึ่งสามารถแยกหมวดหมู่ของแนวทางการจัดการข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ และมีข้อมูลที่ได้เพียงพอต่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของหมู่บ้านแพะเจดีย์นำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการจัดประชาพิจารณ์แผนพัฒนาหมู่บ้าน

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสร้างกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ของหมู่บ้านแพะเจดีย์พบว่ามีความสอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากทฤษฎีการมีส่วนร่วมของสมบัดนิามบุรี (2562) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างเสริมความสามัคคี ความรับผิดชอบกับกลุ่มได้ และสามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ “ร่วมคิด” ในการคิดและวางแผนการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อการหาแนวทางและออกแบบความคิดร่วมกันทั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ และประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้การออกแบบประชาชนทุกคนในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการออกแบบมากที่สุด มีการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุ ร่วมทั้งแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมกัน นำมาสู่การ “ร่วมทำ” ประชาชนในหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้ร่วมกันลงมือทำในการออกแบบแผนพัฒนาหมู่บ้านการหาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงการรับรู้และหาทางในการแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาหมู่บ้าน “ร่วมตัดสินใจ” ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด “ร่วมดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์” ประชาชนในหมู่บ้านแพะเจดีย์มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเป็นผู้เข้าร่วมและเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพื่อผลประโยชน์ของหมู่บ้านและตนเอง

ความสอดคล้องของสภาพปัญหาที่ได้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ทำให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สามารถกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้

ตอนที่ 3 การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามตัวชีวิตของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจาก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548) ได้กล่าวไว้ว่า การทำแผนชุมชนนั้นมีขั้นตอนและรายละเอียดที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งชุมชนที่สนใจที่จะจัดทำแผนชุมชนนั้นสามารถศึกษาดูงานได้จากพื้นที่ที่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนมาก่อน และนำข้อมูลจากการศึกษานั้นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชนให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนสรุปขั้นตอนได้ จึงทำให้เกิดขั้นตอนในการศึกษาได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมพื้นที่และเตรียมทีมงานการจำกัดจำนวนของคณะกรรมการของหมู่บ้านเพื่อไม่ให้ เป็นกลุ่มคนที่ใหญ่เกินไปสามารถพูดคุยหรือกันได้อย่างทั่วถึง

ขั้นตอนที่ 2 เวทีการสร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการแผนแม่บทชุมชนระดับหมู่บ้าน คือ การจัดเวทีประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในหมู่บ้านเพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดเวทีประชาคม การสร้างความเข้าใจละจนวนคิดเพื่อถึงความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านแพะเจดีย์เพื่อให้สามารถมองเห็นความต้องการในการพัฒนาต่าง ๆ ของหมู่บ้านแพะเจดีย์

ขั้นตอนที่ 3 ได้มีการศึกษาจำนวนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในหมู่บ้าน ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 712 คนแบ่งเป็นชายจำนวน 339 คนและสมาชิกเพศหญิงจำนวน 373 คน ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาในชุมชนตามช่วงอายุของคนในหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกในชุมชนดั้งเดิมได้ 3 ช่วงวัย 1) ช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น 2) ช่วงวัยทำงาน 3) ช่วงวัยชรา

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลชุมชนโดยการสรุปรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านเพื่อทำให้เห็นความเป็นไปของชุมชน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหา จุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพของชุมชนตามประเด็นปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และความสงบเรียบร้อย และด้านการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 5 การยกร่างแผนแม่บทชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลหา จุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพของชุมชนตามประเด็นปัญหาของหมู่บ้านแพะเจดีย์ทำให้ได้แผนแม่บทในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 โครงการ คือ 1) โครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 2) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ 3) โครงการตลาดชุมชน 4) โครงการแหล่งเรียนรู้ศึกษาทางธรรมชาติ ตำบลแม่แฝก ในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 6 การประชาพิจารณ์แผนแม่บทชุมชน สมาชิกในชุมชนจะต้องมาร่วมกันรับรองแผนว่ากิจกรรมที่ได้ร่วมกันคิดขึ้นมานั้นจะนำมาสู่การปฏิบัติร่วมกันในชุมชน โดยจะจัดลำดับของกิจกรรมที่จะดำเนินการก่อนและหลังโดยจะมีการเสนอกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในที่ประชุมของสมาชิกในหมู่บ้าน แล้วให้สมาชิกร่วมกันยกมือเพื่อรับรองแผนหรือกิจกรรมที่สมาชิกใน

ชุมชนมีความเห็นร่วมกันว่าต้องดำเนินการปฏิบัติก่อนและหลังตามลำดับ และมีการประสานงานติดตามร่วมกันระหว่างบ้านและหน่วยงานราชการเพื่อให้หมู่บ้านได้รับความรู้ตรงตามเป้าหมาย และการสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 *ขั้นตอนที่ 7* นำแผนไปสู่การปฏิบัติ ได้นำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 มาดำเนินการ โดยมีกลุ่มเด็กเยาวชนและพี่เลี้ยงเยาวชนบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เป็นผู้ดำเนินการ และ *ขั้นตอนที่ 8* การติดตามประเมินผลเพื่อการหาสรุปผลการดำเนินงานของโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ในการดำเนินงานตลอดระยะเวลา 1 ปีเพื่อศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเข้มแข็ง

ตอนที่ 4 การศึกษาการประเมินกระบวนการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาทำให้ทราบผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการดำเนินการตามแผนโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้ผลการดำเนินการตอบรับจากชาวบ้านบ้านแพะเจดีย์เป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ได้ส่งเสริมการสร้างกิจกรรม ให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยการคิดและหาวิธีการให้เด็กมีกิจกรรมและลดภาระการดูแลในครัวเรือนของคนในหมู่บ้านที่เกิดจากระยะห่างในครัวเรือนเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่หันมาสนใจในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการพร้อมทั้งได้เป็นผู้ร่วมตัดสินใจร่วมกันกับกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านในหมู่บ้านแพะเจดีย์ *ขั้นตอนในการดำเนินการโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6* ซึ่งได้ดำเนินการตามแผนการที่จัดทำขึ้นโดยได้มีการประชาสัมพันธ์กับครัวเรือนในเขตพื้นที่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 รับทราบข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งการดำเนินการในครัวเรือน และระดับหมู่บ้าน และมีขั้นตอนดังนี้ *ขั้นตอนที่ 1* จัดประชุมหมู่บ้านเพื่อให้ข้อมูลด้านการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป *ขั้นตอนที่ 2* การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อสามารถคัดแยกขยะได้อย่างสะดวกและไม่ปนกันในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะ มีการใช้ถังหรือตะกร้าในการแยกขยะ *ขั้นตอนที่ 3* การจัดการกับขยะที่ถูกคัดแยกแล้ว คนในหมู่บ้านมีการนำขยะต่าง ๆ ไปจัดการอย่างถูกวิธี และมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาจัดการต่อ ในการดำเนินงานโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ได้มีการให้ความรู้กับคนในหมู่บ้านเกี่ยวกับการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ผลมากที่สุดสามารถให้คนในหมู่บ้านสามารถแยกประเภทของขยะละจัดการอย่างเหมาะสมในระดับครัวเรือน และหมู่บ้านก็ยังสามารถจัดการขยะในพื้นที่ของหมู่บ้านเพื่อให้สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีเทศบาลเจดีย์แม่ครัวในการเข้ามารับขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลหรือทำลายทิ้งเองได้ ไปจัดการต่อ ซึ่งได้รับ

การสนับสนุนจากเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัวในการสนับสนุนการรับขยะไปจัดการต่อ และในส่วนของขยะที่สามารถรีไซเคิล คนในหมู่บ้านได้นำเข้ามาฝากจำหน่ายเพื่อการออมในโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 เพื่อเป็นการออมส่วนหนึ่งและยังช่วยในการลดขยะในพื้นที่หมู่บ้านเพื่อสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของในหมู่บ้านที่ดีขึ้น และสามารถประเมินหมู่บ้านแพะเจดีย์เป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง และจากทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ จุฑาทิพย์ ภัทรราช และคณะ (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการและผลลัพธ์จากการทำงานร่วมกันเพื่อให้แน่ใจว่าประชากรทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเองได้ การมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นการพัฒนา และเกิดการสามารถการประเมินหมู่บ้านร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้ เพื่อการสร้างเสริมความสัมพันธ์ของของในหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ในการวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่สืบเนื่องจากบริบทชุมชนและปัญหาของคนในชุมชนบ้านแพะเจดีย์ ทำให้มีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม จากการทำการวิจัยทำให้ทราบประโยชน์ของการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างมาก สามารถสร้างกระบวนการในการหาทางแก้ไขปัญหามานกระบวนการจัดทำแผนที่สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นของหมู่บ้านแพะเจดีย์ได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนาหมู่บ้านแพะเจดีย์ ทำให้สามารถมีกลยุทธ์และสามารถกำหนดลำดับความสำคัญของแผนงานโครงการในการพัฒนาที่มีความสำคัญอย่างมีกรอบทิศทางในอนาคต โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยดังนี้

1. หมู่บ้านแพะเจดีย์ควรมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามแผนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างยั่งยืนและตรงตามความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ
2. หมู่บ้านแพะเจดีย์ควรมีการต่อยอดในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มการเรียนรู้และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนและกลุ่มผู้สูงอายุภายในหมู่บ้านแพะเจดีย์ และเกิดการต่อยอดพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้กับคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยและแนวทางของการพัฒนา การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลที่ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดการกับข้อมูลที่ได้ และควรมีการให้ความรู้กับหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2559. **คู่มือการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ปี 2560-2564**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- _____. 2560. **แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ**. กรุงเทพฯ: สโตร์ศรีเอทีพีเฮาส์.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548. **คู่มือแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 3 ปี แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผล)**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กীরติวรรณ กัลยาณมิตร และ วิจิตรา ศรีสอน. 2563. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. **วารสารรัชต์ภาคี**, 14(34), 69-85.
- คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการพัฒนา. 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ครรชิต พุทธิโกษา. 2554. **คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- คริส เบเกอร์ และ ญัฐพงศ์ ทองภักดี. 2550. **รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550: เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย.
- เครือวัลย์ มาลาศรี. 2564. การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน กลุ่มสตรี ชุมชนบ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 10(1), 183-194.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, สายสุดา คงศรี, พรติมา คงศรี, กนกพร วิสันเทียะ, ณิชากัทร สุภักพานิชย์กุล, พรพงษ์ แสงนาค, ศิวาวัสตร์ ผลสมบูรณ์, ธนภัท แสงอรุณ, ศิริชัย จันทร์นาค และ ปัญญา ไคร์ครวญ. 2561. **การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ดาวน้อย สุทธินิภาพันธ์. 2560. **ความเป็นมา**. น. 1. ใน “หลักประชาธิปไตย” สิทธิและเสรีภาพในสังคมพหุลักษณะ. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

- นฤมล ญาณสมบัติ. 2564. การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพชุมชนบ้านมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 10(2), 171-184.
- นิล พันธุ์คงชื่น. 2561. สถานะทางกฎหมายของกฎหมายหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พงษ์นรินทร์ อัสวเศรษฐี. 2560. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตคืออะไร หาคำตอบได้ที่นี้. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://district.cdd.go.th/phachi/services> (15 พฤศจิกายน 2564).
- พนัส สิมะเสถียร. 2548. ทิศทางการพัฒนาประเทศต้องแข่งขันได้สมดุล และมีภูมิคุ้มกัน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พูนรัตน์ ลีติกุล. 2555. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/514574> (15 พฤศจิกายน 2564).
- ภัทรา เรื่องสินภิญญา. 2555. “บัญชีครัวเรือน” เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมมองข้าม. **วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 7(1), 20-28.
- มนตรี โคตรคันทา. 2550. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับความหลากหลายทางชีวภาพ. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.scimath.org/lesson-biology/item/7051-2017-05-23-14-19-46> (15 พฤศจิกายน 2564).
- วนิดา เสรีจกิจ. 2563. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในบริบทของการพัฒนาประเทศ. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา**, 8(1), 73-98.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). 2552. คู่มือการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สมเกียรติ ยมจินดา. 2551. แนวทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน ตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. การศึกษาอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมเด็จพระวันรัต. 2561. สร้างสรรค์ชาติ ด้วยความสามัคคีปรองดอง : โดย พระเทพกิตติมุณี. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/columnists/news_1120717 (14 ตุลาคม 2564).
- สมบัติ นามบุรี. 2562. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. **วารสารวิจัยวิชาการ**, 2(1), 183-197.
- สรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. 2564. แนวคิดของการพัฒนาประเทศผลกระทบของการใช้แนวคิดและแนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะต่อไป. บรรยายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2564 ณ สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร?**

กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

_____. 2559. **29 พฤศจิกายน 2559 ครบรอบ 17 ปี พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทาน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สู่ความสุขอย่างยั่งยืนของคนไทย.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6280&filename=index (27 กรกฎาคม 2564).

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.).

2562. **หลักการทรงงาน.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.rdpb.go.th/th/King/หลักการทรงงาน-c24> (10 ตุลาคม 2564).

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย. 2560. **ศูนย์เรียนรู้ชุมชน.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา

<https://chiangrai.cdd.go.th/services/learningcenter> (15 พฤศจิกายน 2564).

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. 2562. **คู่มือการปฏิบัติงานเรื่อง : การ**

พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.

อำพร แพทย์ศาสตร์. 2561. **ชุมชนต้นแบบใช้แสงอาทิตย์ผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน.**

[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.mgronline.com/> (20 ตุลาคม 2564).

Phang Kosal, ศิริพน โปธิอาภา, เอกพงษ์ วงศ์ค จันท์ และ จำเริญ อุ่นแก้ว. 2561. การมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอติเยล อำเภอสะอวาง จังหวัดกันตล

ราชอาณาจักรกัมพูชา. **วารสารวิชาการ**, 12(3), 89-89.

Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rd ed. New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

“การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแพะเจดีย์ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน ปีการศึกษา 2563
คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน รวมถึงความต้องการในการพัฒนาของหมู่บ้านเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ใช้ดำเนินการในแบบสอบถามนี้ ได้แก่

- 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐาน ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 6 ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

1) โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [ ] ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียง 1 คำตอบ หรือเติมคำลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

- 2) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูล (เป็นการศึกษาบริบทและปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน)

ตอนที่ 2 หลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน (เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นใน

ชุมชนตามเงื่อนไขของการปฏิบัติการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน)

ตอนที่ 3 กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (เป็นการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในหมู่บ้านเพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมในชุมชน)

ตอนที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูล

- 1) เพศ ชาย หญิง
- 2) อายุ.....ปี (ระบุจำนวนเต็ม)
- 3) บุคคลในครัวเรือนที่มีอายุยืนสูงสุด ระบุ.....ปี
- 4) ระดับการศึกษาสูงสุด
 ไม่ได้เรียน /ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช.
 อนุปริญญา/ ปวส./ปวท. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- 5) ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน
 ตั้งแต่เกิด 10 ปี 20 ปี 30 ปี 40 ปี 50 ปี 60 ปี อื่น ๆ ... ปี
- 6) สถานภาพทางสังคม
 ไม่มีสถานภาพเป็นผู้นำทางสังคม
 ผู้นำองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาล หรือ สมาชิก อบต. ฯลฯ
 ผู้นำกลุ่ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ ฯลฯ
 อื่น ๆ (ระบุ).....
- 7) สถานภาพครอบครัวในปัจจุบัน
 อยู่ร่วมกันปกติสุข แยกกันอยู่สามี/ภรรยา และลูก เนื่องจาก.....
 ขาดการเหลียวแลจากลูกหลาน อื่นๆ (ระบุ).....
- 8) จำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม.....คน
- 9) จำนวนแรงงานในครอบครัว .....คน
- 10) อาชีพหลักของครอบครัว.....
- 11) อาชีพรองของครอบครัว.....
- 10) ประสบการณ์ในการทำอาชีพทางการเกษตร.....ปี
- 11) รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน.....บาท
- 12) ลักษณะรายได้ของครอบครัว
 มีรายได้สม่ำเสมอ เพียงพอเหลือเก็บ
 มีรายได้สม่ำเสมอ เพียงพอ แต่ไม่เหลือเก็บ
 มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ไม่เพียงพอ แต่ไม่มีหนี้สิน
 มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน
- 13) ปัจจุบันครอบครัวมีเงินออมหรือไม่
 มี .....บาท ไม่มี
- 14) ภาระหนี้สินกับสถาบันการเงินในปัจจุบัน รวม.....บาท
- 15) ท่านกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ธ.ก.ส. สหกรณ์การเกษตร
 ธนาคารพาณิชย์ (ธนาคารที่มีอยู่ทั่วไปที่ไม่ได้ระบุให้เลือก)
 กองทุนหมู่บ้าน อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 หลักการปฏิบัติของครัวเรือนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน

ด้านที่ 1 การปฏิบัติด้านจิตใจ

1.1 ปฏิบัติตามหลักศาสนา

ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา [ ] ไม่ปฏิบัติ [ ] ปฏิบัติอย่างไร.....

เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

[ ] ทุกครั้ง [ ] เข้าวัดในวันสำคัญทางศาสนา [ ] ร่วมงานบุญของหมู่บ้าน

[ ] เข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรมทุกอาทิตย์

[ ] บางครั้ง เนื่องจาก.....

[ ] ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจาก.....

1.2 ไม่ย่อท้อต่องานที่ยากลำบาก มีความขยันและอดทนในการทำงานเสมอ

[ ] ทุกครั้ง [ ] บางครั้ง เนื่องจาก.....

1.3 ท่านเห็นด้วยกับความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในชุมชน เรื่องใดเพราะอะไร

1) การบริหารงาน

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด

2) กองทุนหมู่บ้าน

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด

3) สวัสดิการภายในหมู่บ้าน

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด

4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด

1.4 การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นอบายมุข

1) ดื่มสุรา

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด [ ] ไม่ดื่ม

2) สูบบุหรี่

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด [ ] ไม่สูบ

3) หวย

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด [ ] ไม่เล่นการพนันใดๆ

3) ท่านเห็นว่าในชุมชนมีผู้ติดยาเสพติดอย่างไร

[ ] มาก [ ] น้อย [ ] น้อยที่สุด [ ] ไม่มีผู้ติดยาเสพติดเลย

1.5 การปฏิบัติของคนในชุมชน

1.) การทะเลาะเบาะแว้ง

[ ] เป็นประจำ [ ] บ้างครั้ง [ ] ไม่มีเลย

2.) การปฏิบัติตามข้อตกลงที่ไว้กับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

[ ] ดำเนินการเสมอ [ ] ดำเนินการบ้างครั้ง [ ] ไม่สามารถดำเนินการ

- 1.6 การดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง
- [ ] มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีการ.....
- [ ] ออกกำลังกายบ้างครั้ง กิจกรรมที่ปฏิบัติ .....
- [ ] ไม่ได้ออกกำลังกาย เพราะ .....
- 1.7 มีการตรวจสุขภาพประจำปี
- [ ] เป็นประจำ [ ] บ้างครั้ง [ ] ไม่ได้ตรวจ
- 1.8 ผลการตรวจสุขภาพเป็นอย่างไร
- [ ] ปกติ [ ] มีโรคประจำตัวบ้าง
- 1.9 กิจกรรมที่ช่วยให้สุขภาพแข็งแรงคือ.....

ด้านที่ 2 การปฏิบัติทางสังคม

- 2.1 ท่านร่วมกิจกรรมที่จัดในชุมชนอะไรบ้าง.....
- 2.2 การเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน
- [ ] เป็นสมาชิกเครือข่าย.....
- [ ] ไม่ได้เป็นสมาชิกเครือข่ายใดเพราะ.....
- 2.3 การเป็นกรรมการเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน
- [ ] เป็นกรรมการเครือข่าย.....
- [ ] ไม่ได้เป็นกรรมการเครือข่ายใดเพราะ.....
- 2.4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน
- [ ] มีการร่วมแลกเปลี่ยนในชุมชนเรื่อง.....
- [ ] ไม่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเพราะ.....
- 2.5 ร่วมออกกฎระเบียบในชุมชน
- [ ] ร่วมทุกครั้ง ในเรื่อง.....
- [ ] ร่วมบางครั้ง ในเรื่อง.....
- [ ] ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจาก.....

ด้านที่ 3 การปฏิบัติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 3.1 การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....
- 3.2 ใช้วัสดุอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....

- 3.3 มีการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม และสารเคมีต่างๆ
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....
- 3.4 มีการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....
- 3.5 ปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำต่างๆ
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....
- 3.6 รักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....
- 3.7 ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน
- [ ] ปฏิบัติได้แก่.....
- [ ] ปฏิบัติบ้างครั้ง เนื่องจาก.....
- [ ] ไม่ปฏิบัติเนื่องจาก.....

ด้านที่ 4 การปฏิบัติด้านเทคโนโลยี

- 4.1 มีการสร้างเครื่องมือใช้เองที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน
- [ ] ไม่มี [ ] มี ได้แก่.....
- 4.2 มีการใช้พลังงานทดแทนพลังงานอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
- [ ] ไม่มี [ ] มี ได้แก่.....
- 4.3 ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา
- [ ] ไม่มี [ ] มี โดย.....

ด้านที่ 5 การปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ

- 5.1 คริวเรือนทำสวนครัวในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว
- [ ] ไม่มี [ ] มี ได้แก่.....
- 5.2 การใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว
- [ ] ไม่มี [ ] มี บริเวณ.....
- 5.3 ภาชนะที่ทิ้งแล้วทดแทนกระถาง รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน
- [ ] ไม่มี [ ] มี จากวัสดุ.....

- 5.4 เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง
 ไม่เลี้ยง เลี้ยง สัตว์ที่เลี้ยงไว้บริโภคได้แก่.....
- 5.5 เลี้ยงในจำนวนที่เหมาะสม (อธิบายว่าเหตุผลที่เลี้ยงในจำนวนนั้นเหมาะสมอย่างไร จัดการอย่างไร)
 เหมาะสมอย่างไร .....
- ไม่เหมาะสมอย่างไร .....
- 5.6 ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช ไม่ใช่ ใช่
- 5.7 ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตสินค้า ไม่ใช่ ใช่ ได้แก่
- .....
- 5.8 การใช้สมุนไพรในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ใช่ ใช่ ได้แก่
 ทำยารักษาโรคอะไรบ้าง.....
- ไถ่ยุง และแมลงอื่นๆ เช่น.....
- ปรงอาหาร เช่น.....
- 5.9 ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเอง ได้แก่ น้ำยาล้างจาน แชมพู สบู่
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- ไม่ผลิต
- 5.10 นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบใหม่
 ไม่นำมาใช้ นำมาใช้ ได้แก่.....
- 5.11 เลือกใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และคุ้มประโยชน์
 ไม่เลือกใช้ เลือกใช้ ได้แก่.....
- 5.12 รักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้การได้นาน
 ไม่รักษา รักษา ได้แก่.....
- 5.13 ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เงินเท่าที่จำเป็น
 ไม่ปฏิบัติ ปฏิบัติ ได้แก่.....

ด้านที่ 6 การปฏิบัติด้านวัฒนธรรม

- 6.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน
 ร่วมดำเนินการด้านวัฒนธรรมร่วมกับชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่.....
- ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมชุมชน
- 6.2 การดำเนินกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาในรูปแบบต่าง ๆ
 มีกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของตนเองคือ .....
- ไม่มีกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของตนเอง
- 6.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญา และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง
 มีโดยวิธีการ.....
- ไม่มี

ตอนที่ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1 ด้านการรับรู้					
1) ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน					
2) ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้วิธีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน					
3) ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ผลจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน					
4) ท่านรับทราบและรับรู้กฎระเบียบชุมชน					
5) ท่านรับทราบในทรัพยากรชุมชน					
3.2 ด้านการวางแผนพัฒนา					
1) ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างน้อยเพียงใด					
2) ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวิธีการวางแผนพัฒนาชุมชน					
3) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาชุมชน					
4) ท่านมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในชุมชน					
5) ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำชุมชน					
6) ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชนก่อนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน					
7) ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (ความสำคัญของปัญหา)					
8) ท่านได้มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน					
9) ท่านได้มีส่วนร่วมในการการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาวางแผนพัฒนาชุมชน					
10) ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือแผนของชุมชน					
11) ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ/กิจกรรมในพัฒนาแผนของชุมชน					

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.3 ด้านการดำเนินการ					
1) ท่านได้มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของชุมชน					
2) ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม/โครงการของชุมชน					
3) ท่านได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการของชุมชน					
4) ท่านได้มีส่วนร่วมในการนำทุนหรือทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ส่วนรวมในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน					
5) ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการให้ความรู้ (อบรม) จากหน่วยงานภายนอก					
6) ท่านได้มีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะกุศลของชุมชน					
3.4 ด้านการรับผลประโยชน์ร่วม					
1) ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลตอบแทนจากกิจกรรม/โครงการที่ชุมชนจัดขึ้น					
2) ท่านได้ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการปลูกผักสวนครัวในบ้านเรือน					
3) ท่านได้ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการด้านขยะชุมชน					
3.5 ด้านการประเมินผล					
1) ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน					
2) ท่านได้มีส่วนร่วมในเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลของชุมชน					
3) ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาชุมชน					

ตอนที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน

4.1 ระดับความต้องการในการพัฒนาภายในหมู่บ้านในประเด็นต่าง ๆ

ประเด็น	ระดับความต้องการ ในการพัฒนาภายในหมู่บ้าน			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด
1) ด้านการลดรายจ่าย				
1.1 คริวเรือนทำสวนครัว				
1.2 คริวเรือนปลูกคอกบวมุข				
1.3 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				
2) ด้านการเพิ่มรายได้				
2.1 คริวเรือนมีอาชีพเสริม				
2.2 คริวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม				
2.3 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				
3) ด้านการประหยัด				
3.1 คริวเรือนมีการออมทรัพย์				
3.2 ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ ๆ				
3.3 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				
4) ด้านการเรียนรู้				
4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
4.2 คริวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน				
4.3 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				
5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน				
5.1 ชุมชนใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพ				
5.2 ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่าอยู่				
5.3 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				
6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน				
6.1 ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา				
6.2 ชุมชน “รู้จักสามัคคี”				
6.3 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				

4.2 ข้อเสนอแนะในความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านของท่าน

.....

.....

.....

.....

5. ปัญหาชุมชน

5.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ที่	ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ระดับปัญหา			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1	รายได้จากการประกอบอาชีพหลักไม่เพียงพอ				
2	ไม่มีอาชีพเสริม				
3	มีแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของครัวเรือนได้				
4	ครัวเรือนมีรายได้น้อย				
5	การว่างงานของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น				
6	ขาดที่ดินทำกิน				
7	ผลกระทบจากฤดูกาลส่งผลให้รายได้ในครัวเรือนน้อยลง				
8	ขาดความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
9	รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน				

5.2 ปัญหาด้านสังคม

ที่	ปัญหาด้านสังคม	ระดับปัญหา			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1	มียาเสพติดระบาดในชุมชน				
2	คนในชุมชนขาดความสามัคคี มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน				
3	คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการพัฒนา				
4	มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมในหมู่บ้าน				
5	คนในหมู่บ้านมีปัญหาด้านสุขภาพ				
6	ชุมชนขาดสวัสดิการ				
7	แรงงานย้ายถิ่นทำงานนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้น				
8	เยาวชนในชุมชนขาดความสามัคคีและการเข้าสังคม				
9	ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม				
10	ความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย				
11	ขาดคนกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน				

5.3 ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่	ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1	ขาดความรู้ด้านสุขลักษณะและมีการดูแลความ สะอาดของหมู่บ้าน				
2	ป่าเสื่อมโทรมและมีการทำลายทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนเพิ่มขึ้น				
3	ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ในชุมชน				
4	มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะเพิ่มมากขึ้น				
5	ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค				
6	คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน				
7	การคมนาคมและสัญจรไม่สะดวก				
8	โรงงานอุตสาหกรรมส่งเสียงดังรบกวน				
9	ในชุมชนขาดสุขลักษณะในการจัดการขยะ				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายอิทธิพล สุขศรี
เกิดเมื่อ	2 กรกฎาคม 2540
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2563 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2563 ลูกจ้างโครงการพัฒนาและผลิตกำลังคน เพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2566 เจ้าหน้าที่จัดซื้อ บริษัท พิบูลย์คอนกรีต จำกัด

